MARIANA FLAIŞER

CURS DE LIMBA LATINĂ

PENTRU STUDENŢII DE LA MEDICINĂ ŞI FARMACIE

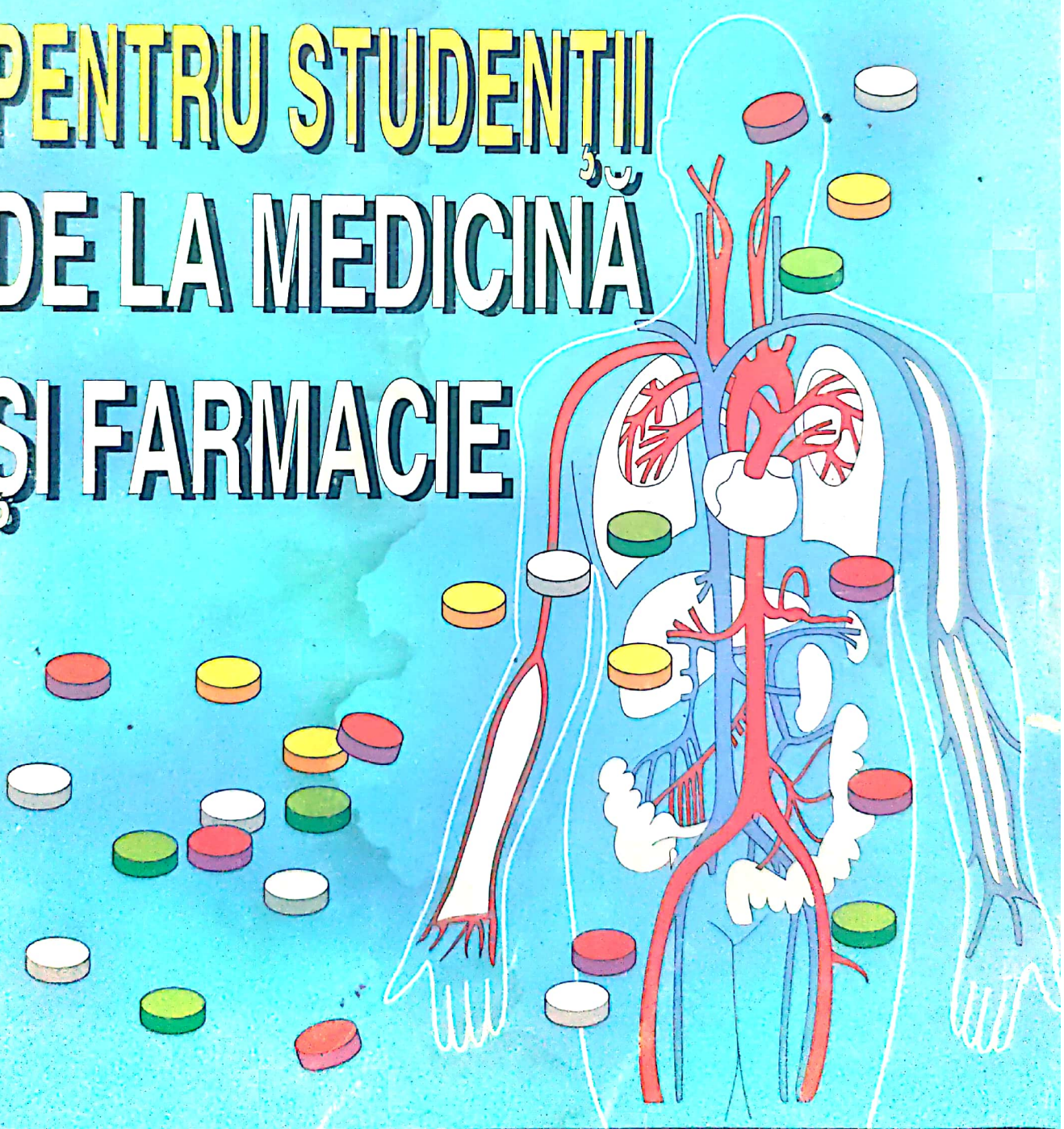

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ – BUCUREŞTI

Scanned with OKEN Scanner

MARIANA FLAIŞER

CURS DE LIMBA LATINĂ

PENTRU STUDENŢII DE LA MEDICINĂ ŞI FARMACIE

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ - BUCUREŞTI, 1999

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 973-30-3777-6

© Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate
Editurii Didactice şi Pedagogice, Bucureşti

Redactor: prof. MARIANA DIACONESCU
Tehnoredactor: ELENA STAN
Coperta: DUMITRU ŞMALENIC

Scanned with OKEN Scanner

Prolegomena

Argument

Consideraţii asupra structurii terminologiei medicale şi farmaceutice în limba română

Problema terminologiilor se află din ce în ce mai frecvent în atenţia lingviştilor. Atitudinea de surpriză în faţa unor realităţi lingvistice de o mare varietate şi bogăţie este dublată de încercarea de a găsi reguli şi criterii care să acţioneze în sensul structurării şi normării materialului lexical al diferitelor domenii ştiinţifice sau de artă. Terminologia filozofică, terminologia lingvistică şi juridică, terminologia muzicală, terminologia medicală şi farmaceutică sunt doar câteva microsisteme desprinse din capitolul larg al terminologiei ştiinţifice asupra cărora lingviştii au insistat în ultimele decenii ale secolului nostru.

Întrucât discursul ştiinţific din numeroasele domenii este marcat de interdisciplinaritate, este firesc ca între varietăţile terminologice aferente unor diferite ramuri ştiinţifice să existe pe lângă diferenţe lexicale tranşante şi unele elemente lexicale comune. Prezenţa unor trăsături comune se explică prin utilizarea aceloraşi procedee de cristalizare a „vocabularelor speciale". Analizând în diacronie terminologia medicală şi farmaceutică se poate observa că specialiştii din aceste domenii utilizează, atât în secolul al XIX-lea cât şi în secolul al XX-lea, aproximativ aceleaşi procedee şi surse lingvistice.

Astfel, se poate vorbi, pe de o parte, de *sursa internă*, unde mai ales în secolul al XIX-lea, întâlnim un număr însemnat de elemente lexicale populare, creaţii lexicale derivative, termeni perifrastici şi calcuri. De exemplu: *„a purcede îngreunată"* (117 N.K.)[1], *pierdere de copil* (36 N.K.), *obrinteala mătcii* (88 N.K.), *Izvodel de leacuri* (reţetă n.n.) (274 I, E, II), *tusăros* (349 I, E, II)[2], *„cercuire" (a sângelui)* = circulaţie, *folcuţăle inimii* (ventriculi), *gâlcile balelor* (glande salivare), *urechile inimii* (auriculele) sunt calcuri după termeni medicali latineşti[3].

Pe de altă parte, la baza terminologiei medicale şi farmaceutice se află *sursa externă (neologismul)*.

Atât orientările către modelele lexicale externe, cât şi valorificarea resurselor lexicale proprii limbii naţionale cunosc raporturi diferite, în funcţie de etapa istorică din evoluţia limbii literare comune.

---

[1] Nicolae Chiriacopul, *Douăsprezece învăţături folositoare ...*, Iaşi, 1827, (N.K.)
[2] Dimitrie Cantemir, *Istoria ieroglifică*, Editura Minerva, Bucureşti, 1978, vol. I - II (I, E).
[3] Apud N. A. Ursu, *Formarea terminologiei ştiinţifice româneşti*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1962, p. 68.

Scanned with OKEN Scanner

Referitor la elementele lexicale provenind din sursă externă, analizând secvenţial terminologia medicală sau din domeniul farmaciei în limba română, se observă – atât în diacronie cât şi sincronic – că ponderea cea mai mare o are *clasa neologismelor latino-romanice.*

Neologismele latino-romanice se pot grupa în: *neologisme neadaptate* (în special ***latinisme***): *balsamum peruvianum* (117 N.K.), *gas carbonicum* (2 N.K.), *gas azoticum* (2 N.K.), *mentha piperita, natrium sulphuratum, zyncum oxydatum* (80, V.M.)[4], *valeriana officinalis* (102 V.M.), *angor pectoris* (30 A.M., 88), *proteus mirabilis* (693 A.M., 88)[5] etc. şi *termeni neologici adaptaţi* fonetic şi încadraţi morfologic la sistemul limbii române de tipul: *epidemie* (fr. lat.) (150 N.K.), *colică* (fr. lat.) (24 N.K.), *canaluri* (fr. lat.) (28 N.K.), *alveolă, auricul, ventricul, respiraţie* etc. Dacă se iau în consideraţie şi termenii medicali româneşti creaţi prin mijloacele lingvistice cunoscute (derivare, perifrazare, conversiune) sau prin calchiere, termeni care, pe drept cuvânt, aparţin clasei elementelor lexicale latino-romanice[6], atunci se poate afirma că terminologia medicală (sau varianta farmaceutică) este preponderent latino-romanică.

Alături de vocabule româneşti comune moştenite din limba latină (*mână, cap, dinte, frunte, ochi* etc.) care se pot terminologiza în anumite condiţii, atât în secolul al XIX-lea cât şi în secolul al XX-lea, în textele ştiinţifice medicale au circulat şi circulă un număr mare de latinisme a căror prezenţă accentuează *caracterul savant* al vocabularului, domeniul întărindu-i *aspectul artificial.*

Aspectul de artefact al terminologiei medicale şi farmaceutice devine în zilele noastre din ce în ce mai pregnant. Impresia de artificialitate, pe care vocabularele speciale o degajă, a fost subliniată în repetate rânduri de lingvişti şi filozofi: „Limbajul ştiinţific fiind preponderent designativ şi informativ este în întregime construit"[7]. „Limba este folosită pentru a deveni un instrument al informării calculabile"[8]. Între factorii care au rol în *artificializarea* limbajului medical se pot enumera: suprapunerile de coduri lingvistice diferite (termeni din latină, greacă, engleză, franceză glosaţi sau nu) cu alte sisteme de codificare (simboluri, scheme, grafice, abrevieri etc.).

Astfel, în procesul elaborării limbajului medical sau farmaceutic (sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea) au existat vizibile

---

[4] A. Radu, E. Andronescu, *Vademecum fitoterapeutic*, Editura Medicală, Bucureşti, 1984 (V.M.).

[5] *Agenda Medicală*, Editura Medicală, Bucureşti, 1988 (A.M.)

[6] Cf. C. Dimitriu, *Caracterul romanic al vocabularului limbii române vechi*, în volumul *Limba română literară în texte fundamentale din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea*, Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi, 1987, p. 17.

[7] A. J. Greimas, *Despre sens, Eseuri semiotice*, Bucureşti, 1975, p. 39. Aceeaşi idee o întâlnim şi la G. Bachelard care opinează că „limbajul special al ştiinţei, limbajul creat pe măsura descoperirilor ştiinţei nu este natural" (cf. G. Bachelard, *Dialectica spiritului ştiinţific modern*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986, vol. II, p. 243).

[8] M. Heideger, *Repere pe drumul gândirii*, Editura Politică, Bucureşti, 1988, p. 432.

Scanned with OKEN Scanner

ezitări şi dificultăţi[9] în opera de cristalizare a terminologiei de specialitate. În tratatele şi studiile despre folosirea plantelor medicinale, despre *Dietetica sau învăţătura de a păstra întreaga sănătate* (1831), *Vegetarianismul* (1880, 1881), în *Nomenclatorul româno-latin de istorie naturală* (1889-1890)[10] etc., pe lângă informaţiile de ordin ştiinţific, se observă efortul specialiştilor români de a selecta şi fixa terminologia medicală sau etnobotanică. Termenii anatomici, numele unor boli, termenii pentru substanţe chimice, termenii pentru plantele medicinale etc. sunt în majoritatea lor în *limba latină*.

Pentru terminologia medicală şi farmaceutică actuală, avalanşa de neologisme, fie că sunt latinisme, termeni latinizaţi, neologisme latino-romanice, fie cuvinte de alte origini (v. infra), generează eforturi similare celor depuse pentru învăţarea unei limbi străine.

În structura terminologiei medicale sau farmaceutice se află şi o clasă de termeni de origine *greacă*.

În mod special, în diferite limbi moderne şi mai ales în limbajele ştiinţifice se apelează deseori la împrumuturi din limbile clasice în acţiunea de lărgire a corpusului terminologic[11]. Pentru domeniul medicinei sau al farmaciei, elementul neogrecesc în structura terminologiei de specialitate este bine reprezentat. Astfel, în secolul al XVIII-lea şi al XIX-lea, la D. Cantemir şi la primii autori de lucrări ştiinţifice de specialitate, se întâlnesc numeroase grecisme de tipul: „*sfigmos* – vână moale carea pururea să bate de pre a cării clătire aşedzământul firii să cunoaşte" (21 E, I), boală *hronică* (9 I E, I), *melanholie* (15 I E, I), *organismos* (85 N.K.), *flogosis* sau obrinteală (83 N.K.), *chicloforia* sângelui (23 N.K.) etc. Neologismele neogreceşti de tipul: *alifie, lehuză, lohie*[12], *cataplasmă, diaree, reumatismos, gangrenă*[13] sunt folosite în mod frecvent în terminologia medicală a vremii, unele dintre ele fiind păstrate şi astăzi.

O menţiune specială se impune referitor la importanţa acordată elementului lexical grecesc din structura terminologiei medicale încă din antichitate ca urmare a prestigiului şcolii medicale greceşti.

---

[9] Şt. V. Episcopescu în *Oglinda înţelepciunii*, Bucureşti, 1843, p. XI, p. XLVI opinează că limba română este „neajunsă de ştiinţe" şi din această cauză sursa îmbogăţirii lexicului de specialitate este *limba latină* sau *greacă*: „spre a i se împlini cuvintele ce-i lipsesc cu termenii lor din cea *latină* sau *elină*".

[10] Vezi operele lui Costache Vârnav (1806-1870), Pavel Vasici Ungureanu (1806-1881), Nicolae Ganescu (1799-1875), Gheorghe Crăiniceanu (1853-1926), D. Ionescu-Buzău (1855-1907) şi ale altora. (După P. I. Bercuş), *Pagini din trecutul medicinei româneşti*, Editura Medicală, Bucureşti, 1981, p. 248-250.

[11] John Lyons în *Introducere în lingvistica teoretică*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1995, p. 39 este de părere că „în vocabularul limbilor moderne din Europa ... există un număr mare de cuvinte de origine greacă şi latină ... cuvinte preluate direct din limbile clasice ... sau cuvinte create mai recent prin combinarea unor părţi ale cuvintelor greceşti şi latineşti".

[12] M. Flaişer, *Cartea Doctorului N. Chiriacopul, Douăsprezece învăţături folositoare ...*, Revista Medico-Chirurgicală a Societăţii de Medici şi Naturalişti din Iaşi, vol. 98, nr. 1-4, 1994, p. 196.

[13] N. A. Ursu, *Op. cit.*, p. 58.

Scanned with OKEN Scanner

În tratatul *Medicina*, scris de A.C. Celsus, sunt frecvente situaţiile în care termenul medical latin apare dublat de termenul grecesc. Paralelismele lexicale (termen latin - termen grecesc) sunt utilizate pentru a numi unele afecţiuni, părţi ale corpului, nume de substanţe chimice şi plante utilizate pentru prepararea medicamentelor: „purgant aerugo, *auri pigmentum*, quod αρσενικον Graecis nominatur" (C, 122), „verum ea longe periculosissima sunt *ulcera* quas αφθα Graeci appellant" (190, C). Sunt etiam quaedam *malagmata* quae στοματιχα Graeci vocant" (127 C) etc.

În terminologia medicală românească, vocabulele: *colon, icter, dietă, stomatologie* sunt considerate de origine franceză, atribuindu-i-se filierei prin care aceste cuvinte au pătruns în limba română rolul de marcă etimologică.

Francezii recunosc că deşi „la base du français est latine, ce qui apparaît à toute ocasion même en médicine"[14], în structura terminologiei domeniului cercetat, termenii greceşti şi latini au o pondere echilibrată: „les mots grecs nourissent le langage medical moderne"[15].

Fructificând în mod inteligent arta dialogului, Pierre Delaveau, autorul consideraţiilor de mai sus, afirmă în încheiere:

„Ni vainqueurs, ni vaincus
Latinus, Hellénos, en cette joute amie,
Partagent leurs écus,
L'un offrant le nectar et l'autre l'ambroisie"[16].

Atât termenii medicali sau farmaceutici latineşti cât şi cei greceşti se pot încadra în clasa termenilor ştiinţifici *internaţionali* (internaţionalisme) a căror prezenţă să poată fi acceptată ca o trăsătură dominantă a terminologiei medicale dar existentă şi în alte tipuri de terminologii (muzică[17], informatică, sport etc.).

Dacă în secolul al XIX-lea ponderea neologismelor sau a internaţionalismelor era oarecum controlată, observându-se clar tendinţa de înlocuire a termenilor medicali străini prin cuvinte româneşti (frecvente calcuri, creaţii derivate, perifraze, glose etc.), în secolul nostru atitudinea de rezervă în faţa neologismului nu mai este sesizabilă nici în spaţiul lingvistic românesc, nici în alte spaţii lingvistice.

Presiunea puternică a modelului limbii române determină adaptarea la mediul lingvistic a internaţionalismelor. De multe ori, adaptarea are loc fără rezerve prin adaos desinenţial sau articol enclitic: baza *angorului* (30 A.M., 88), *markeri* (P.I., 81)[18]. Grafia termenilor medicali de acest tip trădează uneori o

---

[14] Pierre Delaveau, *Dispute d'Hellenos et Latinus sur la memoire des mots de la bouche a l'anus*, Editions Louis Pariente, Paris, 1992, p. 8.
[15] *Idem*, p. 8.
[16] *Ibidem*. p. 29.
[17] Vezi M. Flaişer, *Terminologia muzicii în limba română*, Editura Casa Demiurg, Iaşi, 1997, p. 138.
[18] Boris Luban Plozza, Ioan Bradu Iamandescu, *Dimensiunile psihologice ale muzicii. Introducere în muzicoterapie*, Editura Romcartexim, Bucureşti, 1997 (P.I.).

Scanned with OKEN Scanner

anumită reticenţă a emiţătorului de a-i încadra în sistemul morfologic românesc, cratima funcţionând ca o linie de demarcaţie între elementul lexical străin şi articolul sau desinenţa românească: *distress-ul* (74 P.I.), *eustress-ul* (80 P.I.), *bypass-ul* cardio-pulmonar (86 A.M., 88), *pacing-ul* atrial (79 A.M., 88), *clearance-ul* esofagian (178 A.M., 88) etc. Exemplele de mai sus reprezintă gruparea *neologismelor englezeşti* care, atât în limba română, cât şi în alte limbi moderne cunosc în secolul nostru o frecvenţă din ce în ce mai mare.

Se afirmă că, în general, stilul ştiinţific este refractar funcţiei expresive, dar se acceptă ideea potrivit căreia în cazul ştiinţelor umaniste (filozofie, estetică, istorie), devierile normelor individuale sunt mai importante. În consecinţă „nu se poate vorbi de impersonalitate absolută"[19], nici în cazul stilului ştiinţific, autorul având libertatea „alegerii şi combinării unor fapte de limbă în funcţie de scopul urmărit"[20].

Scopul urmărit de specialiştii domeniului medical sau farmaceutic este transmiterea unor informaţii complexe în mod clar, sobru, exact, rareori putându-se întâlni în discursul ştiinţific din aceste domenii valori expresive ale unor termeni ştiinţifici în mediul propriu de existenţă. Sunt însă situaţii când termenii medicali sau farmaceutici migrează spre alte zone ştiinţifice, selecţia unor asemenea cuvinte trădând intenţia autorilor de a-i utiliza ca tropi[21].

Tentaţia pentru termenul ştiinţific o întâlnim în proza secolului al XIX-lea la C. Negruzzi în *Flora Română*, povestire în care aproape toate numele populare ale plantelor apar dublate de corespondentele latineşti: „*cimbru* = ***thymos***, *tulichina* = ***daphne***, *sulcina* = ***meliottus***" etc[22]. Epitete, comparaţii şi metafore savante se întâlnesc frecvent şi în publicistică în general sau în critica de artă: „pictura *sangvinolentă*" (Arta, 5, 89, p. 19), „dramatismul alcătuirilor tectonice *cicatrizante*" (Arta, 7, 89, p. 39), „doze *intravenoase* de cultură"[23], „*metabolismul* picturii[24], „*simptomatologia* cu care ne-a obişnuit pictorul" (Arta, 8, 89, p. 99), „*epidermă* picturală" (Arta Plastică, 5, 56, p. 38), „desenări de o fineţe *neurochirurgicală*" (Arta, 6, 89, p. 29). Unele notaţii sunt şocante prin ineditul asocierilor: „în chiar *placenta* acestei perioade" (Arta, 6, 89, p. 33), „leoaica săgetată ... emite omenescul strigăt de durere târându-şi *trenul posterior paralizat*"[25].

---

[19] Cornelia Ene, *Retoric şi funcţional în limbajul ştiinţific*, Limba română, 1978, anul XXVII, nr. 6, p. 615 - 623.

[20] Al. Andriescu, *Stil şi Limbaj*, Editura Junimea, Iaşi, 1977, p. 247.

[21] În acest sens, Valeria Guţu Romalo, în *Corectitudine şi greşeală, Limba română de azi*. Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1972, p. 26, scrie: „Influenţa stilului ştiinţific asupra celorlalte stiluri ale limbii literare se manifestă clar în preferinţa evidentă pentru termenul ştiinţific strict tehnic pe care îl întâlnim frecvent în poezia ca şi în proza artistică, în critica literară, în textele cu caracter administrativ".

[22] C. Negruzzi, *Opere alese*, Proza, E.S.P.L.A, vol. I, p. 295-298.

[23] Dan Grigorescu, *De la cucută la Coca-Cola*, Editura Minerva, 1994, p. 243.

[24] Magda Cârneci, *Ion Ţuculescu*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1984, 8.

[25] Gheorghe Ghiţescu, *Antropologie artistică, sec. XIII - XX*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1981, p. 285.

Scanned with OKEN Scanner

*
* *

Generalizând, în ansamblu, terminologia medicală şi farmaceutică românească se caracterizează printr-un corpus de termeni de o mare varietate şi bogăţie atât din punctul de vedere al formei, provenienţei cât şi al circulaţiei şi frecvenţei.

La corpusul de termeni medicali şi farmaceutici fixaţi încă din secolul trecut în limbajul medical, în secolul al XX-lea se remarcă o *permanentă acţiune de adiţionare a unor elemente lexicale noi*. Consecinţa firească a acumulării de neologisme de provenienţe diferite este accentuarea imaginii de neolimbaj prefigurate încă din etapa anterioară.

O altă caracteristică a terminologiei medicale din secolul al XX-lea este *tendinţa de internaţionalizare*. Gruparea destul de numeroasă de internaţionalisme, între care un număr apreciabil de *latinisme* şi *anglicisme* facilitează decodarea mesajului de către specialiştii vorbitori de limbi diferite.

Ca pondere, o clasă bine reprezentată este aceea a neologismelor latino-romanice. Termenii neologici de origine latino-romanică sunt adaptaţi fonetic şi încadraţi morfologic la sistemul limbii române. În clasa termenilor latino-romanici sunt înglobaţi şi un număr de termeni derivaţi pe terenul limbii române sau creaţi prin perifrazare şi calchiere.

Comparativ cu secolul anterior se constată o scădere a numărului derivatelor lexicale cu sufixe şi prefixe pe terenul limbii române.

Impresia de abundenţă în clasa derivatelor lexicale este generată *de prezenţa neologismelor* care au în structură, de la origine, sufixe, prefixe şi afixoide: ***monoclonal, farmacocinetică, transdermic, anticorpi*** etc.[26]

În structura terminologiei medicale şi farmaceutice se află un număr important de *termeni de origine greacă*.

Mai ales în secolul al XX-lea, clasa neologismelor din limbajul medical se lărgeşte prin aportul substanţial al *elementului lexical englezesc*.

Faptele de limbă întâlnite în textele medicale şi farmaceutice pe parcursul secolului al XIX-lea şi mai ales în secolul al XX-lea întăresc convingerea că, în ansamblul ei, terminologia medicală este un teritoriu lingvistic aflat într-un continuu proces de modelare şi mai ales deschis la înnoiri.

*
* *

Atât textele în limba latină pe care le-am selectat din diferite surse (vezi lista bibliografică), cât şi noţiunile de teorie gramaticală, exerciţiile lexico-gramaticale, exemplele, maximele au ca scop achiziţionarea de către studenţi a terminologiei medicale şi farmaceutice şi înţelegerea şi cunoaşterea originii termenilor medicali româneşti.

Prezentarea materialului şi dozarea informaţiilor de ordin fonetic, lexical, morfo-sintactic s-au făcut pe unităţi distincte potrivit programei analitice. Acest lucru nu înseamnă că nu se pot opera schimbări atât în ordinea textelor, cât şi a unor lecţii de gramatică. Imaginaţia şi inventivitatea profesorului şi ale interlocutorilor săi – studenţii – pot contribui la realizarea unor alte scheme şi planuri de abordare a lecţiilor din acest curs.

---

[26] M i h a i N e c h i f o r, *Sisteme farmaceutice de cedare cu viteză controlată şi de transport la ţintă* (recenzie), în Revista Medico-Chirurgicală a Societăţii de Medici şi Naturalişti din Iaşi, vol. 98, nr. 1-4, 1994, p. 198.

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO PRIMA

Noţiuni de fonetică

I$_1$. **Alfabetul**. În limba latină alfabetul cuprinde în epoca clasică 22 de litere [a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, (v), x]. Literele y şi z au fost introduse mai târziu sub influenţa limbii greceşti.

a) **Vocalele** din limba latină sunt: *a, e, i, o, u.*

- **i** - notează atât *vocala* ***i,*** cât şi *semivocala* ***i*** *(j),* adică un sunet care face silabă împreună cu o vocală în exemple de tipul *Traianus*, ***iuglans*** (nuc).

- **u** - indică atât *vocala* ***u***, cât şi *semivocala* ***u*** *(v)* (***uentus, uenire*** dar şi *ventus, venire* = vânt, a veni).

b) **Diftongii**. Potrivit definiţiei, diftongii sunt grupuri de vocale care se pronunţă într-o singură silabă *ae* (e), *oe* (e): ***aether*** (eter), ***aegrotus*** (bolnav), *anaemia* (anemie), *foetus* (făt), *foeniculum* (mărar).

Ceilalţi diftongi (*au, eu, ei, ui, ia, ie, iu*) se pronunţă separat: ***aurum*** (aur), ***auscultatio*** (ascultare), ***Eucalyptus*** (eucalipt), *cutaneus* (cutanat), *peritoneum* (peritoneu), ***deinde*** (după aceea), *hei* (interjecţia ah) etc.

Într-un grup vocalic de tipul ***ae, oe*** prezenţa tremei (***aër, poëta***) determină pronunţarea separată a sunetelor.

c) **Consoanele**

- Consoanele *c, g* înainte de e, i, y şi de ae şi oe se pronunţă palatalizat: De exemplu: ***cerebrum*** (encefal), ***cervix*** (gât), ***cicatrix*** (cicatrice), musculus ***cilliaris*** (muşchi ciliar), ***genu*** (genunchi), ***gingiva*** (gingie), ***gynaecologia*** (ginecologie) etc.

- Consoana *t* urmată de i, înainte de o vocală se pronunţă ***ţi:*** *palpatio* (palpare), *inflamatio* (inflamaţie), *experientia* (experienţă) etc.

- Grupul de sunete *ti* când este precedat de *s, x, t* sau când i este lung se pronunţă *ti*: *mediastinus* (mediastin), *mixtio* (amestec).

- Grupul de sunete ***qu*** se pronunţă *cv*: *aqua* (apă), *aquosus* (apos), ***Quercus robur*** (stejar), *liquor cerebrospinalis* (lichid cefalorahidian) etc.

- Grupul de sunete ***ngu*** înainte de o vocală se pronunţă *cv*: ***unguis*** (unghie), *sanguis* (sânge), *nervus sublingualis* (nervul sublingual) etc.

- Grupurile consonantice cu ***h*** (*ch, rh, th, ph*) se pronunţă astfel:

Scanned with OKEN Scanner

• ***ch*** se pronunţă ***h***: *trachea* (trahee), arteria *brachialis* (artera brahială);

• ***h*** din th, rh, ch se pronunţă aspirat în exemple de tipul: ***thorax*** (torace), *Thymus* serpyllum (cimbru de câmp), ***therapia*** (tratament), ***rheumaticus*** (reumatic, cel care are guturai), ***Rhamnus*** frangula (cruşinul), ***chorda*** dorsalis (coloană vertebrală) etc.;

• ***ph*** se pronunţă f: ***pharmacopola*** (farmacist), ***phalanx*** digiti (falangă), ***phthisis*** (tuberculoză) etc.

– Sunetul ***h*** se pronunţă slab, motiv pentru care se pierde uneori, mai ales când se află în interiorul unor cuvinte cum sunt: ***nihil*** → nil, *prehendo* → prendo etc.

În exemple de tipul: ***hepar*** (ficat), ***humerus*** (umăr), ***hyacinthus*** orientalis (zambilă) etc., h se pronunţă la fel ca în vocabula românească ***horă***.

– ***S*** intervocalic se pronunţă uneori z: *rosa* (trandafir), Lathyrus *tuberosus* (oreşniţă), ocimum *basilicum* (busuioc) etc.

– ***K*** şi ***Y*** sunt rar utilizate în cuvinte din limbajul natural dar sunt frecvent întâlnite în vocabule aparţinând terminologiei medicale şi farmaceutice: *thyroida* (tiroidă), *hypertonia* (hipertonie), *aethylicus* (etilic), *myocardium* (miocard), *kalium* (kaliu), ***kystis*** (chist).

– *Consoanele duble* se pronunţă ca simple: *fossa* (fosă), *maxilla* (maxilar), *bucca* (gură), *Rosmarinus officinalis* (rozmarin), *Vaccinium myrtillus* (afin) etc.

Referitor la pronunţarea diferită (*Caesar* sau *Kaesar*) a unor consoane sau a unor grupuri vocalice este recunoscută dificultatea în alegerea unei variante fonetice sau a alteia bazându-ne doar pe texte scrise şi nu pe fapte de limbă vorbită (înregistrări ?!)[27].

I$_2$. Accentul în limba latină

Accentuarea corectă a cuvintelor din limba latină depinde de cunoaşterea câtorva reguli generale:

1. Silaba penultimă este accentuată dacă este lungă: *me-tas-tá-sis* (metastază), *me-di-ca-mén-tum* (medicament), *men-thó-lum, ro-sá-rum* (al trandafirilor) etc.

2. Silaba antepenultimă este accentuată dacă silaba penultimă este scurtă: aquilea *mil-le-fó-li-um* (coada şoarecelui), ***pér-de-re*** etc.

3. Cuvintele de două silabe se accentuează pe prima, indiferent dacă este lungă sau scurtă.

---

[27] Solomon Reinach în *Grammaire latine*, Librairie Ch. Delagrave, Paris, 1886, p. 257 (R/GLL) scrie în legătură cu pronunţarea latină „Les questions relatives à la prononciation d'une langue morte sont toujours parmi les plus difficiles qu'on puisse soulever, a cause des variations incessantes que subit la prononciation suivant les temps, les lieux et l'influence des dialectes locaux".

Scanned with OKEN Scanner

II. Exerciţii fonetice

***II$_1$.* Citiţi frazele de mai jos şi traduceţi în limba română:**

În pueritia tibia medullam rubram continet.

Pharmacopola in apotheca pilulam et tabuletam parat aegrotae.

Pharmacopolae plurimas plantas et herbas cognoscunt, quia ex plantis et herbis etiam hodie varias medicinas parant in apothecis.

Summum bonum est iuxta naturam vivere.

Sanitas et intellectus dua bona sunt in vita.

In alveolis per epithelium adsorbetur oxygenum et emittitur acidum carbonicum.

In ossibus sunt substantia compacta et substantia spongiosa.

Morbum tum ad iram deorum immortalium relatos esse, et ab iisdem opem posci solitam.

Medicina disciplina antiqua est.

***II$_2$.* Traduceţi următoarele texte:**

a) **De pira**

Pira multae sunt species. Omnes stiptice, unde ad reumaticas causas cataplasmis adibita reuma conpescit. Quarum elixatura omnia potest, que et ipsa pira possunt. Crude sumpte abstinent ventrem si ieiunis comeste fuerint (D.M.M., 64 - 65)[28].

b) Abstinentiae vero duo genera sunt: alterum, ubi nihil assumit aeger; alterum, ubi non nisi quod oportet. Initia morborum primum famem, sitimque desiderant. (C, 47)

III. Reţineţi următoarele maxime şi comentaţi-le:

Est vis in verbis, in petris sic et in herbis. Sanctificant verba, sanant aegros iaspis et herba. (Se află o putere în cuvinte, în pietre precum şi în ierburi. Cuvintele sfinţesc, matostatul şi iarba însănătoşesc pe cei bolnavi.) (86-87, M.A.L.)[29]

Stultitia est contagiosa. (Prostia este molipsitoare.) (295, M.A.L.)

Pugnandum tamquam contra morbum, sic contra senectutem. (Trebuie să luptăm împotriva bătrâneţii întocmai ca împotriva unei boli.) (230, M.A.L.)

---

[28] Dioscoride Latino, *Materia Medica*, libro primo, Tipografia Alexandru Ţerek, Iaşi, 1938 (D.M.M.).

[29] Eugen Munteanu, Lucia Gabriela Munteanu, *Aeterna Latinitas*, Mică enciclopedie a gândirii europene în expresie latină, Editura Polirom, Iaşi, 1996 (M.A.L).

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO SECUNDA

I. Nomen substantivum (Substantivul)

Substantivul este „partea de vorbire reprezentată prin cuvinte noţionale care indică numele entităţilor sau numele numelor entităţilor" [30] şi care are următoarele categorii gramaticale:

- genul
- numărul
- cazul

O posibilă clasificare a substantivelor latineşti are ca punct de plecare criteriul semantic. În funcţie de sensul lor, substantivele se împart în:

- concrete (*concreta*) şi
- abstracte (*abstracta*)[31]

Genul

În limba latină, „categoria gramaticală a genului caracterizată prin conţinut şi formă"[32] este reprezentată de:

genul masculin,
genul feminin,
genul neutru.

În general, marca după care se poate recunoaşte genul substantivelor este *desinenţa*. Numele de fiinţe bărbăteşti, numele de popoare, numele de râuri, vânturi, numele lunilor anului sunt *masculine*, cu desinenţa ***-us*** sau ***-er, -or*** la N. sg. şi ***-i*** sau ***-is*** la G. sg.: ***medicus*** (medic), ***ventus*** (vânt), ***potus*** (băutură), ***maius*** (luna mai) etc.

De *genul feminin* sunt numele fiinţelor de sex femeiesc, nume de arbori care au desinenţa ***-a*** (N. sg), ***-ae*** (G. sg.): ***aqua, -ae*** (apă), ***gutta, -ae*** (picătură), ***mentha, -ae*** (mentă) etc.

De *genul neutru* sunt, în general, substantivele cu desinenţa *-um* la N. sg. şi care denumesc lucruri, substanţe chimice, plante etc: ***remedium*** (leac), ***kalium*** (potasiu), ***argentum*** (argint) etc.

Categoria gramaticală a numărului la substantivele din limba latină presupune existenţa numărului *singular* (numerus singularis) şi a numărului *plural* (numerus pluralis): ***oleum*** (ulei) N. sg. – ***olea*** (uleiuri) N. pl.; ***musculus*** N. sg. – ***musculi*** N. pl. etc.

---

[30] C. D i m i t r i u, *Gramatica limbii române explicată*, Editura Virginia, Iaşi, 1994, p. 58.
[31] După clasificarea operată de S. R e i n a c h în *Op. cit.*, p. 3 „substantivele concrete se divid la rândul lor în patru clase: 1) *nomina propria*, 2) *nomina apelativa*, 3) *nomina colectiva*, 4) *nomina materialia*".
[32] C. D i m i t r i u, *Op. cit.*, p. 61.

Scanned with OKEN Scanner

Categoria gramaticală a cazului în limba latină

În limba latină există şase cazuri:

1. ***Nominativus** (nominativ)* – este cazul subiectului, atributului, adjectivului şi al numelui predicativ. Răspunde la întrebările: *quis?* (cine?), *quid?*(ce?)

2. ***Genitivus** (genitiv)* – este cazul atributului substantival şi răspunde la întrebarea *cuius?* (a, al, ai, ale cui?)

3. ***Dativus** (dativ)* – este cazul complementului indirect, întrebarea la care răspunde fiind, mai ales, *cui?* (cui?).[33]

4. ***Accusativus** (acuzativ)* – este cazul complementului direct, fiind cerut de un verb tranzitiv activ sau deponent. Răspunde la întrebările: *quem?*(pe cine?), *quid?* (ce?)

5. ***Ablativus** (ablativ)* – este cazul complementului circumstanţial şi răspunde la întrebări de tipul: *quando?* (când?), *unde?* (de unde?), *ubi*? (unde?) etc.

6. ***Vocativus** (vocativ)* – nu are nici o funcţie sintactică în propoziţie.

Conceptul de declinare şi declinările în limba latină

Declinarea este trecerea unei părţi de vorbire flexibile, în cazul de faţă – substantivul – prin toate cele şase cazuri.

În limba latină există *cinci declinări,* iar încadrarea părţilor de vorbire flexibile în una dintre cele cinci declinări se face după desinenţa de *genitiv singular*. „Dacă nu se cunoaşte desinenţa genitivului singular, substantivul nu poate fi declinat" (T.S., 8).[34]

Astfel, după forma substantivului la G. sg. avem următoarele declinări:

Declinarea I	G. sg.	***-ae***	*(**medicinae**)*
Declinarea a II-a	G. sg.	***-i***	*(**fagi**)*
Declinarea a III-a	G. sg.	***-is***	*(**cutis**)*
Declinarea a IV-a	G. sg.	***-us***	*(**foetus**)*
Declinarea a V-a	G. sg.	***-ei***	*(**scabiei**)*

---

[33] Atât *gentivul* cât şi *dativul* sau *ablativul* au numeroase valori semantico-sintactice pe care, dată fiind prezentarea sintetică şi schematizată a problemelor de teorie din lucrarea noastră, nu avem intenţia de a le detalia. Pentru amănunte vezi lucrările citate ale lui S. Reinach, Th. Simenschi, P. Bujor, Virgil Matei şi alţii.

[34] Th. Simenschy, *Gramatica limbii latine*, Imprimeria Chişinău, 1937, p. 8 (T.S.).

Scanned with OKEN Scanner

II. Declinatio prima (Declinarea I)

În cadrul acestei declinări se află, în general, substantive de genul feminin: *barba, -ae* (barbă), *memoria, -ae* (amintire, memorie), *arteria, -ae* (arteră), *axilla, -ae* (axilă), *clavicula, -ae* (claviculă), *cura, -ae* (grijă, îngrijire), *gutta, -ae* (picătură), *medicina, -ae* (medicină), *tibia, -ae* (tibia, fluierul piciorului), *herba, -ae* (iarbă), *mentha, - ae* (mentă), *rosa, -ae* (trandafir) etc.

De declinarea întâi sunt şi următoarele grupe de substantive:

a) *substantive masculine nume de bărbaţi: Catilina, Seneca* etc. şi *nume de profesii* considerate în vechime exclusiv *masculine*: *agricola, -ae* (agricultor), *poeta, -ae* (poet), *nauta, -ae* (navigator), *pharmacopola, -ae* (farmacist);

b) *nume de fluvii în -a (masculine): Sequana* (Sena), *Garumna* (Garonne) etc.;

c) *cuvinte de origine greacă.*[35]

Acestea sunt fie substantive *feminine* terminate la N. singular în *-e*, iar la G. Sg. în *-es*: *aloë, -es* (aloe), *phlegmone, -es* (flegmon), fie masculine în *-es* la N. sg., şi *-ae* la G. sg., ca de exemplu: *diabetes, -ae* (diabet), *ascites, -ae* (ascită) etc.

În timpul flexiunii, un substantiv feminin de declinarea întâi îşi modifică forma prin adaosul desinenţelor cazuale pentru singular sau plural după cum urmează:

	Singular	*Plural*
N. şi V.	ros **-a**	ros **-ae**
G.	ros **-ae**	ros **-arum**
D.	ros **-ae**	ros **-is**
Ac.	ros **-am**	ros **-as**
Abl.	ros **-a**	ros **-is**

III. Declinatio secunda (Declinarea a II-a)

Aparţin declinării a doua substantivele de genul masculin şi neutru care au drept marcă desinenţa ***-i*** la G. sg.

La nominativ singular substantivele de declinarea a II-a au următoarele desinenţe: ***-us, -er, -ir, -um.***

a) Substantive *masculine în* ***-us*** de declinarea a II-a sunt: *medicus, -i* (doctor), *humerus, -i* (umăr), *bacillus, -i* (bacil, bacterie), *chymus, -i* (bol stomacal), *musculus, -i* (muşchi) etc.

b) Pe lângă substantivele masculine în *-us* de declinarea a II-a se află şi un grup de substantive *de genul feminin* cu aceeaşi desinenţă (*-us*): *cerasus, -i*

[35] „Cuvintele împrumutate în antichitate de romani de la greci şi latinizate complet au devenit, în cea mai mare parte, de declinarea întâi: *charta, -ae* (hartă), *musica, -ae* (muzică), *grammatica, -ae* (gramatică)" etc. (după S. Reinach, *Op. cit.*, p. 16).

Scanned with OKEN Scanner

(cireş), *fagus, -i* (fag), *malus, -i* (măr), *pirus, -i* (păr), *ulmus, -i* (ulm), *iuniperus, -i* (ienupăr), *citrus, -i* (lămâi) etc.

c) Cu aceeaşi desinenţă *-us* se încadrează la declinarea a II-a unele substantive feminine de origine greacă: *methodus, -i* (metodă), *periodus, -i* (perioadă), *humus, -i* (pământ), *atomus, -i* (atom).

d) Alte nume de plante şi flori sunt masculine în *-us: aspargus, -i* (asparagus), *hyacinthus, -i* (zambilă), *calamus, -i* (trestie) etc.

e) În gruparea substantivelor masculine de declinarea a II-a în *-er* se află exemple de tipul: *pediater, -tri* (pediatru), *aeger, -gri* (bolnav)[36].

f) Între substantivele *neutre* de declinarea a II-a care au desinenţa *-um* la N. sg. şi *-i* la G. singular menţionăm: *folium, -ii* (frunză), *vinum, -i* (vin), *collum, -i* (gât), *labium, -ii* (buză), *venenum, -i* (venin, leac), *remedium, -ii* (remediu, leac), *kalium, -ii* (kaliu, potasiu), *ferrum, -i* (fier) etc.

În timpul flexiunii substantivele de declinarea a II-a au următoarele forme cazuale:

	-us		*-er*		*-um*	
N.	fag -us	fag -i	aeg -er	aegr -i	venen -um	venen -a
G.	fag -i	fag -orum	aegr -i	aegr -orum	venen -i	venen -orum
D.	fag -o	fag -is	aegr -o	aegr -is	venen -o	venen -is
Ac.	fag -um	fag -os	aegr -um	aegr -os	venen -um	venen -a
Abl.	fag -o	fag -is	aegr -o	aegr -is	venen -o	venen -is
V.	fag -e	fag -i	aeg -er	aegr -i	venen -um	venen -a

IV. Exerciţii lexico-gramaticale

***IV*$_1$. Alegeţi din coloana din dreapta varianta corectă a substantivelor şi completaţi spaţiile libere:**

Fractura ..... tibiae, fibulae, vertebrae, costae, scapulae etc. non solum dolorosa, sed etiam periculosa est.	*a. fracturae* *b. fracturam* *c. fractura*
In tibia distinguimus ..... compactam et ..... spongiosam. substantia substantiam	*a. substantia* *b. substantiam* *c. substantiae*
Costae cum columna ..... coniunctae sunt. vertebrarum	*a. vertebrae* *b. vertebras* *c. vertebrarum*
Roëntgenographia monstrat ..... et mensuras fracturarum et rupturam internarum. forma	*a. formae* *b. formam* *c. forma*
..... curat morbum aegroti. medicus	*a. medico* *b. medicus* *c. medici*

[36] A nu se confunda cu *ager, agri* (ogor).

Scanned with OKEN Scanner

***IV₂.* Traduceţi următoarele propoziţii în limba română:**

Medici aegrotis multa unguenta praescribunt, exempli gratia unguentum sapostearini.

Chymus ex ventriculo primum in duodenum, deinde in intestinum ieiunum et intestinum ileum, post in intestinum crassum pervenit.

Inter intestinum ileum et crassum est intestinum caecum.

In alveolis per epithelium adsorbetur oxygenum et emittitur acidum carbonicum.

Trepanum et scalpellum sunt instrumenta chirurgica.

V. Traduceţi în limba română următoarele texte:

V₁. „At calefaciunt, piper, sal, caro omnis iurulenta, allium, cepa, ficus arida, salsamentum, vinum et quo meracius est, eo magis. Refrigerant olera, quorum crudi caules assumuntur, ut intubus, et lactuca: item coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, cerasa, mala austera, pira fragilia, caro elixa, praecipueque acetum, sive cibus ex eo, sive potio assumitur." (C/53)

V₂. „Somno vero aptum est papaver, lactuca, maximeque aestiva, cuius cauliculus iam lacte repletus est, morum, porrum. Sensus excitant, nepeta, thymum, satureia, hyssopum, praecipueque pulegium, ruta et cepa." (C/55)

V₃. „Ad discutienda vero ea, quae in corporis parte aliqua coierunt maxime possunt, abrotonum, helenium, amaracus, alba viola, mel, lilium, sampsucus Cyprius, lac, sertula Campana, serpyllum, cupressus, cedrus, iris, viola purpurea, narcissus, rosa, crocum,... nardum, cinnamonum, casia, cera... ." (C/125)

VI. Traduceţi în limba română şi reţineţi următoarele maxime:

Ipsa senectus morbus est. (132, MAL)
Medicus curat, natura sanat. (148, MAL)
Medicus minister naturae. (148, MAL)
Remedium veneno venenum. (262, MAL)
Sublata causa tollitur effectus. (297, MAL)

Scanned with OKEN Scanner

***IV₂.* Traduceţi următoarele propoziţii în limba română:**

Medici aegrotis multa unguenta praescribunt, exempli gratia unguentum sapostearini.

Chymus ex ventriculo primum in duodenum, deinde in intestinum ieiunum et intestinum ileum, post in intestinum crassum pervenit.

Inter intestinum ileum et crassum est intestinum caecum.

In alveolis per epithelium adsorbetur oxygenum et emittitur acidum carbonicum.

Trepanum et scalpellum sunt instrumenta chirurgica.

V. Traduceţi în limba română următoarele texte:

V₁. „At calefaciunt, piper, sal, caro omnis iurulenta, allium, cepa, ficus arida, salsamentum, vinum et quo meracius est, eo magis. Refrigerant olera, quorum crudi caules assumuntur, ut intubus, et lactuca: item coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, cerasa, mala austera, pira fragilia, caro elixa, praecipueque acetum, sive cibus ex eo, sive potio assumitur." (C/53)

V₂. „Somno vero aptum est papaver, lactuca, maximeque aestiva, cuius cauliculus iam lacte repletus est, morum, porrum. Sensus excitant, nepeta, thymum, satureia, hyssopum, praecipueque pulegium, ruta et cepa." (C/55)

V₃. „Ad discutienda vero ea, quae in corporis parte aliqua coierunt maxime possunt, abrotonum, helenium, amaracus, alba viola, mel, lilium, sampsucus Cyprius, lac, sertula Campana, serpyllum, cupressus, cedrus, iris, viola purpurea, narcissus, rosa, crocum,... nardum, cinnamonum, casia, cera... ." (C/125)

VI. Traduceţi în limba română şi reţineţi următoarele maxime:

Ipsa senectus morbus est. (132, MAL)
Medicus curat, natura sanat. (148, MAL)
Medicus minister naturae. (148, MAL)
Remedium veneno venenum. (262, MAL)
Sublata causa tollitur effectus. (297, MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO TERTIA

I. Verbum (Verbul)

Verbele limbii latine, „cuvinte care exprimă acţiunea, starea, existenţa, voinţa etc. privite ca procese",[37] au următoarele categorii gramaticale:

a) *modul*: – moduri personale (indicativ, conjunctiv, imperativ)
– moduri nepersonale (infinitiv, participiu, supin, gerunziu)[38]

b) *diateza:* – activă
– pasivă
– mixtă

c) *timpul*: – prezent
– imperfect
– perfect
– mai mult ca perfect
– viitor I
– viitor II

d) *persoana:* I, II, III (singular şi plural)

e) *numărul*: – singular
– plural

Conjugările în limba latină (patru la număr) includ verbe care au următoarele vocale tematice:

Conjugarea I – filtro, filtr***ā re*** (a filtra), - ***ā***
Conjugarea a II-a – moneo, mon***ē re*** (a sfătui), - ***ē***
Conjugarea a III-a – lego, leg***e re*** (a citi), - ***ĕ***
Conjugarea a IV-a – nutrio, nutr***i re*** (a hrăni), - ***i***

Pentru a putea conjuga un verb latin trebuie cunoscute temele prezentului, perfectului şi supinului: filtro, filtr***ā re*** (tema prezentului), filtr***ā vi*** (tema perfectului), filtr***ā tum*** (tema supinului).

Praesens indicativi activi (Timpul prezent, modul indicativ)

Timpul prezent, modul indicativ, diateza activă se formează adăugând la tema prezentului desinenţele personale[39]:

sg.	I -o		pl.	I -mus
	II -s			II -tis
	III -t			III -(u)nt

[37] C. Dimitriu, *Gramatica limbii române explicată*, Editura Junimea, Iaşi, 1979, p. 180.

[38] Modurile nepersonale sunt folosite ca substantive şi adjective şi din această cauză sunt numite *moduri nominale* (Cf. I. Bujor, Fr. Chiriac, *Gramatica limbii latine*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1958, p. 72) (GLL).

[39] La conjugările I, II, IV la tema prezentului se adaugă desinenţele personale notate (v. infra). La conjugarea a III-a la tema prezentului la persoanele a II-a şi a III-a sg. şi I şi II pl. se intercalează vocala ***i*** înaintea desinenţelor şi ***u*** pentru pers. III pl.

Scanned with OKEN Scanner

Per-soana	Nr.	Conjugarea I -ā-	Conjugarea a II-a -ē-	Conjugarea a III-a -ĕ-	Conjugarea a IV-a -ī-
1	*sg.*	filtr -o	doce -o	leg -o	nutri -o
2		filtra -s	doce -s	leg-i -s	nutri -s
3		filtra -t	doce -t	leg-i -t	nutri -t
1	*pl.*	filtra -mus	doce -mus	leg-i -mus	nutri -mus
2		filtra -tis	doce -tis	leg-i -tis	nutri -tis
3		filtra -nt	doce -nt	leg-*u* -nt	nutri-*u* -nt

II. Declinatio tertia (Declinarea a III-a)

Această declinare cuprinde substantive masculine, feminine şi neutre care au la genitiv singular terminaţia ***-is,*** iar la nominativ singular terminaţii deosebite:

a) *masculine*: ***-or, -os, -er, -es, -ex***

b) *feminine*: ***-o, -as, -es, -is, -x***

c) *neutre:* ***-a, -e, -l, -n, -ar, -ur, -us***

După cum se poate vedea, cu câteva excepţii (neutre în ***-a*** şi ***-e,*** feminine în ***-o***) substantivele aparţinând declinării a III-a au *desinenţă consonantică.*

Substantivele de declinarea a III-a, după modificările pe care le suferă în timpul flexiunii (N. sg. – G. sg.) se grupează în două clase:

a) *substantive imparisilabice* care au la G. sg. o silabă în plus faţă de N. sg.: ***cervix, -icis*** (f.) (gât), ***liquor, -oris*** (m.) (lichid), ***medicamen, -inis*** (n.) (medicament), ***pulvis, -eris*** (m.) (pulbere, praf), ***radix, -cis*** (f.) (rădăcină), ***valetudo, -inis*** (f.) (sănătate) etc.

b) *substantive parisilabice* care au la N. şi G. singular acelaşi număr de silabe: ***canalis, - is*** (m.) (canal), ***crisis, -is*** (f.) (criză), ***cutis, -is*** (f.) (piele), ***diagnosis, -is*** (f.) (diagnostic), ***auris, -is*** (f.) (ureche) etc.

N.B. La clasificarea substantivelor de declinarea a III-a luând drept criteriu *genul,* a cărui marcă este o anume desinenţă, se pot menţiona unele excepţii, ca de exemplu:

– La genul *masculin*, pe lângă substantivele masculine în ***-or, -os, -er*** există şi un număr de substantive cu aceleaşi desinenţe, dar de genul feminin sau neutru: ***arbor*** (f.) (arbore, copac), ***soror*** (f.) (soră), ***marmor*** (f.) (marmură), ***cor*** (n.) (inimă), ***os, ossis*** (n.) (os), ***os, oris*** (n.) (gură), ***cadaver*** (n.) (cadavru), ***papaver*** (n.) (mac), ***tuber*** (n.) (tubercul).

– La grupa substantivelor *feminine* care au ca mărci desinenţele ***-o, -as, -es, -is*** se înregistrează şi excepţiile:

carbo (m.) (cărbune), ***pulmo*** (m.) (plămân), ***sanguis*** (m.) (sânge), ***pulvis*** (m.) (pulbere), ***lapis*** (m.) (piatră) etc.

Scanned with OKEN Scanner

Modele de declinare pentru substantivele imparisilabice

Caz	*Masculin*		*Feminin*		*Neutru*	
	sg.	*pl.*	*sg.*	*pl.*	*sg.*	*pl.*
N., V.	color	color **-es**	nux	nuc **-es**	corpus	corpor **-a**
G.	color **-is**	color **-um**	nuc **-is**	nuc **-um**	corpor **-is**	corpor **-um**
D.	color **-i**	color **-ibus**	nuc **-i**	nuc **-ibus**	corpor **-i**	corpor **-ibus**
Ac.	color **-em**	color **-es**	nuc **-em**	nuc **-es**	corpus	corpor **-a**
Abl.	color **-e**	color **-ibus**	nuc **-e**	nuc **-ibus**	corpor **-e**	corpor **-ibus**

Modele de declinare pentru substantivele parisilabice

Caz	*Masculin*		*Feminin*		*Neutru*	
	sg.	*pl.*	*sg.*	*pl.*	*sg.*	*pl.*
N., V.	mens **-is**	mens **-es**	cut **-is**	cut **-es**	animal	animali **-a**
G.	mens **-is**	mens **-ium**	cut **-is**	cut **-ium**	animal **-is**	animal **-ium**
D.	mens **-i**	mens **-ibus**	cut **-i**	cut **-ibus**	animal **-i**	animal **-ibus**
Ac.	mens **-em**	mens **-es**	cut **-em**	cut **-es**	animal	animali **-a**
Abl.	mens **-e**	mens **-ibus**	cut **-e**	cut **-ibus**	animal **-i**	animal **-ibus**

III. Exerciţii lexico-gramaticale

***III*$_1$. Alegeţi din coloanele din dreapta formele corecte ale substantivelor şi completaţi spaţiile libere:**

Medici medicamenta per os, interdum sub ..... intra musculos, vel in venas introducunt.	a. *cutis* b. *cutem* c. *cute*
In ..... est cavum cum pulpa. Vasa et nervi in apice radicis ..... per foramen apicis ..... intrant et in canale ..... ad cavum pulpae procedunt.	a. *dentes* b. *dente* c. *dentis* d. *dentem*
Medicamenta in lingua Latina praescripta apothecarii lege ..... conficere debent.	a. *ars* b. *artis* c. *artem*
Tiliae ..... odore iucundo praestant. Odor ..... praecipue apibus placet.	a. *flores* b. *floribus* c. *florum* d. *flos*

***III*$_2$. Traduceţi în limba română:**

Gemmas Betulae collegimus et siccamus. Muguri

Cinchona in terris tropicis crescit.

Vertebrae columnam vertebrarum formant.

Medicus fracturam costae curat.

Sceleton antibrachii ex radio et ulna constat.

Rosa canina acidum ascorbicum seu vitaminum C continet. contine

Contra venena antidota adhibent.

Scanned with OKEN Scanner

III₃. **Conjugaţi la indicativ prezent (diateza activă)** verbele *sicco, -are -avi, -atum, curo, -are -avi, -atum* şi *cresco, -ere, crevi, cretum.*

IV. Traduceţi în limba română textele:

IV₁. **De Rosa**

Rosa sucus, tultis unguiculis eius, colligendus est confectionibus colliriorum necessarius. Huius folia sole siccata ut vino elixa dolorem copitis tollit, cicatricibus oculorum utilis, ragadiis utilior, omnibus causis matricis pessario adhibita medicatur. Idem facit, si cataplasmatibus tusa misceatur. Maxime tumoribus ypocondriorum vel stomacho prodest, igne agrum conpescit. Sicca tusa diversis pulberibus oris necessario admiscetur. Conburitur pulvis eius et siccu oculis facit. Flos eius pulvere facto gingibis medetur, ventris cursum constringit et sanguinis fluvium includit. (D.M.M./55)

IV₂. **De semem cedrie**

Cedrides dicitur semen arboris cedri. Tussim sedat, spasmata prohibet, reumaticos stringit, stranguiriis medetur, menstruis imperat.

Cum piper bibita, cum adipe cervino mixta, omnes vestias arcet. Antidotis necessarie miscetur. (D.M.M./47)

IV₃. Est etiam observatio necessaria, qua quis in pestilentia utatur adhuc integer, cum tamen securus esse non possit. Tum igitur oportet peregrinari, navigare: ubi id non licet, gestari, ambulare sub divo, ante aestum, leniter, eodemque modo ungi: et, ut supra comprehensum est, vitare, fatigatione, cruditatem, frigus, calorem, libidinem: multoque magis se continere si qua gravitas in corpore est. (C/21)

V. Traduceţi în limba română următoarele maxime:

Hominis mores naturae qui ex corpore, oculis, vultu, fronte pernoscuntur. (11 MAL)

Valetudine firma nihil melius. (320 MAL)

Prope abest ab infirmitate in qua sola sanitas laudantur. (229 MAL)

Nullus dolor est, quam non longinquitas temporis minuat ac molliat. (193 MAL)

Inter os et stomachum saepe duellum. (128 MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO QUARTA

I. Declinatio quarta (Declinarea a IV-a)

De declinarea a IV-a sunt *substantivele masculine* care au la N. sg. desinenţa ***-us:*** *ductus,* ***-us*** (canal), *sinus,* ***-us*** (sinus), *foetus,* ***-us*** (făt), *visus,* ***-us*** (vedere), *partus,* ***-us*** (naştere) etc, *substantivele neutre* cu desinenţa ***-u*** la N. sg.: *cornu,* ***-us*** (corn), *genu,* ***-us*** (genunchi) şi *substantivele feminine* în ***-us.*** La genitiv singular, desinenţa este ***-us*** la toate genurile.

Printre substantivele feminine care au la N. sg. desinenţa ***-us*** şi sunt de declinarea a IV-a sunt numele unor arbori: *pinus,* ***-us*** (pin), *quercus,* ***-us*** (stejar) etc.

N.B. Există substantive de declinarea a II-a care au la unele cazuri şi forme de declinarea a IV-a. Din această categorie fac parte: *cupressus,* ***-i*** (chiparos), *laurus,* ***-i*** (laur), *myrtus,* ***-i*** (mirt), *spinus,* ***-i*** (spin) etc.

Desinenţele cazuale pentru un substantiv masculin de declinarea a IV-a sunt următoarele:

Caz	*Singular*	*Plural*
N. şi V.	fruct **-us**	fruct **-us**
G.	fruct **-us**	fruct **-uum**
D.	fruct **-ui**	fruct **-ibus**
Ac.	fruct **-um**	fruct **-us**
Abl.	fruct **-u**	fruct **-ibus**

Substantivele neutre, după cum se poate observa din tabelul de mai jos, la singular îşi modifică forma doar la cazul genitiv.

Caz	*Singular*	*Plural*
N., Ac. şi V.	gen **-u**	gen **-ua**
G.	gen **-us**	gen **-uum**
D., Abl	gen **-u**	gen **-ibus**

II. Declinatio quinta (Declinarea a V-a)

Sunt de declinarea a V-a *substantivele feminine* care la N. sg. au desinenţa ***-es*** şi la G. sg. ***-ei:*** *facies,* ***-ei*** (faţă), *series,* ***-ei*** (serie), *rabies,* ***-ei*** (turbare), *scabies,* ***-ei*** (scabie, râie), *dies, diei* (zi), *res, rei* (lucru), *materies, materiei*[40] etc.

[40] Unele substantive de declinarea a V-a se pot declina şi după declinarea I (*materia, -ae*, dar şi *materies, -ei*).

Scanned with OKEN Scanner

Caz	Singular	Plural
N. şi V.	di -es	di -es
G.	di -ei	di -erum
D.	di -ei	di -ebus
Ac.	di -em	di -es
Abl.	di -e	di -ebus

III. Verbul sum, esse, fui (a fi)

În limba latină există ***un singur verb auxiliar*** (sum, esse, fui) care are o conjugare neregulată. Ca auxiliar, sum, esse, fui ajută la formarea timpurilor compuse pentru verbele latineşti la diateza pasivă, pentru verbele deponente şi la conjugarea perifrastică.

Timpul	Indicativ	Conjunctiv	Imperativ	Infinitiv	Participiu
Prezent	sum = sunt es est sumus estis sunt	sim = să fiu sis sit simus sitis sint	es = fii este = fiţi	esse = a fi	
Imperfect	eram = eram eras erat eramus eratis erant	essem = aş fi esses esset essemus essetis essent			
Viitor	ero = voi fi eris erit erimus eritis erunt		esto = să fii esto = să fie estote = să fiţi sunto = să fie	futurum futuram futurum = că voi (vei, va etc.) fi	futurus, -a, -um = care va fi
Perfect	fui = am fost, fui fuisti fuit fuimus fuistis fuerunt	fuerim = să fi fost fueris fuerit fuerimus fueritis fuerint		fuisse = a fi fost, că a fost	
Mai mult ca perfect	fueram = fusesem fueras fuerat fueramus fueratis fuerant	fuissem = să fi fost fuisses fuisset fuissemus fuissetis fuissent			
Viitor anterior	fuero = voi fi fost fueris fuerit fuerimus fueritis fuerint				

Scanned with OKEN Scanner

Verbul sum, esse, fui are în limba latină numeroşi compuşi cu prefixe, care au aceeaşi conjugare:

absum, abesse, afui (a lipsi)
adsum, adesse, affui (a fi de faţă)
desum, deesse, defui (a fi lipsă)
insum, inesse, infui (a fi înăuntru)
intersum, interesse, interfui (a fi la mijloc)
obsum, obesse, obfui (a fi împotriva)
praesum, praesse, praefui (a fi în fruntea, a fi înainte)
prosum, prodesse, profui (a fi de folos)
subsum, subesse, subfui (a fi sub)
supersum, superesse, superfui (a fi deasupra)

IV. Exerciţii lexico - gramaticale

***IV*$_1$. Traduceţi în limba română următoarele fraze:**

Organa sensuum sunt: organum visus, organum auditus, organum gustus, organum olfactus et organum tactus.

Regiones organorum visus et auditus, item regio organi statici bene circumscriptae et definitae sunt.

Si vero pus quoque qures habent, recte lycium per se infunditur, aut irinum unguentum aut porri succus cum melle; aut centaurii succus cum posso.

At, in digitis totidem fere casus eademque signa sunt quae in manibus.

Alimus frutex est circa hortos sicut ramnos sine spinis, folia habens olibe et paulo latiora.

***IV*$_2$. Identificaţi în următorul fragment formele verbului a fi. Precizaţi timpul, modul şi persoana.**

„Ex nihilo nati summus et post hoc erimus tamquam non fuerimus. Quoniam fumus flatus est in naribus nostris, et sermo scintila ad commovendum cor nostrum". (90 MAL)

IV*$_3$. Completaţi spaţiile libere cu formele corecte ale verbului *sum, esse, fui:

Partes auris externae ..... auricula et meatus acusticus externus.

Ossicula auditus in aure media ..... collocata.

Quinque digiti hominis ..... pollex, index, digitus medius, digitus anularis et digitus parvus.

Virus rabiei morbi valde periculosi excitator ..... .

Scanned with OKEN Scanner

V. Traduceţi următoarele texte în limba română:

V_1. De lentiscu

Huius semen et folia corium et rami una habent virtutem cum radice, id est stiptica. De cuius corio sucus fit. Folia ex radix cum corio cocta in aqua diutius et, cum friguerit, liquas et tamdiu aqua ipsa coces, quamdiu spisset. Est enim stiptica res emptoicis disintericis et solutione ventris singularum praesidium est. Fluxu matricis constringit, causas stericas curat et propendenti ano subvenit. Elixatura foliarum eius diuretica est et sucus eorum motos dentes confirmat, similibus causis prodest. Ligno eius viridi dentes frigiti incandidant. Huius resina masticem vocant, emptoicis vetustis prestolatur et tussim conpescit et stomachi et ruptationibus prodest, dentifriciis utiliter adhibetur. Candidum vultum facit, capillos cilliis religat, fetidum odorem oris longius arcet, gingivas confirmat. (DMM/42)

V_2.

Ut hoc autem morbi genus circa totam cervicem, sic alterum aeque pestiferum acutumque in faucibus esse consuevit, Nostri *anginam* vocant: apud Graecos nomen prout species est. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet; sed corpus aridus est, vix spiritus trahitur, membra solvuntur: id συναγχην vocant. Interdum lingua faucesque cum rubore intumescunt, vox nihil significat, oculi vertuntur, facies pallet, singultusque est: id συναγχη vocatur. (C/99)

V_3.

Hanc iuncturam πυλωρον Graeci vocant quoniam portae modo in inferiores partes ea, quae excreturi sumus, emittit. Ab ea jejunum intestinum incipit, non ita implicitum: cui tale vocabulum est, quia numquam, quod accipit, continet, sed protinus in inferiores partes transmittit. Inde tenuius intestinum est, in sinus vehementer implicitum; orbes vero ejus per membranulas singuli cum interioribus connectuntur; qui in dexteriorem partem conversi, et e regione dexterioris coxae finiti, superiores tamen partes magis complent. Deinde id intestinum cum crassiore altero transverso committitur, quod a dextra parte incipiens, in sinisteriorem pervium et longum est, in dexteriorem non est, ideoque caecum nominatur. (C/93)

VI. Traduceţi în limba română şi reţineţi maximele:

Esse cupis sanus? Sit tibi parca manus. (83 MAL)
Est ubi pulchra caro, mens est ibi candida raro. (87 MAL)
Nihil habenti nihil deest. (172 MAL)
Dies nihil est, dum versas te nox fit. (70 MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO QUINTA

I. Verbum (continuare)

I_1. Praesens indicativi passivi (Prezentul indicativ pasiv)

Spre deosebire de limba română în care diateza pasivă se realizează cu ajutorul „*verbului auxiliar* a fi (exprimat sau dedus din context) + *participiul acordat al verbului de bază* + *complementul de agent* (exprimat sau dedus din context)"[41], în limba latină, diateza pasivă se formează prin adaosul desinenţelor personale specifice acestei diateze la *tema prezentului.*

Sg.	I	*-or -r* (laud*or* - sunt lăudat)
	II	*-ris*
	III	*-tur*
Pl.	I	*-mur*
	II	*-mini*
	III	*-ntur*

	Pers.	Conj. I	Conj. a II-a	Conj. a III-a	Conj. a IV-a
Singular	I	laudo **-r**	doce **-or**	leg **-or**	nutri **-or**
	II	lauda **-ris**	doce **-ris**	leg-e **-ris**	nutri **-ris**
	III	lauda **-tur**	doce **-tur**	leg-i **-tur**	nutri **-tur**
Plural	I	lauda **-mur**	doce **-mur**	leg-i **-mur**	nutri **-mur**
	II	lauda **-mini**	doce **-mini**	leg-i **-mini**	nutri **-mini**
	III	lauda **-ntur**	doce **-ntur**	leg-*u* **-ntur**	nutri-*u* **-ntur**

I_2. Verba deponentia (Verbele deponente)

În categoria verbelor deponente se includ verbele care se conjugă numai la diateza pasivă dar au înţeles activ. Verbele deponente se conjugă la toate timpurile şi modurile conjugării pasive cu excepţia timpului viitor al modului infinitiv (pasiv).

Dăm mai jos exemple de verbe deponente:

Conjugarea I:

auxilior, -ari, -atus sum (a ajuta)

minor, -ari, -atus sum (a ameninţa)

conor,-ari, -atus sum (a încerca)

[41] C. Dimitriu, *Gramatica limbii române explicată. Morfologia.*, Junimea, Iaşi, 1979, p. 251.

Scanned with OKEN Scanner

Conjugarea a II-a:

intueor, -eri, -tuitus sum (a privi cu atenţie)
tueor, -eri, -tuitus sum (a păzi)
mereor,- eri, -itus sum (a merita)

Conjugarea a III-a

nascor, nasci, natus sum (a se naşte)
aggredior, -i, -essus sum (a ataca)
sequor, -i, -cutus sum (a urma)
utor, uti, usus sum (a folosi)

Conjugarea a IV-a

largior, -iri, largitus sum (a risipi)
morior, -iri, mortuus sum (a muri)
metior,- iri, mensus sum (a măsura) etc.

Pentru timpurile personale derivate din tema prezentului, pasivul are următoarele desinenţe:

sg.	I	*-r*	pl.	I	*-mur*
	II	*-ris*		II	*-mini*
	III	*-tur*		III	*-ntur*

Exemplu: sg. I conor
II conaris
III conatur
pl. I conamur
II conamini
III conantur

II. Nomen adiectivum (Adjectivul)

Clasa adjectivelor este „constituită din cuvinte noţionale ce exprimă caracteristici ale entităţilor la care există categoria gramaticală a comparaţiei, genul, numărul şi cazul având numai formă" (D.G.Ex. p. 191). Funcţia sintactică specifică adjectivului este aceea de atribut, dar adjectivul mai poate avea şi funcţia de nume predicativ şi apoziţie.

În interiorul clasei adjectivelor se pot stabili câteva grupe distincte luând drept criteriu flexiunea lor marcată de desinenţă, după cum urmează.

A. Clasa adjectivelor cu trei forme la N. sg.: *-us, -er (masculin), -a (feminin)* şi *-um (neutru).*

a) *-us, -a, -um*	b) *-er, -ra, -rum*	c) *-ur, -ra, -rum*
bonus, -a, -um (bun) *longus, -a, -um* (lung) *plenus, -a, -um* (plin) *pallidus, -a, -um* (palid) *parvus, -a, -um* (mic) *sanus, -a, -um* (sănătos) *candidus, -a, -um* (alb) *calidus, -a, -um* (cald) *purus, -a, -um* (pur)	*niger, -gra, -grum* (negru) *pulcher, -chra, -chrum* (frumos) *ruber, -bra, -brum* (roşu) *dexter, -tra, -trum* (drept) *aeger, -gra, -grum* (bolnav) *asper, -era, -erum* (aspru) *frugifer, -era, -erum* (rodnic)	*satur, -ura, -urum* (sătul)

Scanned with OKEN Scanner

B. Clasa adjectivelor:

– cu două forme după desinenţele de la N. sg. *-is (masculin şi feminin), -e (neutru):*

similis, -e (asemănător)
utilis, -e (folositor)
facilis, -e (uşor)
gracilis, -e (subţire, zvelt)
viridis, -e (verde)
dulcis, -e (dulce)
mollis, -e (moale)
fortis, -e (tare)
suavis, -e (plăcut, suav)
gravis, -e (serios, grav)

– cu o formă, având aceeaşi desinenţă la N. sg. pentru toate genurile (în general *s* sau *x*) **şi G. sg. în *-is:***

felix, -icis (norocos)
par, -ris (egal)
impar, -ris (nepereche)
simplex, -icis (simplu)
iners, -tis (leneş)
recens, -ntis (proaspăt)
nocens, -ntis (vătămător)
mordax, -cis (muşcător)

O altă clasificare se poate face după apartenenţa la o declinare sau alta. Astfel, adjectivele limbii latine, având desinenţe similare substantivului cu care se acordă, se declină după declinarea I (la feminin) şi a II-a sau a III-a pentru masculin şi neutru. Adjectivele în ***-er, -is, -e*** se declină după declinarea a III-a parisilabică.

		Masculin	*Feminin*	*Neutru*
Singular	N.	bon **-us**	bon **-a**	bon **-um**
	G.	bon **-i**	bon **-ae**	bon **-i**
	D.	bon **-o**	bon **-ae**	bon **-o**
	Ac.	bon **-um**	bon **-am**	bon **-um**
	Abl.	bon **-o**	bon **-a**	bon **-o**
	V.	bon **-e**	bon **-a**	bon **-um**
Plural	N.	bon **-i**	bon **-ae**	bon **-a**
	G.	bon **-orum**	bon **-arum**	bon **-orum**
	D.	bon **-is**	bon **-is**	bon **-is**
	Ac.	bon **-os**	bon **-as**	bon **-a**
	Abl.	bon **-is**	bon **-is**	bon **-is**
	V.	bon **-i**	bon **-ae**	bon **-a**

Scanned with OKEN Scanner

În tabelul de mai jos se exemplifică declinarea unui adjectiv care respectă tiparele declinării a III-a a substantivelor parisilabice.

		Masculin / Feminin	*Neutru*
Singular	N.	fort,-**is**	fort -**e**
	G.	fort -**is**	fort -**is**
	D.	fort -**i**	fort -**i**
	Ac.	fort -**em**	fort -**e**
	Abl.	fort -**i**	fort -**i**
	V.	fort -**is**	fort -**e**
Plural	N.	fort -**es**	fort -**ia**
	G.	fort -**ium**	fort -**ium**
	D.	fort -**ibus**	fort -**ibus**
	Ac.	fort -**es**	fort -**ia**
	Abl.	fort -**ibus**	fort -**ibus**
	V.	fort -**es**	fort -**ia**

În terminologia medicală şi farmaceutică există un număr însemnat de termeni perifrastici cu structură bimembră sau polimembră. În cazul în care unitatea lexicală perifrastică are în structură un substantiv şi un adjectiv se va ţine cont de regula acordului (substantiv în N. + adjectiv în N.). Alţi termeni bimembri pot fi formaţi dintr-un substantiv în N. şi unul în G. (atribut neacordat).

Sunt situaţii când substantivul se declină după declinarea căreia îi aparţine (*iuniperus* – declinarea a II-a) şi adjectivul, respectând regula acordului, trebuie să urmeze tiparele declinării I (*Amygdalus* – substantiv feminin). De exemplu:

	Singular	*Plural*
N.	Amygdal**us** amara	Amygdal**i** amarae
G.	Amygdal**i** amarae	Amygdal**orum** amararum
D.	Amygdal**o** amarae	Amygdal**is** amaris
Ac.	Amygdal**um** amaram	Amygdal**os** amaras
Abl.	Amygdal**o** amara	Amygdal**is** amaris
V.	Amygdal**e** amara	Amygdal**i** amarae

III. Exerciţii lexico - gramaticale

***III*$_1$. Traduceţi în limba română frazele următoare:**

Aegroti fidem magnam ponunt in scientia et humanitate medicorum et spem sanationis raro amittunt.

Inter ossa cranii cerebralis est pars petrosa vel pyramis, quae quattuor facies habet: faciem lateralem, faciem externam, faciem cerebellarem et faciem cerebralem.

Scanned with OKEN Scanner

Plantae amarae, aromaticae et odoriferae locis siccis crescunt.

Baccae sambuci nigrae, parvae et rotundae sunt.

Cypri folia masticata tumorem oris conpescit et tumores calidos cataplasmis adhibitus tollit.

Haec autem genera morborum, modo acuta esse, modo longa et modo increscere, modo consistere, modo minui. (C/8)

III$_2$. **Declinaţi** medicus fortis.

III$_3$. **Traduceţi frazele următoare. Analizaţi verbele subliniate (mod, timp, persoană, număr).**

In aure quoque interdum rumpitur cartilago.

Exciditur vero os duobus modis.

Siquidem ea minime periculose media fraguntur.

Ab quam causam frangi rursus ossa et dirigi debent. Id hoc modo fi calida aqua multa membrum id fovetur, ex ea cerato liquido perfricatur intenditurque.

Inter notissimos morbos est etiam is qui comitialis vel maior nominatur.

IV. Traduceţi în limba română textele următoare:

IV$_1$.

Si in cute vitium est, frigida quoque, quam calida aqua, melius utetur. Ubi ad cibum ventum est, dari debet is valens, frigidus, siccus, simplex, qui quam minime corrumpi possit, panis tostus, caro assa, vinum austerum, vel certe subausterum, si venter profluit, calidum; si sudores nocent, vomitusve sunt, frigidum. (C/67)

IV$_2$. **De masticinu**

Masticinum conficitur sic, id est ex mastice. Cui virtus est similis mastici. Facit ad causas stericas, leviter calefaciens et submordens. Stomachi duritias solvet, ceratis miscetur, disintericis et solutionibus ventris utile est. Maculas tollendo facie limpidat. Quod oleum in isola Ciu conficitur utilior; miris vel odoratis confectionibus oportune miscetur vel variis medicaminibus. Necessarium fuit autem huius confectionem scribere, sed quia est similis amaracino et crocino et telino et multis aliis confectionibus suprascriptis. (27/DMM)

IV$_3$. **Despre hepatită**

Alterius quoque visceris morbus, id est iocinoris, aeque modo longus, modo acutus esse consuevit: ηπατιχον Graeci vocant. Dextra parte sub praecordiis vehemens dolor est; idemque ad latus dextrum, et ad iugulum, humerunque partis ejusdem pervenit, nonnumquam manus quoque dextra torquetur;

Scanned with OKEN Scanner

horror validus est; ubi male est, billis evomitur; interdum singultus prope strangulat. Et haec quidem acuti morbi sunt. Longioris vero, ubi suppuratio in jocinore est; dolorque modo finitur, modo intenditur; dextra parte praecordia dura sunt, et tument, post cibum maior spiritus difficultas est; accedit maxillarum quedam resolutio. Ubi inveteravit malum, venter et crura pedesque intumescunt; pectus atque humeri, circaque iugulum utrumque extenuatur. (C/108)

V. Comentaţi maximele următoare:

Similia similibus curantur. (Cele asemănătoare se vindecă prin cele asemănătoare.) (284 MAL)

Stultus si taceat, sapientia magna putatur. (Dacă prostul tace credem că avem de-a face cu o mare înţelepciune.) (296 MAL)

*Cur caro laetatur, quae vermibus esca paratur. (*De ce se bucură carnea, atâta timp cât este pregătită hrană viermilor.) (57 MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO SEXTA

I. Nomen adiectivum (Adjectivul)

Gradele de comparaţie ale adjectivelor

Categoria gramaticală a comparaţiei se caracterizează prin trei grade de comparaţie: pozitivul (*gradus positivus*), comparativul (*gradus comparativus*) şi superlativul (*gradus superlativus*).

a) ***Gradus positivus*** indică existenţa unei însuşiri, a unei calităţi obişnuite, normale.

b) ***Gradus comparativus*** indică „prezenţa caracteristicii aflate în măsură egală sau inegală la obiectul sau obiectele comparate"[42]. Se formează prin adăugarea la radical a sufixelor ***-ior*** (pentru adjectivele masculine şi feminine) şi ***-ius*** (pentru adjectivele neutre): *clarior, clarius.*

c) ***Gradus superlativus*** arată prezenţa unei caracteristici într-o măsură superioară. Superlativul se formează adăugându-se la radical sufixele:

- *issimus* (pentru masculin): ***clarissimus***
- *issima* (pentru feminin): ***clarissima***
- *issimum* (pentru neutru): ***clarissimum***

Adjectivele în ***-er*** fac superlativul în *-errimus* (***pulcherrimus***), *-errima, -errimum.*

d) Unele adjective au comparativul şi superlativul diferite de radical, după cum se poate observa din tabelul următor:

Pozitiv	*Comparativ*	*Superlativ*
magnus, -a, -um (mare)	maior, maius	maximus, -a, -um
parvus, -a, -um (mic)	minor, minus	minimus, -a, -um
bonus, -a, -um (bun)	melior, melius	optimus, -a, -um
malus, -a, -um (rău)	peior, peius	pessimus, -a, -um
multi, -ae, -a (pl.) (mulţi)	plures, plura	plurimi, -ae, -a

e) Aşa cum am arătat mai sus, gradele de comparaţie se exprimă sintetic, cu ajutorul unor sufixe specializate (***-ior, -issimus***) dar există şi situaţii în care categoria gramaticală a comparaţiei se realizează analitic, prin construcţii perifrastice de tipul:

doctior sau ***magis doctis*** (mai învăţat)
doctissimus sau ***maxime doctus*** (foarte învăţat)

N.B. Un număr de adjective nu au comparativ sau superlativ. În această categorie se încadrează exemple de tipul:

aureus (auriu)
falsus (fals)
sacer (sacru)
vivus (viu)
nocturnus (de noapte)

---

[42] C. Dimitriu, *Gramatica comparată a limbii române explicată. Morfologia.*, Editura Junimea, 1979, p. 104.

Scanned with OKEN Scanner

Următoarele adjective nu au superlativ:

adulescens, -ntis (adolescent)
iuvenis, -is (tânăr)
salutaris, -e (sănătos)

II. Modus imperativus (Modul imperativ)

În structura discursului ştiinţific, în general, modul imperativ nu se remarcă printr-o frecvenţă deosebită. În textele din domeniul farmaciei se observă o deviere de la normele stilului ştiinţific în sensul utilizării cu predilecţie a modului imperativ în redactarea unor reţete (amestecă !, strecoară !, filtrează !).

Codificarea acestor indicaţii de preparare şi administrare a medicamentelor reprezintă un adevărat sistem de notaţie: **Add.** ***(adde !),*** **D.** ***(Da ! Detur !),*** **Conc., Cont.** ***(Concide !, Contunde !),*** **Coqu.** ***(Coque !)*** (vezi cap. V).

În limba latină, *modul imperativ, diateza activă,* persoana a II-a sg. la toate conjugările este identic cu tema prezentului, fără nici o desinenţă.

Pentru persoana a II-a plural, la conjugările I, a II-a şi a IV-a la tema verbului se adaugă desinenţa ***-te,*** iar la conjugarea a III-a, între temă şi desinenţă (***-te***) se intercalează vocala ***-i.***

De exemplu:

Conjugarea I		Conjugarea a II-a	
II sg.	laud***a***! (laudă!)		ten***e***! (ţine!)
II pl.	laud***ate***! (lăudaţi!)		ten***ete***! (ţineţi!)
Conjugarea a III-a		**Conjugarea a IV-a**	
II sg.	cap***e***! (ia!)		aud***i***! (auzi!)
II pl.	cap***ite***! (luaţi!)		aud***ite***! (auziţi!)

Modul imperativ viitor se formează la diateza **activă** cu ajutorul desinenţelor ***-to*** (pentru persoanele a II-a şi a III-a sg.) şi ***-tote, -nto*** (pentru persoanele a II-a şi a III-a pl.).

La diateza **pasivă** desinenţele pentru imperativ sunt următoarele:

Prezent:

- persoana a II-a sg. ***-re***
- persoana a II-a pl. ***-mini***

Viitor:

- persoana a II-a şi a III-a sg. ***-tor***
- persoana a III-a pl. ***-ntor***

Forma negativă a imperativului se construieşte cu ajutorul verbului ***nolo*** (***noli*** sg., ***nolite*** pl.) şi infinitivul verbului de conjugat, după cum urmează:

noli dare ! (nu da !)
nolite dare ! (nu daţi!)

Scanned with OKEN Scanner

III. Exerciţii lexico-gramaticale

III$_1$. **Alegeţi din coloana din dreapta formele corecte ale adjectivelor şi completaţi spaţiile libere:**

Partes ventriculi sunt: paries ..... et paries ....., qui curvatarum ventriculi ..... et ..... constituunt.	*posterior* *maiorem* *anterior* *minorem*
Extremitates ..... et ..... structuram similem habent sed extremitates ..... multo ..... sunt.	*robustiores* *inferiores* *superiores*
Inter musculos extremitatum ..... sunt musculus teres ..... et musculus teres	*maior* *minor* *superiorum*
Dentes incisivi et dentes canini ..... sunt dentibus serotinis (dentibus sapientiae).	*duriores* *robustiores*

III$_2$. **Puneţi la superlativ adjectivele din paranteze. Atenţie la acord!**

Si cavum pelvis ossa (*fortis*) et (*durus*) non circumdarent, organa abdominis facile laederentur.

Paries ventriculi sinistri cordis ex (*fortis*) et (*crassus*) musculis constat, ex eo originem ducit aorta, omnium vasorum (*latus*).

Hepar est (*magnus*) glandula corporis nostri.

In aevo medio et initio aevi novi Vesalius et Paracelsus erant (*magnus*) et (*clarus*) medici Europae.

III$_3$. **Traduceţi în limba română următoarele fraze:**

Lava et sterilisa ollas et lagenas!

Nolite miscere tincturas!

Cola mixtura per chartam!

Syrupus fervidum traiicito per chartam, reficito aqua fervefacta!

Siccate gemmas et baccas plantarum!

Esto syrupus paene limpidus, perlucidus, soporis odorisque menthae.

Presto sit in lagenis minoribus plane repletis.

IV. Traduceţi în limba română textele următoare:

IV$_1$. **De quiperu Indicu**

Quiperu multi erisceptron vocant, aliique et aspalatum, sed falsum est. Hic autem folia habet similia porro, sed oblonga et tenera et dura, ascendens de terra cubito uno semis, hasta angulosa simile iunco. Asta in capite semen

Scanned with OKEN Scanner

generat, radices sub terra habentes rotundas et olibas nigras. Multe et coniuncte nascuntur colore nigro, odori suavi, gustu subamaro.

Nascitur locis aquosis et in pratis. His nobilior qui grabior et durior et grossior et fragilior et asperior fuerit, odore plenior, viscitudine odoris habentem. Talia signa qui habuerit ciliciensis aut syriatica aut de isolis Quicladibus est. Nam virtutem habet calidam et diureticam. Cauculos pellit, oris vulnera curant. Additur et malagmatibus calidis et confectionibus oleorum. Dicitur etiam in India, quiperu nardi, simile zinziberi; quod cum masticaveris, croceo colore efficitur. Quod cum capillis traiectum fuerit, cadunt. (5-6, DMM)

IV$_2$. Humerus

Hinc *humerus* incipit, extremis utrimque capitibus tumidus, mollis, sine medulla, cartilaginosus: medius teres, durus, medullosus, leniter gibbus et in priorem et in exteriorem partem. Prior autem pars est, quae a pectore est; posterior, quae ab scapulis: interior, quae ad latus tendit; exterior, quae ab eo recedit; quod ad omnes articulos pertinere, in ulterioribus patebit. Superius autem humeri caput rotundius, quam cetera ossa, de quibus adhunc dixi, parvo excessu vertici lati scapularum ossis inseritur, ac maiore parte extra situm nervis deligatur. At inferius duos processus habet: inter quos, quod medium est, magis etiam extremis, partibus sinuatur. Quae res sedem brachio praestat: quod constat ex ossibus duobus. *Radius*, quem *χερχίδα* Graeci appellant ... et *cubitus*. (250/C)

V. Reţineţi următoarele maxime:

Natura infirmitatis humanae tardiora sunt remedia quam mala. (162 MAL)
(Prin natura slăbiciunii omeneşti leacurile sunt mai lente decât bolile.)

In mundo tria sunt quae sunt dignissima laude: uxor casta, bonus socius, fidelis amicus. (124 MAL)
(În lume trei sunt acelea care sunt cele mai vrednice de laudă: o soţie credincioasă, un tovarăş bun şi un prieten credincios.)

Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas! (78 MAL) (Mănâncă, bea, joacă-te, după moarte nu mai există nici o plăcere!)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO SEPTIMA

I. Nomina numeralia (Numeralul)

Numeralul „care exprimă caracteristica cantitativă a obiectelor sau acţiunilor" (DG.Ex., p. 162) cunoaşte în limba latină următoarea tipologie:

a) numerale cardinale[43];
b) numerale ordinale;
c) numerale distributive;
d) numerale adverbiale;
e) alte tipuri.

I_a. Numeralele cardinale

I (1)	*unus, -a, -um*
II (2)	*duo, -duae, -duo*
III (3)	*tres, -tria*
IV (4)	*quatuor (quattuor)*
V (5)	*quinque*
VI (6)	*sex*
VII (7)	*septem*
VIII (8)	*octo*
IX (9)	*novem*
X (10)	*decem*
XI (11)	*undecim*
XII (12)	*duodecim*
XIII (13)	*tredecim*
XIV (14)	*quatuordecim*
XV (15)	*quindecim*
XVI (16)	*sedecim*
XVII (17)	*septemdecim*
XVIII (18)	*duodeviginti*
XIX (19)	*undeviginti*
XX (20)	*viginti*
XXI (21)	*viginti unus (unus et viginti)*
XXII (22)	*viginti duo (duo et viginti)*
XXVIII (28)	*duo de triginta*
XXIX (29)	*undetriginta*
XXX (30)	*triginta*
XL (40)	*quadraginta*
L (50)	*quinquaginta*
LX (60)	*sexaginta*
LXX (70)	*septuaginta*
XXXL (80)	*octoginta*
XC (90)	*nonaginta*
XCVIII (98)	*octo et nonaginta (nonaginta octo)*
XCIX (99)	*undecentum*
IC (99)	*novem et nonaginta* sau *nonaginta novem*
C (100)	*centum*
CIX (109)	*centum novem (centum et novem)*
CC (200)	*ducenti, -ae, -a*
CCC (300)	*trecenti, -ae, -a*
CD sau CCCC (400)	*quadringenti, -ae, -a*
D (500)	*quingenti, -ae, -a*
DC (600)	*sexcenti, -ae, -a*
DCC (700)	*septingenti, -ae, -a*
DCCC (800)	*octingenti, -ae, -a*
DCCCC (900)	*nongenti, -ae, -a*
M sau CIↃ(1000)	*mille*
MM sau CI ↃCIↃ (2000)	*duo milia*
IↃↃ (5000)	*quinque milia*
CCIↃↃ (10 000)	*decem milia*
$\overline{\text{IX}}$ (1 000 000)	*decies centena milia* sau *decies*

[43] Cuvântul *cardinal* este derivat de la *cardo, -inis* care înseamnă *cadrul uşii*. Numeralele *cardinale* „stau la baza tuturor numerelor aşa cum poarta se sprijină pe *cardo* în toate mişcările ei". (Cf. Bujor, Chiriac Fr., *Op. cit.*, p. 50).

Scanned with OKEN Scanner

Întrebarea la care răspunde numeralul cardinal este *quot?* (câţi, câte?)
În timpul flexiunii numeralul cardinal are următoarele forme:

Cazul	*Masculin*	*Feminin*	*Neutru*
N.	unus	una	unum
G.	unius	unius	unius
D.	uni	uni	uni
Ac.	unum	unam	unum
Abl.	uno	una	uno
N.	duo	duae	duo
G.	duorum	duarum	duorum
D.	duobus	duabus	duobus
Ac.	duos	duas	duo
Abl.	duobus	duabus	duobus
N., Ac.	tres	tres	tria
G.	trium	trium	trium
D., Abl.	tribus	tribus	tribus

I$_b$.* Numeralele ordinale** arată ordonarea în spaţiu sau timp a obiectelor şi, din punctul de vedere al formei (şi al conţinutului), se comportă ca adjectivele cu trei terminaţii de tipul ***bonus, -a, -um:

1 *primus, -a, -um* (întâiul)
2 *secundus, -a, -um* (al doilea)
3 *tertius, -a, -um* (al treilea) etc.
4 *quartus, -a, -um*
5 *quintus, -a, -um*
6 *sextus, -a, -um*
7 *septimus, -a, -um*
8 *octavus, -a, -um*
9 *nonus, -a, -um*
10 *decimus, -a, -um*
11 *undecimus, -a, -um*
12 *duodecimus, -a, -um*
13 *tertius decimus*
14 *quartus decimus*
15 *quintus decimus*
16 *sextus decimus*
17 *septimus decimus*
18 *duodevicesimus*
19 *undevicesimus*
20 *vicesimus*
21 *unus et vicesimus*
22 *alter et vicesimus*
23 *tertius (et) vicesimus*

30 *triscesimus*
40 *quadragesimus*
50 *quinquagesimus*
60 *sexagesimus*
70 *septuagesimus*
80 *octogesimus*
90 *nonagesimus*
100 *centesimus*
101 *centesimus primus*
108 *centesimus octavus*
135 *centesimus tricesimus quintus*
200 *ducentesimus*
300 *trecentesimus*
400 *quadringentesimus*
500 *quingentesimus*
600 *sexcentesimus*
700 *septingentisimus*
800 *octingentesimus*
900 *nongentesimus*
1000 *millesimus*
2000 *bis millesimus*
3000 *ter millesimus*

Numeralele ordinale răspund la întrebarea *quotus?* (al câtelea?)

Scanned with OKEN Scanner

I_c. Numeralele distributive

Sunt numeralele „care exprimă gruparea numerică a entităţilor". (D.G.Ex.)
Răspund la întrebarea *quoteni, -ae, -a?* (câte câţi, câte câte?)

1	*singuli, -ae, -a (câte unul)*	21	*viceni singuli, singuli et viceni*
2	*bini, -ae, -a (câte doi)*etc.	30	*triceni*
3	*terni (trini)*	40	*quadrageni*
4	*quaterni (quadrini)*	50	*quinquageni*
5	*quini*	60	*sexageni*
6	*seni*	70	*septuageni*
7	*septeni*	80	*octogeni*
8	*octoni*	90	*nonageni*
9	*noveni*	100	*centeni*
10	*deni*	102	*centeni bini*
11	*undeni*	200	*duceni*
12	*duodeni*	300	*treceni*
13	*ternideni*	400	*quadringeni*
14	*quaterni deni*	500	*quingeni*
15	*quini deni*	600	*sexgeni*
16	*seni deni*	700	*septingeni*
17	*septeni deni*	800	*octingeni*
18	*octoni deni (duodeviceni)*	900	*nongeni*
19	*noveni deni, undeviceni*	1000	*singula milia*
20	*viceni*	2000	*bina milia*

I_d. Numeralele adverbiale sau adverbele numerale arată de câte ori se repetă o acţiune sau un număr. Răspund la întrebarea *quoties?* sau *quotiens?* (de câte ori?) şi sunt următoarele:

1	*semel* - o dată	21	*semel et vicies, vicies et semel*
2	*bis* - de două ori	30	*tricies*
3	*ter* - de trei ori etc.	40	*quadragies*
4	*quater*	50	*quinquagies*
5	*quinquies*	60	*sexagies*
6	*sexies*	70	*septuagies*
7	*septies*	80	*octagies*
8	*octies*	90	*nonagies*
9	*novies*	100	*centies*
10	*decies*	120	*centies et vicies*
11	*undecies*	200	*ducenties*
12	*duodecies*	300	*trecenties*
13	*terdecies*	400	*quadringenties*
14	*quaterdecies*	500	*quingenties*
15	*quindecies (quinquesdecies)*	600	*sexcenties*
16	*sexiesdecies (sedecies)*	700	*septingenties*
17	*septiesdecies*	800	*octingenties*
18	*duodevicies (octies decies)*	900	*nongenties*
19	*undevicies (noviesdecies)*	1000	*millies*
20	*vicies*	2000	*bis millies*

Scanned with OKEN Scanner

Au formă fixă (invariabile) ca şi adverbele. Se formează din numerale cardinale cu sufixul ***-ies (-iens)*** cu excepţia primelor patru care au forme specifice.

I$_e$. **Numeralele multiplicative** sunt de fapt adjective numerale în structura cărora se întâlneşte sufixul ***-plex, -plicis*** şi indică de câte ori un obiect sau o acţiune este repetată:

simplex (simplu)
duplex (îndoit)
triplex (întreit) etc.
quadruplex
quintuplex
septemplex
decemplex
centuplex
etc.

I$_f$. **Numeralele proporţionale** sunt adjective numerale în structura cărora se află sufixul ***-plus (-pla, -plum)*** şi care indică de câte ori un obiect este mai mare decât altul:

simplus (simplu)
duplus (dublu, de două ori mai mare)
triplus
quadruplus
octuplus (de opt ori mai mare)
etc.

II. Exerciţii lexico - gramaticale

II$_1$. **Traduceţi reţeta din textul următor:**

Medici aegrotis multa unguenta praescribunt, exempli gratia unguentum sapostearini:

Rp (recipe)
Olei ricini ... gramma *unum* et *semis* (1,50)
Glycerini stearini ... ad grammata *septem et semis* (7,50)
Kalii carbonici ... centigrammata *quadraginta* (0,40)
Aquae destillatae ..... ad grammata *quinquaginta* (50,0)
Olei levandulae ..... guttas *duas* (II)

II$_2$. **Traduceţi textul următor după ce completaţi parantezele cu formele numeralelor şi substantivelor notate cu cifre şi simboluri:**

Apothecarii multa medicamenta ex tempore parant, ex quibus satis nota est omnibus nobis. Oculogutta tetracaini.

Scanned with OKEN Scanner

Formula eius:
Rp.
Tetracaini hydrochlorici (.....) 0,10 cg
Natrii chlorati (.....) 0,07 cg
Solventis pro oculoguttis ad (.....) 10 g
Misce fiat solutio
Detur ad vitrum fuscum
Detur sub signo veneni

II₃. **Completaţi spaţiile libere cu formele corecte ale numeralelor cardinale sau ordinale notate în coloana din dreapta:**

Cutis in ..... strata dividitur, quae sunt: epidermis, cutis propria, tela cellulosa subcutanea.	*3*
Columna vertebrarum ex ..... vertebris constat: ..... cervicales, ... thoracales, ... lumbales.	*24* *7, 12, 5*
In serie vertebrarum cervicalium ..... vertebra Atlas, ...epistropheus, ... promineus nominatur.	*I* *a II-a* *a VII-a*
Auris ex ..... partibus constat: auris externa, auris media et auris interna.	*3*

III. Traduceţi în limba română următoarele texte:

III₁.

Iisdemque temporibus in tres partes medicina diducta est: ut una esset, quae victu; altera, quae medicamentis, tertia, quae manu mederetur. Primam διαιτητιχην (dietetica), secunda φαρμαχεντιχην (farmaceutica), tertiam χειρουργιχην (chirurgia) Graeci nominarunt. (C/2)

III₂.

Est autem alia etiam de diebus ipsis dubitatio; quoniam antiqui potissimum impares sequebantur; eosque tamquam tunc de aegris iudicaretur *„χρισιμους"* nominabant; hi erant dies tertius, quintus, septimus, nonus, undecimus, quartus-decimus, unus et vicesimus, ita ut summa potentia septimo, deinde quartodecimo, deinde uni et vicesimo daretur; igitur sic aegros nutriebant ut dierum imparium accesiones exspectarent, deinde postea cibum, quasi levioribus accesionibus instantibus darent: adeo ut Hippocrates si alio die febris desisset recidivam timere sit solitus. (C/61)

Scanned with OKEN Scanner

III_3. Traduceţi textul următor. Subliniaţi numeralele şi analizaţi-le:

„Hippon Metapontimus a septimo et decimum mensem nasci posse existimavit; nam septimo partum iam esse maturum, eo quod in omnibus numerus septenarius plurimum possit; siquidem septem formemur mensibus; additisque alteris recti consistere incipiamus, et post septem menses dentes nobis innascantur, iidemque post septimum cadant annum, quartudecimo autem pubescere soleamus. Sed hanc a septem mensibus incipientem maturitatem, usque ad decimum perductam: ideo, quod in allis omnibus haec eadem natura est, ut septem mensibus annisve, tres aut menses, aut anni, ad confirmationem adcedant." (C/361)[44]

IV. Comentaţi următoarele maxime:

E duobus malis minimum eligendum est.
(Din două rele trebuie ales cel mai mic.)
Tria genera bonorum: maxima animi, secunda corporis, externa tertia.
(Există trei feluri de bunuri: cele mai importante ţin de spirit, pe planul al doilea cele care ţin de corp şi în al treilea rând cele exterioare.) (MAL/309)

[44] C e n s o r i n i, *Liber de die Natali,* în volumul Celse Vitruve, Censorin, Frontin (v. lista cu abrevieri şi bibliografia)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO OCTAVA

I. Adverbium (Adverbul)

Adverbul este o parte de vorbire *neflexibilă* care se alătură alteia (în mod particular unui verb) pentru a-i modifica sau preciza sensul. Clasificarea adverbelor se face luând în considerare proveniența, sufixul cu care sunt formate și sensul lor.

I$_1$. După **proveniență,** adverbele latinești se pot grupa în următoarele categorii:

a) Adverbe primare. De exemplu: *nunc* (acum), *iam* (de acum), *tum* (atunci), *sic* (așa) etc.

b) Adverbe formate prin diferite procedee (derivare, perifrazare, conversiune). Acestea sunt:

– adverbe provenite din adjective sau participii de declinarea a II-a, prin adăugarea vocalei ***-e*** sau ***-o,*** sau provenite din adjective sau participii de declinarea a III-a, prin adăugarea sufixelor ***-ter*** și ***-iter:***

Adjectiv	**Genitiv**	**Adverb**
alt*us, -a, -um* (înalt)	alt *-i*	alt *-e* (la înălțime, sus)
apt*us, -a, -um* (potrivit)	apt *-i*	apt *-e* (potrivit, drept)
mal*us, -a, -um* (rău)	mal *-i*	mal *-e* (rău)
avar*us, -a, -um* (lacom)	avar *-i*	avar *-e* (cu lăcomie)
pulch*er, -chra, -chrum* (frumos)	pulchr *-i*	pulchr *-e* (frumos, bine)
cit*us, -a, -um* (repede)	cit *-i*	cit *-o* (repede)
fals*us, -a, -um* (fals)	fals *-i*	fals *-o* (fals)
fortuit*us, -a, -um* (întâmplător)	fortuit *-i*	fortuit *-o* (din întâmplare)
necessari*us, -a, -um* (inevitabil)	necessari *-i*	necessari *-o* (în mod normal)
fort*is, -e* (puternic)	fort *-is*	fort *-iter* (cu putere)
celer (repede)	celer *-is*	celer *-iter* (repede)
util*is, -e* (util)	util *-is*	util *-iter* (în mod util)
simil*is, -e* (asemănător)	simil *-is*	simil *-iter (*asemănător)
noc*ens* (vătămător)	nocent *-is*	nocen *-ter* (în chip vătămător)
sapi*ens* (înțelept)	sapient *-is*	sapien *-ter* (cu înțelepciune)

– adverbe provenite din substantive (adverbe de mod: *humanitus*);
– adverbe care au în structură o prepoziție și un verb (*scilicet, videlicet*);
– adverbe derivate din pronume (adverbe de loc: *hic, illuc*);
– adverbe provenite din numerale ordinale.

Scanned with OKEN Scanner

I₂. După **sufixul** cu care sunt formate, există adverbe:
- în ***-e:*** *longe, facile, male, bene;*
- în ***-o:*** *modo, falso, secreto;*
- în ***-a:*** *recta, qua, dextra;*
- în ***-um:*** *multum, postremum;*
- în ***-ter, -iter:*** *breviter, celeriter, prudenter;*
- în ***-am:*** *clam, palam;*
- în ***-as:*** *foras, alias;*
- în ***-tim:*** *furtim, privatim, separatim.*

I₃. După **criteriul semantic**, în limba latină se acceptă următoarea toxinomie:
- adverbe *de timp: quando* (când), *cras* (mâine), *nuper* (de curând), *olim* (odinioară), *mox* (în curând), *hodie* (azi), *heri* (ieri), *noctu* (noaptea), *statim* (pe dată) etc.;
- adverbe *de loc: hic* (aici), *ibi* (acolo), *ibidem* (tot acolo), *foris* (afară), *hinc* (de aici), *inde* (de acolo) etc.;
- adverbe *de mod: sapienter* (cu înţelepciune), *merito* (în chip meritat), *avare* (cu zgârcenie), *similiter* (asemănător) etc.;
- adverbe *de cantitate: tantum* (atât), *multum* (mult), *parum* (puţin), *plus* (mai mult), *plurimum* (foarte mult), *satis* (destul), *semel* (o dată), *bis* (de două ori) etc.;
- adverbe *de negare: non* (nu), *haud* (nici, deloc), *ne* (nici) etc.;
- adverbe *de afirmare: ita* (astfel), *etiam* (chiar), *vero* (într-adevăr) etc.;
- adverbe *de îndoială: forte* (din întâmplare), *forsit* (poate), *forsan* (poate) etc.

II. Exerciţii lexico-gramaticale

***II₁.* Traduceţi în limba română frazele următoare:**

Presto sit in lagenis minoribus plane repletis.

Presto sit frigidum in vitreo apprime obturatum.

Sunt vero plura ossa fere immobilia.

In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem saepe radendo succurritur.

Medicamenta saepissime per os interdum per rectum introducuntur. Per os solutiones, pilulae, tabletae boli dantur. Sub cutem, intra musculos intra tantum solutiones inducuntur.

***II₂.* Traduceţi adverbele din paranteze în limba latină:**

Incesum cum flamma (*clar, luminos*) comburitur.

Ebulliant soluta (*apoi*) traiicito per chartam.

Servandum in vasculo (*cu pricepere*) obturato.

Chirurgus mente (*mai întâi*) et oculis agat, (*apoi*) manu armat.

Scanned with OKEN Scanner

III. Traduceţi textele următoare în limba română:

III_1.

Multa autem multorumque auctorum collyria ad id apta sunt; novisque etiamnum misturis temperari possunt; cum lenia medicamenta, et modice reprimentia, facile et varie misceantur.

III_2.

Duriores osse dentes sunt: quorum pars maxillae, pars superiori ossi malarum haeret. Ex his quaterni primi, quia secant τομιχοι a Graecis nominantur. Hi deinde quattuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrimque fere maxillares quini sunt, praeterquam in iis, in quibus ultimi, qui sero gigni solent, non increverunt. Ex his priores singulis radicibus: maxillares utique binis, quidam etiam ternis, quaternisve nituntur. Fereque longior radix breviorem dentem edit; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa est. Exque eadem radice in pueris novus dens subit, qui multo saepius priorem expellit: interdum tamen supra infrave eum se ostendit. (C/248-249)

IV. Comentaţi maximele următoare:

Facile omnes, quom valemus recta consilia aegrotis damus.

(Când suntem sănătoşi toţi dăm cu uşurinţă sfaturi potrivite celor bolnavi.) (92 MAL)

Nemo quam bene vivat, sed quam diu curat.

(Nimeni nu se îngrijeşte să trăiască cât mai corect, ci cât mai mult.) (168 MAL)

Laedere facile, mederi difficile. (Este uşor să răneşti, este greu să vindeci.) (138 MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO NONA

I. Verbum (continuare)

Praesens coniunctivi activi et pasivi (Modul conjunctiv, timpul prezent, diateza activă şi pasivă)

Între modurile verbale personale întâlnite cu o mai mare frecvenţă în textele ştiinţifice din domeniul farmaciei şi medicinei se remarcă modul conjunctiv prezent, fie la diateza activă, fie la diateza pasivă. Conjunctivul arată, în general, o acţiune posibilă, potenţială dar poate avea şi alte valori.[45]

Conjunctivul prezent la diateza activă se formează astfel:

a) la verbele de conjugarea I se înlocuieşte vocala tematică cu sufixul flexionar *-e* la care se adaugă desinenţele personale de la indicativ prezent.

b) la verbele aparţinând celorlalte conjugări (a II-a, a III-a, a IV-a) desinenţele personale se adaugă la tema prezentului urmată de sufixul flexionar *-a*. La diateza pasivă se adaugă desinenţele personale caracteristice acestei diateze.

	Nr.	*Pers.*	*Conjugarea I*	*Conjugarea a II-a*	*Conjugarea a III-a*	*Conjugarea a IV-a*
Diateza activă	Singular	I	parem	taceam	capiam	nutriam
		II	pares	taceas	capias	nutrias
		III	paret	taceat	capiat	nutriat
	Plural	I	paremus	taceamus	capiamus	nutriamus
		II	paretis	taceatis	capiatis	nutriatis
		III	parent	taceant	capiant	nutriant
Diateza pasivă	Singular	I	parer	tacear	capiar	nutriar
		II	pareris	tacearis	capiaris	nutriaris
		III	paretur	taceatur	capiatur	nutriatur
	Plural	I	paremur	taceamur	capiamur	nutriamur
		II	paremini	taceamini	capiamini	nutriamini
		III	parentur	taceantur	capiantur	nutriantur

II. Adverbium (Adverbul)

Gradele de comparaţie ale adverbelor:

Ca şi adjectivele, adverbele au trei grade de comparaţie: ***pozitivul, comparativul, superlativul.***

De multe ori, comparativul adverbului coincide cu forma de comparativ a adjectivului la genul neutru:

---

[45] În limba latină modul conjunctiv poate exprima o dorinţă care se poate realiza sau nu, având prin urmare aceleaşi valori ca modul condiţional-optativ. Poate avea valoarea modului imperativ pentru persoanele I sg. şi pl. (Pentru amănunte vezi I.I. Bujor, Fr. Chiriac, *Op. cit.*, p. 192-194, S. Reinach, *Op. cit.*, p. 199-200.)

Scanned with OKEN Scanner

	Pozitiv	*Comparativ*
Adjectiv	facilis, -e	facil**ior,** facil**ius**
Adverb	facile	facil**ius**

Superlativul adverbelor are o formă asemănătoare cu superlativul adjectivelor (***-issime*** – sufixul la adverbe), în timp ce la adjective este ***-issimus, -a, -um***):

facilissime (cu foarte mare uşurinţă)
gravissime (cu mare gravitate)
citissime (cu foarte mare repeziciune)

Există şi printre adverbele limbii latine un număr de adverbe care fac comparativul şi superlativul într-un mod neregulat.

Pozitiv	*Comparativ*	*Superlativ*
bene (bine)	melius (mai bine)	optime (foarte bine)
male (rău)	peius (mai rău)	pessime (foarte rău)
multum (mult)	plus (mai mult)	plurime (foarte mult)
prope (aproape)	propius (mai aproape)	proxime (foarte aproape)
diu (îndelung)	diutius (mai mult timp)	diutissime (foarte lung timp)

III. Exerciţii lexico - gramaticale

***III₁.* Subliniaţi adverbele din textul următor şi precizaţi felul lor şi gradele de comparaţie.**

Est etiam proficiens in struma, et in iis tuberibus, que difficiliter concoguuntur. (C/127)

Simul atque vero pura ulcera esse coeperunt, lenis humor, interdum etiam, quam optima aqua ore continenda est. (C/190)

Gangraena vero, si nondum plane tenet sed adhuc incipit curare non difficillimum est, utique in corpore iuvenili et magis etiam si musculi integri sunt. (C/145)

Fascia vero ad vulnus deligandum lintea aptissima est, eaque lata esse debet, ut semel iniecta non vulnus tantum, sed paulum utrimque etiam oras eius comprehendat. (C/144)

***III₂.* Formaţi adverbe de la următoarele adjective:**

flagrans, -ntis (arzător)
nocens, -ntis (vătămător)
neglegens, -ntis (neglijent)
prudens, -ntis (prudent)
sapiens, -ntis (înţelept)
simplex, -icis (simplu)

Scanned with OKEN Scanner

IV. Traduceţi în limba română textele următoare:

IV$_1$. Despre viscere

Caput igitur, eaque, quae in ore sunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur; sed etiam, quatenus oculis nostris exposita sunt. In dextra sinistraque circa guttur venae grandes quae σφαγιτιδες nominantur; itemque arteriae, quas χαρωτιδας vocant, sursum procedentes ultra aures feruntur. At in ipsis cervicibus glandulae positae sunt, quae interdum cum dolore intumescunt. Deinde duo itinera incipiunt: alterum, asperam arteriam nominant; alterum stomachum. Arteria exterior ad pulmonem; stomachus interior ad ventriculum fertur: illa spiritum; hic cibum recipit. Quibus cum diversae viae sint, qua coeunt, exigua in arteria sub ipsis faucibus lingua est, quae, cum spiramus, attollitur, cum cibum potionemque assumimus, arteriam claudit. Ipsa autem arteria, dura et cartilaginosa, in gutture assurgit, ceteris partibus residit. Constat ex circulis quibusdam, compositis ad imaginem earum vertebrarum, quae in spina sunt: ita tamen, ut ex parte exteriore aspera, ex interiore, stomachi modo laevis sit, eaque descendens ad praecordia cum pulmone committitur.

Is spongiosus, ideoque spiritus capax, et a tergo spinae ipsi iunctus, in duas fibras, ungulae bubulae modo, dividitur. Huic cor annexum est, natura musculosum, in pectore sub sinisteriore mamma situm; duosque quasi ventriculos habet. At sub corde atque pulmone, transversum ex valida membrana septum est, quod a praecordiis uterum diducit; idque nervosum, multis etiam venis per id discurrentibus, a superiore parte, non solum intestina, sed iecur quoque lienemque discernit. Haec viscera proxime, sed infra tamen posita, dextra sinistraque sunt.

Iecur a dextra parte sub praecordiis ab ipso septo orsum, intrinsecus cavum, extrinsecus gibbum est; quod prominens leviter ventriculo insidet, et in quattuor fibras dividitur. Ex inferiore vero parte ei fel inhaeret. At lienis sinistra, non eidem septo, sed intestino innexus est natura mollis et rarus, longitudinis crassitudinisque modicae, isque paulum a costarum regione in uterum excedens, ex maxima parte sub his conditur.

Atque haec quidem iuncta sunt. Renes vero diversi qui lumbis sub imis costis inhaerent, a parte earum rotundi; ab altera resimi; qui et venosi sunt, et ventriculos habent, et tunicis super conteguntur. Ac viscerum quidem hae sedes sunt. (C/92-93)

IV$_2$.

Antidota raro, sed praecipue interdum necessaria sunt, quia gravissimis casibus opitulantur. Ea recte quidem dantur collisis corporibus vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt, vel in viscerum laterum, faucium interiorum que partium doloribus: maxime autem desideranda sunt adversus venana, vel per morsus, vel per cibos, aut potiones nostris corporibus inserta. (C/135)

Scanned with OKEN Scanner

V. Comentaţi următoarele maxime:

Tantum ne noceas, dum vis prodesse videto.(Doar atât să ai grijă, să nu cumva să faci rău atunci când vrei să fii de folos.) (304 MAL)

Hic humanae vitae mimus, qui nobis partes quas male agamus adsignat. (Aceasta este piesa de teatru a vieţii omeneşti, care ne atribuie roluri pe care noi le jucăm prost.) (107 MAL)

Hic et ubique (Aici şi pretutindeni)

(În epoca scolasticii, inscripţie pe diplomele de magistru şi de doctor ale Universităţii din Paris prin care se acorda profesorilor dreptul de a profesa nu doar în Paris, ci şi oriunde altundeva.) (107 MAL)

Hinc studium placet inde lucrum, cum dogmate pugnat. Census cum studio disputat aeris amor. [Este plăcut că, pe de o parte, aplecarea spre studiu, pe de alta, câştigul se luptă cu principiul (doctrina). Averea cu studiul se înfruntă cu dragostea pentru bani.] (108 MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO DECIMA

I. Verbum (continuare)

I_1. Alte timpuri derivate din tema prezentului

Timpurile derivate din tema prezentului, conjugările activă şi pasivă, sunt timpuri sintetice, deci se formează prin adăugarea la aceasta a „caracteristicii" verbului şi a desinenţelor personale:

a) **Timpul imperfect, modul indicativ**, la toate conjugările, se formează prin adăugarea la tema prezentului a sufixului ***-ba-*** urmat de desinenţele personale. La conjugările a III-a şi a IV-a se intercalează, între sufixul ***-ba-*** şi radicalul verbului, vocala ***-e***.

	Nr.	*Pers.*	*Conjugarea I*	*Conjugarea a IV-a*
Diateza activă	Singular	I	filtra-**ba**-m	audi***e***-**ba**-m
		II	filtra-**ba**-s	audi***e***-**ba**-s
		III	filtra-**ba**-t	audi***e***-**ba**-t
	Plural	I	filtra-**ba**-mus	audi***e***-**ba**-mus
		II	filtra-**ba**-tis	audi***e***-**ba**-tis
		III	filtra-**ba**-nt	audi***e***-**ba**-nt
Diateza pasivă	Singular	I	filtra-**ba**-r	audi***e***-**ba**-r
		II	filtra-**ba**-ris	audi***e***-**ba**-ris
		III	filtra-**ba**-tur	audi***e***-**ba**-tur
	Plural	I	filtra-**ba**-mur	audi***e***-**ba**-mur
		II	filtra-**ba**-mini	audi***e***-**ba**-mini
		III	filtra-**ba**-ntur	audi***e***-**ba**-ntur

La **modul conjunctiv, imperfectul** se formează prin adăugarea la tema prezentului a sufixului ***-re-*** urmat de desinenţele personale.

	Nr.	*Pers.*	*Conjugarea I*	*Conjugarea a IV-a*
Diateza activă	Singular	I	filtra-**re**-m	audi-**re**-m
		II	filtra-**re**-s	audi-**re**-s
		III	filtra-**re**-t	audi-**re**-t
	Plural	I	filtra-**re**-mus	audi-**re**-mus
		II	filtra-**re**-tis	audi-**re**-tis
		III	filtra-**re**-nt	audi-**re**-nt
Diateza pasivă	Singular	I	filtra-**re**-r	audi-**re**-r
		II	filtra-**re**-ris	audi-**re**-ris
		III	filtra-**re**-tur	audi-**re**-tur
	Plural	I	filtra-**re**-mur	audi-**re**-mur
		II	filtra-**re**-mini	audi-**re**-mini
		III	filtra-**re**-ntur	audi-**re**-ntur

Scanned with OKEN Scanner

b) **Timpul viitor (I)**

La modul indicativ, la conjugările I şi a II-a se adaugă temei sufixele (caracteristicile)[46] ***-bo, -bi*** urmate de desinenţele personale, după cum urmează:

Nr.	*Pers.*	*Activ*	*Pasiv*
Singular	I	filtra-**bo**	filtra-**bo-r**
	II	filtra-**bi-s**	filtra-**be-ris**
	III	filtra-**bi-t**	filtra-**bi-tur**
Plural	I	filtra-**bi-mus**	filtra-**bi-mur**
	II	filtra-**bi-tis**	filtra-**bi-mini**
	III	filtra-**bu-nt**	filtra-**bu-ntur**

La conjugările a III-a şi a IV-a sufixul este ***-a*** pentru persoana I şi ***-e*** pentru celelalte persoane + desinenţele personale:

Nr.	*Pers.*	*Activ*	*Pasiv*
Singular	I	nutri-**a-m**	nutri-**a-r**
	II	nutri-**e-s**	nutri-**e-ris**
	III	nutri-**e-t**	nutri-**e-tur**
Plural	I	nutri-**e-mus**	nutri-**e-mur**
	II	nutri-**e-tis**	nutri-**e-mini**
	III	nutri-**e-nt**	nutri-**e-ntur**

I_2. **Tema perfectului** se obţine prin înlăturarea desinenţei ***-i*** a persoanei I singular de la perfectul indicativ, pentru toate conjugările:

Conj. I. filtro, -are, **filtravi → filtrav**
Conj. a II-a suadeo, -ere, **suasi → suas**
Conj. a III-a mito, -ere, **misi → mis**
Conj. a IV-a audio, -ire, **audivi → audiv**

De la tema perfectului se formează următoarele timpuri:

- perfect - mai mult ca perfect - viitor anterior (II)	indicativ
- perfect - mai mult ca perfect	conjunctiv
- perfect	infinitiv

[46] Numite de unii latinişti ***sufixe*** (v. Th. Simenski, S. Reinach), de alţi autori **caracteristici** ale verbului (după terminologia utilizată de V. Bujor şi Fr. Chiriac, *Op. cit.*, p. 58, p. 73) aceste **mărci** sunt absolut necesare la flexionarea verbelor latineşti şi cu ajutorul cărora pot fi identificate imperfectul şi viitorul.

Scanned with OKEN Scanner

Dăm mai jos câteva exemple de conjugări la timpuri provenite de la tema perfectului:

Modul	*Timpul*	*Conjugarea I*	*Conjugarea a IV–a*	*Desinenţe*
Indicativ	Perfect	filtrav-i	audiv-i	-i
		filtrav-isti	audiv-isti	-isti
		filtrav-it	audiv-it	-it
		filtrav-imus	audiv-imus	-imus
		filtrav-istis	audiv-istis	-istis
		filtrav-erunt	audiv-erunt	-erunt
	Mai mult ca perfect	filtrav-eram	audiv-eram	-eram
		filtrav-eras	audiv-eras	-eras
		filtrav-erat	audiv-erat	-erat
		filtrav-eramus	audiv-eramus	-eramus
		filtrav-eratis	audiv-eratis	-eratis
		filtrav-erant	audiv-erant	-erant
	Viitor anterior	filtrav-ero	audiv-ero	-ero
		filtrav-eris	audiv-eris	-eris
		filtrav-eris	audiv-eris	-erit
		filtrav-erimus	audiv-erimus	-erimus
		filtrav-eritis	audiv-eritis	-eritis
		filtrav-erint	audiv-erint	-erint

II. Crearea unor termeni medicali latineşti prin diferite procedee lexicale

Problema formării terminologiei ştiinţifice nu este doar o preocupare caracteristică secolului nostru, ci a constituit, încă din antichitate, un subiect de meditaţie şi controverse. În ***Tratatul de arhitectură*** (sec. I î. Ch.) al lui Marcus Vitruvius Polio aflăm, pe lângă informaţii detaliate referitoare la arta edificării templelor sau complexitatea personalităţii arhitectului, şi unele dintre primele comentarii privitoare la aspectul terminologiei acestui meşteşug. Vitruviu este de părere că termenii tehnici care au circulaţie restrânsă trebuie explicaţi: „Cuvintele ivite din necesităţile meşteşugului (arhitectura n.n.) opun înţelegerii obscuritatea unui limbaj neobişnuit... Termenii de specialitate nu sunt răspândiţi în vorbirea curentă, numeroase percepte cuprinse în scrierile tehnice împiedicate de varietatea şi abundenţa vocabularului... (trebuie) explicate în enunţuri scurte şi limpezi."[46] În literatura clasică latină sunt frecvente cazurile când unii autori se declară nemulţumiţi de lipsa unor termeni potriviţi într-un domeniu ştiinţific.[47] În situaţii de „criză terminologică" apar creaţii lexicale noi prin diferite procedee (derivare, perifrazare, conversiune etc).

---

[46] V i t r u v i u, *Despre arhitectură*, Editura Academiei, Bucureşti, 1964, p. 205.

[47] Cicero, de exemplu, comentează absenţa termenilor abstracţi din domeniul filozofiei şi încearcă introducerea unor vocabule noi (în special perifraze) care să aibă un sens echivalent termenilor filozofici greceşti (Cf. S. Reinach, *Op. cit.*, p. 337 - 338).

Scanned with OKEN Scanner

Terminologia medicală sau din domeniul farmaceutic este bogată în exemple de creaţie lexicală având la origine cuvinte latineşti şi greceşti. Unul dintre cele mai frecvente procedee de creaţie lexicală este ***derivarea*** cu diferite afixe (sufixe şi prefixe).

a) **Substantive formate prin derivare**

Pentru a crea substantive se pot folosi ca bază de derivare verbele, substantivele sau adjectivele.

– Cu ajutorul sufixelor ***-or, -mentum, -men, -tura, -tio*** se obţin substantive din verbe (*auditor, curator, condimentum, flumen, narratio etc*).

– Se pot deriva substantive având ca rezultat alte substantive. Astfel cu sufixele diminutivale ***-ulus, -ula, -ulum*** sau ***-alus, -ala, -alum*** se vor forma substantive de tipul: *vasculus, ossiculum, patenula etc.*

– Prin derivarea adjectivelor cu sufixe ca: ***-itia, -tas, (-i)tas*** se obţin substantive care desemnează, în general, calităţi, sentimente: *pauper* → *pauperitas*, *castus* → *castitas*, *iustus* → *iustitia* etc.

III. Exerciţii lexico-gramaticale

III$_1$. **Traduceţi frazele următoare. Analizaţi verbele (mod, timp, persoană, număr):**

Iodum per se ad usum internum saepe in medicina adhibentur.

Dexter pulmono in tres, sinister in duos lobos dividitur.

Igitur, ubi ea percussa, protinus requirendum est, num bilem is homo vomuerit, num oculi eius obcaecati sint, num obmutuerit; num per nares auresve sanguis ei effluxerit, num conciderit, num sine sensu quasi dormiens iacuerit. (C/255)

IV. Traduceţi în limba română următoarele texte:

IV$_1$. **Coloana vertebrală**

Caput autem spina excipit. Ea constat ex vertebris quattuor et viginti. Septem in cervice sunt, duodecim ad costas, reliquae quinque sunt proximae costis. Eae teretes brevesque, ab utroque latere, processus duos exigunt: mediae perforatae, qua spinae medulla cerebro commissa descendit: circa quoque per duos processus tenuibus cavis perviae, per quae a membrana cerebri similes membranulae deducuntur. Omnesque vertebrae, exceptis tribus summis, a superiore parte in ipsis processibus parum desidentes sinus habent: ab inferiore alios deorsum versus processus exigunt. Summa igitur protinus caput sustinet, per duos sinus receptis exiguis eius processibus. Quo fit, ut caput sursum deorsum versum tuberibus exasperetur. Secunda superiori parti inferiore. Quod ad circuitum pertinet, pars summa angustiore orbe finitur: ita superior ei summae circumdata in latera quoque caput moveri sinit. Tertia eodem modo

Scanned with OKEN Scanner

secundam excipit. Ex quo facilis cervici mobilitas est. Ac, ne sustinere quidem caput posset, nisi utrimque recti valentesque nervi collum continerent, quos τενοντας Graeci appellant: siquidem horum inter omnes flexus alter semper intentus ultra prolabi superiora non patitur. Iamque vertebra tertia tubercula, quae inferiori inserantur, exigit. Ceterae processibus deorsum spectantibus in inferiores insinuantur, ac per sinus, quos utrimque habent, superiores accipiunt; multisque nervis et multa cartilagine continentur. Ac sic uno flexu modico in pronum dato ceteris negatis, homo erectus insistit, et aliquid ad necessaria opera curvatur. (C/249)

***IV*$_2$. De croco**

Crocus etiam utilis est medicinae usu coricio, sed recens et colore utilis modice subalbus et oblongus, non fragilis et plenus. Cuius tactus inficet manus et non habens situ odore viscidu. Qui si ista non habuerit signa, veteris est aut infusus. Secundum est crocum ex monte Olimpo Licie et ex Ea civitate ex Quirinea et ex Centorinu, locum Siciliae. Ii omnes preter coricium lasse virtutes sunt, sed sucu abundantes ex maxime infecture necessarii. In Italia aliqui inficient ex ipsis, quod multo pretio vendant. Facient et ad levia medicamina. Coricius autem adulteratur sic: tusa crocomagma aut spuma argenti aut molipdena et pro pondere et adulteratione cocta miscentur. Provatio eius talis est. Ponderatus et pulvere plenus est, sapore dulcorato. Virtus est croco digestivilis et malactica et stiptica et diuretica et refrigeriosa. Qui cum dulcore vivitus digestionem prestat, reuma oculorum super inunctus compescit lacte mulieri mixtus. Miscetur etiam potionibus. Interaniorum cataplasmatibus necessarie miscetur matrici et ano utilis, venerem stimulat, tumores hicnis acri superinunctus sedat. Dolorem aureum mitigat. Dicunt eum vivitu benenosum esse. Ut facilius teratur, debet in sole imponi et, cum siccaverit, remobas in umbra et vino addito teres et, si sol pro tempore non est, in testo eum calefacis Radix eius bibita diuretica sentitur. (17 - 18/DMM)

V. Reţineţi următoarele maxime:

Intemperantia medicorum nutrix. [Nestăpânirea (oamenilor) este aceea care îi hrăneşte pe medici.] (127, MAL)

Is plurimum habebit qui minimum desiderabit. (Cel mai mult va avea acela care va dori cel mai puţin.) (133, MAL)

Signorum ... quibus inter se homines sensa sua communicant, quaedam pertinent ad oculorum sensum, pleraque ad aurium, paucissima ad ceteros sensus. (Dintre semnele prin care oamenii comunică între ei gândurile, unele ţin de simţul văzului, cele mai multe de cel al auzului şi cele mai puţine de celelalte simţuri.) (283, MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO UNDECIMA

I. Verbum (continuare)

Gerundium (Gerunziul)

Între modurile nepersonale din limba latină este inclus modul *gerunziu* numit de către specialişti *substantiv verbal*[48] (valoarea nominală a modurilor nepersonale în latină este comentată la capitolul consacrat acestor forme verbale şi de alţi teoreticieni -V.C. Reinach, *Op. cit.*, p. 72) etc.

Având valoare nominală, întocmai ca şi infinitivul, gerunziul exprimă acţiunea însăşi a verbului şi se declină după declinarea a II-a a substantivelor. Se formează de la tema prezentului cu ajutorul sufixului ***-nd*** pentru conjugările I şi a II-a şi ***-end*** pentru conjugările a III-a şi a IV-a.

În timp ce infinitivul prezent nu se declină, forma lui unică servind de nominativ, gerunziul are celelalte cazuri care îndeplinesc în general aceleaşi funcţii ca la orice substantiv, primind desinenţele corespunzătoare declinării a II-a.

G. filtra***ndi*** = de a filtra
D. filtra***ndo*** = spre a filtra
Ac. (ad) filtra***ndum*** = pentru a filtra
Abl. filtra***ndo*** = prin a filtra

Gerunziul se foloseşte în terminologia medicală şi farmaceutică pentru a exprima, în special, acţiunea verbului ca rezultat sau proces: difficultas *spirandi* (dificultatea respiraţiei).

Pe lângă valoarea de substantiv, gerunziul („gerundivul")[49] se comportă ca un adjectiv cu trei forme (*-us, -a, -um): filtrandus, -a, -um.*

În această ipostază, gerunziul îndeplineşte în plan sintactic funcţia de atribut.

În expresii ca: *agitandum est, filtrandum est* gerunziul are o valoare impersonală, traducându-se *trebuie agitat, trebuie filtrat.*

II. Formarea cuvintelor

Prin *derivare*, procedeu frecvent de creaţie lexicală în domeniul terminologiei ştiinţifice, se pot obţine *adjective* din substantive cu sufixul ***-eus***: aur***eus*** (auriu), castan***eus*** (de castan), oleagin***eus*** (de culoarea măslinului), cutan***eus*** (de piele); cu sufixele ***-icus, -ius, -alis, -aris, -ivus, -ilis***: intestin***alis***, dors***alis***, auricul***aris***, axill***aris***, cochle***aris***, limfat***icus*** etc. Cu sufixul ***-icum*** se formează numele unor compuşi chimici: natrium sulfur***icum***, acidum hydrochlor***icum***, acidum carbon***icum***; cu sufixul ***-osus*** se pot deriva adjective din substantive: pernici***osus, -a, -um*** (periculos); cu sufixul ***-inus*** se obţin derivate adjectivale ce exprimă proveniența, originea: lignum cedr***inum***, cupress***inum***.

---

[48] Th. Simenschi, *Op. cit.*, p. 55 (Valoarea nominală a modurilor personale în latină este comentată la capitolul consacrat acestor forme verbale şi de alţi teoreticieni – V.C. Reinach, *Op. cit.*, p. 72) etc.
[49] Th. Simenschi, *Op. cit.*, p. 180

Scanned with OKEN Scanner

III. Exerciţii lexico - gramaticale

***III$_1$.* Traduceţi textul următor. Subliniaţi verbele la gerunziu.**

„In dentium autem dolore, qui ipse quoque maximis tormentis ennumerari potest, vinum ex toto circumcidendum est; cibo quoque primo abstinendum, deinde eo modico mollique utendum, ne mandentis, dentes irritet: tum extrinsecus admovendus per spongiam vapor aquae calidae imponendumque ceratum ex cyprino aut irino factum lanaque id comprehendendum caputque velandum est." (C/188)

III$_2$.

Si quando autem ulcera oris cancer invasit primum considerandum est, num malus corporis habitus sit, eique occurrendum: deinde ipsa ulcera curanda. (C/192)

***III$_3$.* Alegeţi din coloana din dreapta formele corecte de gerunziu şi completaţi spaţiile libere:**

Sapientia est ars	*agendum*
Homo ad i ..... et ad ..... est natus.	*discendum*
Mores puerorum inter ..... se detegunt.	*quaerendo*
Nihil tam difficile est qui ..... investigari possit.	*ludendum*
Nulla aetas ad ..... sera.	*vivendi*

IV. Traduceţi în limba română următoarele texte:

***IV$_1$.* Despre afte**

Verum ea longe periculosissima sunt ulcera quas αφθαζ Graeci appellant; sed in pueris hos enim saepe consumunt. In viris et mulieribus idem periculum non est. Haec ulcera a gingivis incipiunt: deinde palatum, totumque os occupant: tum ad uvam faucesque descendunt; quibus obsessis, non facile fit, ut puer convalescat. Ac miserius etiam est, si lactens adhuc infans est; quo minus imperari remedium aliquod potest. Sed in primis nutrix cogenda est exerceri et ambulationibus, et iis operibus, quae superiores partes movent: mittenda in balneum, iubendaque ibi calida aqua mammas perfundere: tum alenda cibis lenibus, et iis qui non facile corrumpuntur; potione, si febricitat puer, aquae; si sine febre est, vini diluti, ac si alvus nutrici substitit, ducenda est. Si pituita in os eius coit, vomere debet. Tum ipsa ulcera perungenda sunt melle cui rhus, quem Syriacum vocant, aut amarae nuces adiectae sunt: vel mistis inter

Scanned with OKEN Scanner

se rosae foliis aridis, pineis nucleis, menthae coliculo, melle vel eo medicamento, quod ex moris fit; quorum succus eodem modo, quo Punici mali, ad mellis crassitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, mel miscetur. Neque quidquam dandum, a quo humor evocari possit. Si verro iam firmior puer est, gargarizare debet iis fere, quae supra comprehensa sunt. Ac si lenia medicamenta in eo parum proficiunt adhibenda sunt ea, quae adurendo crustas ulceribus inducant, quale est scissile alumen, vel chalcitis, vel atramentum sutorium. Prodest etiam fames et abstientia, quanta maxima imperari potest. Cibus esse debet lenis ad purganda tamen ulcera, interdum caseus ex melle recte datur. (C/190-191)

***IV*$_2$. De manna turis**

Manna turis eligenda est alba et munda et frusta minuta habens. Cui virtus est similis libanotidi et paulo fortius. Tumores oculorum et ad reuma oculorum sedat, hoc est suspendit vulnera oculorum medendo limpidat et replet simili modo. Facis de fumo murre et storacis, quia et similis est illis nam et virtus una est. (40/DMM)

V. Comentaţi maximele următoare:

Orandum est ut sit mens sana in corpore sano.

(Trebuie să ne rugăm să avem o minte sănătoasă într-un corp sănătos.) (208, MAL)

Dum stomachum mentis hydropicat ardor habendi, mens potando sitit.

(Când setea de avere îmbolnăveşte de hidropizie stomacul minţii, mintea rămâne însetată cu cât bea mai mult.) (76, MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO DUODECIMA

I. Verbum (continuare)

Modul participiu are, de cele mai multe ori, şi valoare nominală. În plan sintactic, participiul îndeplineşte funcţia de atribut, apoziţie, ţine locul unei propoziţii secundare.

Ca formă, se încadrează în grupa adjectivelor cu trei terminaţii: ***-us, -a, -um***. Diferenţa dintre participiu şi adjective se observă în comportamentul flexionar al acestei părţi de vorbire. Participiul are forme diferite pentru diateza activă şi pentru diateza pasivă şi are forme distincte pentru prezent, viitor şi perfect.

a) **Participiul prezent activ**. Ca structură, participiul prezent la diateza activă se prezintă astfel: ***tema prezentului*** + desinenţa ***-ns*** (conjugările I şi a II-a) sau ***-ens*** pentru verbele aparţinând conjugărilor a III-a şi a IV-a. Participiul prezent activ se declină după modelul declinării adjectivelor de tipul ***felix, -icis*** (declinarea a III-a).

b) **Participiul viitor activ** se formează din ***tema supinului*** cu desinenţele ***-urus, -ura, -urum***: parat~~um~~ → parat***urus***, parat***ura***, parat***urum***; audit~~um~~ → audit***urus***, audit***ura***, audit***urum***.

c) **Participiul perfect pasiv**. Pentru a forma participiul perfect pasiv este necesar să se plece de la ***tema supinului*** la care se vor adăuga desinenţele adjectivale ***-us, -a, -um.***

Conjugarea I	parat-um → parat***us, -a, -um***
Conjugarea a II-a	tacit-um → tacit***us, -a, -um***
Conjugarea a III-a	credit-um → credit***us, -a, -um***
Conjugarea a IV-a	nutrit-um → nutrit***us, -a, -um***

În timpul flexiunii, participiul perfect pasiv urmează modelul declinării I sau a II-a a adjectivelor.

d) **Participiul viitor pasiv** exprimă ideea de posibilitate şi se formează de la ***tema prezentului*** + ***-ndus, -nda, -ndum*** (para***ndus***, para***nda***, para***ndum***).

II. Praepositiones (Prepoziţiile)

Prepoziţiile sunt cuvinte neflexibile care stabilesc relaţii între nume între ele sau între nume şi verbe. „Ele au funcţia de marcă a categoriei gramaticale a cazului şi funcţia de marcă a raportului de subordonare în limitele propoziţiei" (D.G. Ex., 48).

Scanned with OKEN Scanner

II_1. Prepoziţii cu acuzativul

ante (înainte, în faţa cuiva)
apud (la, lângă, înainte)
ad (la, către, spre)
adversus (către, spre, faţă de, contra)
circum (împrejur, cam)
citra (***cis***) (dincoace, peste)
erga (către, faţă de)
contra (contra)
inter (între)
extra (în afară)
infra (sub, după, mai jos)
iuxta (lângă, alături de)
ob (înainte, din cauza)
penes (în puterea, în mâna)
post (după)
praeter (pe lângă, în afară de)
prope (aproape de)
propter (lângă, aproape de)
per (prin, printre, în timp ce)
secundum (de-a lungul, după)
supra (peste, deasupra)
versus (înspre, către)
ultra, ***trans*** (dincolo de, peste) etc.

II_2. Prepoziţii cu ablativul:

a, ab, abs (de, de la, din)
absque (fără)
de (de, despre, din, de pe)
sine (fără)
tenus (până la)
pro (pentru, înaintea)
coram (în faţa, în prezenţa)
clam (pe ascuns, fără ştirea)
cum (cu)
ex(***e***) (din, dintre, de, de pe) etc.

III. Exerciţii lexico-gramaticale

III_1. **Subliniaţi în frazele de mai jos prepoziţiile şi comentaţi relaţiile pe care le stabilesc între părţile de propoziţie:**

Pulmone vero icto, spirandi difficultas est, sanguis ex ore spumans, ex plaga rubens.

Post cenam stabis, seu passus mille meabis. (222, MAL)

Digitalis purpurea numeratur inter plantes quae actionem insignem in organismum non solum hominis, sed etiam animalium, exerunt.

Olea, pressura frigida obtenda, ad preparationem solutionum iniectabilium adhibentur.

Remedia contra scabiem praecipue linimenta varia sunt.

Ingredientia multorum medicaminum sunt: infusa, decocta, aqua destillata, spiritus dilutus. Medicamina ad vitrum allatum, apte obturatum, ad ollam tectam, ad capsulam gelatinosam duratam et dantur.

Trachea post bifurcationem in bronchos transit.

Scanned with OKEN Scanner

***III₂.* Analizaţi verbele din textul următor şi subliniaţi prepoziţiile:**

„Si plura fragmenta sunt, excipienda sunt ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato, ne fascia diducatur; quae iugulo composito circumdanda est saepius potius quam velentius: quod ipsum quoque in omnibus fractis perpetuum est. A dextro vero iugulo, si id fractum est, ad alam sinistram, a sinistro, ad dextram, rursusque sub ala sua fascia dari debet. Post haec, si iugulum ad scapulas inclinatum est, brachium ad latus, si in partem priorem, ad cervicem deligandum est; supinusque homo collocandus. Cetera eadem facienda, quae supra comprehensa sunt." (C/262)

III₃. Reţineţi următoarele expresii din limbajul medical şi farmaceutic:

adversus venena – împotriva otrăvurilor
emplastrum adversus morsum – plasture contra muşcăturilor
circum oculum – în jurul ochiului
intra nasum – în nas
infra oculos – sub ochi
iuxta ventriculum sinistrum – lângă ventriculul stâng
iodum per se – iod în stare pură
prope collum – aproape de gât
ad usum externum – pentru uz extern
ab aqua destillata – din apă distilată
de medicina – despre medicină
cum extracto Belladonna – cu extract de mătrăgună
sine residio – fără reziduuri
pro usu interno – pentru uz intern

IV. Traduceţi în limba română textul următor:

De cupresso et corio et semen eius

Folia eius cum dulcore bibita et murre modicum vessice reumatismum conpescit, duritiis medetur. Huius semen viride vel pila eius bibita emptoicis medetur, desintericis et quiliaticis maxime prodest, tussim et ortopnoicis prestolatur. Eius elixatura tantum prodest, quantum et semen eius. Caricis admixtis duritias solbet, polipum naribus emendat. Hec aqua, id est elixatura eius, leprosus limpidat, semen eius aceto coctum id facere novit. Cum pulvere lupini admixtum enterocellicos siccat, ut cataplasma adpositum folia eius similem habent virtutem. Ramus eius cum semine domo positus conopes vel zanzales fugat. Huius folia ut cataplasma adhibita recentia vulnera curat. Aceto cocta, infusa aceto, capilos inficet. Pulente trite admixtu igne acru conpescit, vulneribus medetur, carbunculis opitulatur, tumores oculorum deprimit, cerotis novilis miscetur, confirmat stomachum. (40/DMM)

Scanned with OKEN Scanner

V. Reţineţi maximele:

Per angusta ad augusta. (Prin locuri strâmte către realizări măreţe) (215/MAL)

Post mortem nulla voluptas. (După moarte nici o plăcere.) (222/MAL)

Inter caecos regnat strabo. (Între orbi chiorul este împărat.) (128/MAL)

Inter pocula non est disputandum. (Între pahare nu se poartă discuţii serioase.) (128/MAL)

Ad neminem ante bona mens venit quam malla; omnes praeocupati sumus. [Nimănui nu-i vine înaintea gândului celui bun decât gândul cel rău, toţi suntem (de mai înainte) stăpâniţi (de gândul rău.)] (16/MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO TERTIA DECIMA

I. Verbum (continuare)

Conjugarea perifrastică

Conjugarea perifrastică, la diatezele activă şi pasivă, are în structură:

a) la diateza activă, un adjectiv în ***-urus, -ura, -urum,*** provenit din **participiul viitor (activ)** şi verbul **a fi**:

para***turus, -ura, -urum*** + ***sum, es, est*** (am de gând să prepar, ai de gând să prepari...) (sg.); para***turi, -urae, -ura*** + ***sumus, estis, sunt*** (pl.);

b) la diateza pasivă, un verb la **participiul viitor pasiv** (gerundivul) + verbul ***sum, esse, fui*** şi exprimă necesitatea, obligaţia de a face acţiunea:

para***ndus, -a, -um*** + ***sum, es, est*** (care va fi de pregătit) (sg.); para***ndi, -ae, -a*** + ***sumus, estis, sunt*** (pl.).

II. Pronumele şi adjectivele pronominale

Întrucât în textele ştiinţifice din orice domeniu, deci şi în textele medicale sau din domeniul farmaciei, pronumele personale reflexive, posesive pentru persoanele I şi a II-a singular sau plural sunt rar întâlnite, discursul ştiinţific caracterizându-se printr-o exprimare impersonală, la capitolul destinat acestor părţi de vorbire se va insista asupra pronumelor demonstrative, relative şi nehotărâte a căror frecvenţă în textele propuse spre analiză este mai mare. Clasa pronumelor şi a adjectivelor pronominale este, în opinia lingviştilor, reprezentată „prin cuvinte substitut al numelor la care se adaugă şi cuvinte nenoţionale care transmit informaţie gramaticală de tip determinativ, ... care pot avea categoriile gramaticale de persoană, gen, număr şi care pot avea diferite funcţii sintactice."[50]

În limba latină se întâlnesc următoarele categorii de pronume:

a. *Pronomina personalia* (pronume personale)
b. *Pronomen reflexivum* (pronume reflexiv)
c. *Pronomina possesiva* (pronume posesive)
d. *Pronomina demonstrativa* (pronume demonstrative)
e. *Pronomina relativa* (pronume relative)
f. *Pronomina interrogativă* (pronume interogative)
g. *Pronomina indefinita* (pronume nehotărâte)

Flexiunea acestor pronume, prezentată schematic, este următoarea:

[50] C. Dimitriu, *Op. cit.*, p. 234.

Scanned with OKEN Scanner

a) **Pronumele personal**

Caz	*Persoana I*		*Persoana a II-a*	
	Singular	*Plural*	*Singular*	*Plural*
N.	ego	nos	tu	vos
G.	mei	nostri, nostrum	tui	vestri, vestrum
D.	mihi	nobis	tibi	vobis
Ac.	me	nos	te	vos
Abl.	me	nobis	te	vobis

b) **Pronumele reflexiv** [51]

Caz	*Sg. + Pl.*
G.	sui
D.	sibi
Ac.	se (sese)
Abl.	se (sese)

c) **Pronumele posesiv**:
În flexiune se comportă ca adjectivele de tipul *bonus, -a, -um*:

Caz	*Singular*			*Plural*		
	m.	*f.*	*n.*	*m.*	*f.*	*n.*
N.	meus	mea	meum	mei	meae	mea
G.	mei	meae	mei	meorum	mearum	meorum
D.	meo	meae	meo	meis	meais	meis
Ac.	meum	meam	meum	meos	meas	mea
Abl.	meo	mea	meo	meis	meis	meis

d) **Pronumele demonstrativ**
is, ea, id (acesta)
hic, haec, hoc (acesta)
ille, illa, illud (acela)
iste, ista, istud (acesta)
ipse, ipsa, ipsum (însuşi)
idem, eadem, idem (acelaşi)

Acesta:

Caz	*Singular*			*Plural*		
	m.	*f.*	*n.*	*m.*	*f.*	*n.*
N.	is	ea	id	ii	eae	ea
G.	eius	eius	eius	eorum	earum	eorum
D.	ei	ei	ei	iis	iis	iis
Ac.	eum	eam	id	eos	eas	ea
Abl.	eo	ea	eo	iis	iis	iis

[51] Pronumele reflexiv, persoana a III-a, nu are forme la cazul nominativ.

Scanned with OKEN Scanner

Acesta

Caz	*Singular*			*Plural*		
	m.	*f.*	*n.*	*m.*	*f.*	*n.*
N.	hic	haec	hoc	hi	hae	haec
G.	huius	huius	huius	horum	harum	horum
D.	huic	huic	huic	his	his	his
Ac.	hunc	hanc	hoc	hos	has	haec
Abl.	hoc	hac	hoc	his	his	his

Acela

Caz	*Singular*			*Plural*		
	m.	*f.*	*n.*	*m.*	*f.*	*n.*
N.	ille	illa	illud	illi	illae	illa
G.	illius	illius	illius	illorum	illarum	illorum
D.	illi	illi	illi	illis	illis	illis
Ac.	illum	illam	illud	illos	illas	illa
Abl.	illo	illa	illo	illis	illis	illis

Pronumele ***iste, ista, istud*** şi ***ipsae, ipsa, ipsum*** se declină la fel ca ***ille, illa, illud.***

Acelaşi

Caz	*Singular*			*Plural*		
	m.	*f.*	*n.*	*m.*	*f.*	*n.*
N.	idem	eadem	idem	iidem	eaedem	eadem
G.	eiusdem	eiusdem	eiusdem	eorundem	earundem	eorundem
D.	eidem	eidem	eidem	iisdem	iisdem	iisdem
Ac.	eundem	eandem	idem	eosdem	easdem	eadem
Abl.	eodem	eadem	eodem	iisdem	iisdem	iisdem

Pronumele relativ

qui, quae, quod (care, ce)

Caz	*Singular*			*Plural*		
	m.	*f.*	*n.*	*m.*	*f.*	*n.*
N.	qui	quae	quod	qui	quae	quae
G.	cuius			quorum	quarum	quorum
D.	cui			quibus		
Ac.	quem	quam	quod	quos	quas	quae
Abl.	quo	qua	quo	quibus		

Pronumele interogativ

quis, quis, quid (cine, ce)

Caz	*Singular*			*Plural*		
	m.	*f.*	*n.*	*m.*	*f.*	*n.*
N.	quis	quis	quid	qui	quae	quae
G.	cuius			quorum	quarum	quorum
D.	cui			quibus		
Ac.	quem	quam	quid	quos	quas	quae
Abl.	quo	qua	quo	quibus		

Scanned with OKEN Scanner

Pronume nehotărâte

Printre pronumele nehotărâte se pot menţiona:
quisquis (oarecare, cineva);
aliquis quispiam, quisquam (cineva);
ullus (vreunul), *quidam* (cineva), *alius* (altul), *alter* (celălalt) etc.

Pronume negative: *nemo* (nimeni), *nihil* (nimic), *nullus* (nici unul), *neuter* (nici unul din doi).

Pronumele *ullus, nullus, neuter* se declină ca *bonus, -a, -um* sau ca *niger, -gra, -grum.*

III. Exerciţii lexico - gramaticale

***III*$_1$. Traduceţi în limba română textul următor; subliniaţi pronumele şi adjectivele pronominale; menţionaţi felul lor:**

„Eadem podagrae praesidio sunt. Sed ad eam fit Aristonis quoque, quod habet nardi, cinnamomi, casiae, chamaeleontis, iunci rotunde ... sevi caprini ex irine liquati p. XX, iridis p. I quae in aceto quam acerrimo iacere per XX dies debet. Idem autem etiam recentia phymata doloresque omnes discutit." (C/128)

***III*$_2$. Traduceţi următorul text în limba română:**

Nemo nostrum idem est in senectute qui fuit iuvenis, nemo est mane qui fuit pridie, quid vides currit cum tempore, nihil ex his, quae videmus manet, hoc est, quod ait Heraclitus, in idem flumen bis non descendimus; manet idem fluminis nomen, aqua transmissa est. (88/KLL)

IV. Traduceţi în limba română textele următoare:

IV$_1$. „Super est ea pars, quae ad ossa pertinet; quae quo facilius accipi possit, prius positus figurasque eorum indicabo. Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinsecus gibba, utrimque laevis, et qua cerebri membranam contegit, et qua cute capillum gignente, contegitur: eaque simplex, ab occipitio et temporibus, duplex, usque in verticem a fronte, est; ossaque eius, ab exteriobus partibus, dura, ab interioribus, quibus inter se connectuntur, molliora sunt: interque ea venae discurrunt, quas his alimentum subministrare credible est." (C/247)

IV$_2$.

Quin etiam confert aliquid et aestas, et corpus, et vitae propositum, et anni tempus, quia facilius senescit puer vel adolescens, quam senior, valens, quam infirmus; neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quam si alterum ex his est integri habitus, quam corrupti, exercitatus, quam iners, sobrius et temperans quam vino venerique deditus. (139/C)

Scanned with OKEN Scanner

IV$_3$. De calamu aromaticu

Calamus aromaticus nascitur in India. Utilis est autem colore rufo, nodis spissis, fragilis, aranea plenus, ascendens cubitum unum aut amplius, subalbida. Stictico sapore sentitur et viscido. Virtus est ei diuretica. Cui si miscueris semeni graminis et semen appii, simul decoxeris, per potu datus cum aqua calida adiutorium ydropicis et nefreticis et diureticis prestat, menstrua provocat. Tussis fumo eius compescitur admixta resina terbentina. Quod fumo per infidublu ad hos colligitur. Aqua de elixatura ipsius mulieribus fomento subvenit. Miscetur etiam et malagmatibus et omnibus odoribus bonis. (13/DMM)

V. Traduceţi şi reţineţi maximele următoare:

Nulla calamitas sola. (191, MAL)
Nulla regula sine exceptione. (192, MAL)
Aliud in ore, aliud in corde. (21, MAL)
Totum perdit qui totum vult. (309, MAL)

Scanned with OKEN Scanner

LECTIO QUARTA DECIMA

I. Verbum (continuare)

Verbele neregulate. În limba latină există un număr restrâns de verbe al căror prezent se formează prin adăugarea desinenţelor direct la radical, fără sufix şi fără vocală tematică. Acestea poartă numele de verbe neregulate. Toate sunt foarte des folosite:

do, dare, dedi, datum = a da
volo, velle, volui = a vrea
nolo, nolle, nolui = a nu vrea
malo, malle, malui = a prefera
edo, edi, essum = a mânca
fero, ferre, tuli, latum = a purta
eo, ire, ivi, itum = a merge
fio, fieri, factus sum = a deveni

Conjugarea verbului volo, velle, volui (a vrea)

Indicativ	prezent: *volo, vis, vult, volumus, vultis, volunt*
	imperfect: *volebam, volebas ...*
	perfect: *volui, voluisti ...*
	mai mult ca perfect: *volueram, volueras ...*
	viitor: *volam, voles, volet ...*
	viitor anterior: *voluero, volueris ...*
Conjunctiv	prezent: *velim, velis, velit ...*
	imperfect: *vellem, velles, vellet ...*
	perfect: *voluerim, voluerris ....*
	mai mult ca perfect: *voluissem, volluisses ...*
Infinitiv	prezent: *velle*
	perfect: *volluisse*
Participiu	prezent: (N.) *volens,* (G.) *volentis,* (D.) *volenti* etc.

II. Coniunctiones (Conjuncţiile)

Conjuncţia este partea de vorbire neflexibilă care stabileşte legătura între părţi de propoziţie sau între propoziţii, „marcă a unui raport de coordonare (la nivelul propoziţiei şi frazei) şi a raportului de subordonare la nivelul frazei". (D.G.Ex., 48)

Clasificarea conjuncţiilor se poate face după criteriul formei: a) ***conjuncţii sintetice*** (et, ac etc.), b) ***conjuncţii perifrastice*** (itaque, postquam etc.).

O altă clasificare a conjuncţiilor, luând în considerare raporturile pe care le intermediază, împarte aceste părţi de vorbire în:

a) ***conjuncţii coordonatoare***
b) ***conjuncţii subordonatoare***

Scanned with OKEN Scanner

a) **Conjuncţiile coordonatoare** se clasifică la rândul lor în:

- *copulative:* et (şi), que, atque, ac (şi), nec (nici) etc.;
- *disjunctive:* aut (sau), vel (sau), ve (nu) etc.;
- *adversative:* sed (dar), ad (iar), autem (însă), vero (însă), ceterum (de altfel), tamen (totuşi) etc.;
- *cauzale:* nam (căci), enim (căci) etc.;
- *concluzive*: ergo (aşadar), igitur (aşadar), quare (de aceea) etc.

b) **Conjuncţiile subordonatoare sunt:**

- *completive*: ut (ca, să), ne (să nu), quin (să nu) etc.;
- *temporale*: ubi (când), ut, cum (când), ubi primum (îndată ce), simul (îndată ce) etc.;
- *cauzale*: quod, quia, quoniam (pentru că), cum (fiindcă), quando (deoarece) etc.;
- *concesive*: quamquam, tametsi (cu toate că), etsi (deşi), ut, cum, licet, quamvis (chiar dacă) etc.;
- *condiţionale*: si (dacă), nisi, ni (dacă nu), dum, modo (numai să) etc.;
- *finale* : ut, uti (ca să), quo (ca să) etc.;
- *consecutive*: ut, uti (încât) etc.;
- *comparative*: ut, velut, sicut (după cum) etc.

III. Formarea cuvintelor noi (perifrazarea)

Unii termeni noi sunt creaţi prin *perifrazare cu aglutinarea cuvintelor din structură*. În general, perifrazarea (numită în lingvistica tradiţională compunere) este definită drept procedeu de „formare a cuvintelor noi ... din mai multe cuvinte întregi existente şi independent în limbă, din elemente de compunere fără existenţă independentă sau din abrevierile unor cuvinte."[52]

Dintre termenii realizaţi prin perifraze aglutinate se pot menţiona: *navigare* (din *navis,-is*, corabie + *agere*, a mâna); *benedicere* (din *bene*, bine + *dicere*, a zice, a binecuvânta), *hodie* (din *hic, haec, hoc,* acesta + *dies*, zi) etc.

Mult mai numeroase în limbajul farmaceutic şi medical sunt perifrazele realizate prin alăturarea vocabulelor, *perifrazele neaglutinate.* Procedeul asocierii de cuvinte prin care se obţin unităţi lexicale de tip perifrastic este o cale comună de realizare a terminologiilor din diferite domenii. Se apreciază că procentul „termenilor polimembri (termeni perifrastici neaglutinaţi) ar fi de 70% din numărul total al numirilor folosite în diverse ramuri ale ştiinţei.[53] Analiza materialului lexical din domeniul medical şi farmaceutic ne întăreşte convingerea că ponderea termenilor perifrastici este considerabilă: *saccus lacrimalis* (sac

[52] F. Ciobanu, F. Hasan, *Formarea cuvintelor în limba română, vol. I, Compunerea*, Editura Academiei, 1970, p. 7.
[53] I. Oprea, *Lingvistică şi filozofie*, Editura Institutului European, Iaşi, 1992, p. 88.

Scanned with OKEN Scanner

lacrimal), *membrum inferius* (sau *superius*) (membrul inferior sau superior), *Papaver somniferum* (mac), *Asparagus officinalis* (sparanghel), *Lilium candidum* (crin alb), *Natrium sulfuricum* (sulfat de natriu). În cazul sintagmelor formate din două substantive, atributul substantival se exprimă printr-un substantiv în cazul genitiv: *Capsella bursa pastoris* (traista ciobanului).

(Pentru declinarea termenilor perifrastici vezi lecţia 5).

IV. Exerciţii lexico - gramaticale

***IV*$_1$. Subliniaţi în frazele de mai jos prepoziţiile şi conjuncţiile:**

Aethylium chloratum pro narcosi brevi et pro anesthesia locali adhibetur.

Bibere autem oportet herbae solaris quam *ηλιοτροπιον* Graeci vocant, semen vel certe folia ex vino.

Sin cerebrum membranave eius vulnus accepit sangui per nares quibusdam etiam per aures exist.

Et ad scorpionis autem et ad aranei ictum allium cum ruta recte miscetur ex oleoque contritum super imponit.

„Incidere autem vivorum corpora et crudele, et supervacuum est: mortuorum discentibus, necessarium. Non positum et ordinem nosse debent quae, cadavera melius, quam vivus et vulneratus homo melius, quam vivus et vulneratus homo repraesentant." (C/11)

***IV*$_1$. Declinaţi următoarele perifraze:**

iuniperus alta, papaver somniferum, morbus chronicus.

***IV*$_3$. Selectaţi din coloana din dreapta termenii potriviţi pentru a completa perifrazele următoare. Atenţie la acord!**

(Zambilă) Hyacinthus	*niger, -ra, -rum*
(Afin) Vaccinium	*spinosus, -a, -um*
(Linte) Lens	*myrtillus, -a, -um*
(Măr) Malus	*domesticus, -a, -um*
(Soc) Sambucus	*orientalis, -e*
(Sfeclă) Beta	*culinaris, -e*
(Brânduşă de toamnă) Colchicum	*vulgaris, -e*
(Porumbar) Prunus	*autumnalis, -e*

Scanned with OKEN Scanner

V. Traduceţi în limba română textele următoare:

V$_1$. De balsamu

Balsamu arbor est similis licii et in eodem statu aut piracantes. Folia habet rute similis et subalba, flores non caducos. Nascitur in Iudea, solum modo cortibus, vel locis humidis. Est enim tenera et asprior et oblonga. Hic est omnibus utilis que facilius secari potest. (14/DMM)

V$_2$. De cedru et cedria

Cedrum est, unde pis cedria fit. Illa est utilis, que spissa et limpida et in odore fortior. In qua cum digitum tinxeris, pingedine suo radius defluet. Virtus est ei: talis ut, si in ea viba animalia mittas, putrefiant et mortuorum corpora ex eo condita a taba defendit, unde et vita mortuorum vocatur.

Que nimietate caloris sui pellibus traiecta uret et siccat. Caligines oculorum detergit, glaucomatas et cicatrices inuncta limpidat. Cum aceto missa et infusa vermes aurium occidet, ysopi suco mixta sonos aurium non admittet. Dentibus dolore inmissa creparo eos facit, diu ore retenta dolore dentium non admittit et ex hac, si ad coitum venies, veretrum ungeas, genitalia stringit tantum, ut filios facere non possit. Sinancicorum causas curat, fauces, si deintus inuncxeris, tumores tollit, peduculos et lendes inuncta pernecat, morsibus serpentum cum sale et dulcore bibita occurit.

Percussum leporis marini ad sanitatem perducit, strumaticis uncta medetur.

Vulnera pulmonis bibita optime curat, vermes et scaridas clisteri addita occidet, embria excludet. Multi vero oleum ex cedria colligunt. De pinna cum cocitur, sicut oleum picis tantus potest, quantum et cedria. Scabiis et pedunculis animalium prodest vulneribus utiliter adhibetur. Huius fumum tantum potest quantum et picis dure. (46-47/DMM)

V$_3$. Ochiul

De qua antequam dico, paucis ipsius oculi natura indicanda est; cuius cognitio, cum ad plura loca pertineat, tum vel praecipue ad hunc pertinet. Is igitur summas habet duas tunicas: ex quibus superior a Graecis κερατοειδηζ vocatur. Ea, qua parte alba est, satis crassa, pupillae loco extenuatur. Huic interior adiuncta est, media parte, qua pupilla est, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus partibus ipsa quoque plenior, quae κοριοειδηζ a Graeci nominatur. Hae duae tunicae, cum interiora oculi cingant, rursus sub his coeunt; extenuataeque et in unum coactae per foramen, quod inter ossa est, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhaerescunt. Sub his autem, qua parte pupilla est, locus vacuus est; deinde infra rursus tenuissima tunica, quam Herophillus αραχνοειδη nominavit. Ea media subsidit: eoque cavo continet quiddam, quod a vitri similitudine χλοειδεζ Graeci vocant. Id neque liquidum neque aridum est, sed quasi concretus humor: ex cuius colore pupillae color vel niger est, vel caesius, cum summa tunica tota alba sit. Id autem superveniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris est, ovi albo similis a qua videndi facultas proficiscitur κρυσταλλοειδηζ a Graecis nominatur. (C/214)

Scanned with OKEN Scanner

VI. Reţineţi următoarele maxime:

Edere debes ut vivas non vivere ut edas. (Trebuie să mănânci ca să trăieşti, nu să trăieşti ca să mănânci.) (78/MAL)

Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno. (Fiecare are propia sa voinţă şi nu se trăieşte după o singură dorinţă aceeaşi pentru toţi.) (321/MAL)

Malo hic esse primus, quam Romae secundes. (Prefer să fiu primul aici, decât al doilea la Roma.) (146/MAL)

Omnia homini, dum vivit, speranda sunt. (Atât timp cât trăieşte, omul trebuie să spere.) (201/MAL)

Scanned with OKEN Scanner

Culegere de texte medicale

În această secţiune a lucrării noastre sunt incluse texte selectate din manuale mai vechi de limba latină pentru studenţii de la medicină şi farmacie sau din alte surse (v. lista bibliografică şi anexa cu sigle şi abrevieri). Culegerea de texte dă profesorului libertatea de a oferi studentului spre analiză oricare dintre subiectele incluse în acest capitol în locul celor propuse de noi la o anumită lecţie

Scanned with OKEN Scanner

1. DESPRE IMPORTANŢA MEDICINEI

Medicina omnium artium praeclarissima est. Verum propter ignorantiam eorum qui eam exercent et ob vulgi ruditatem, quod tales pro medicis iudicat et habet, omnium artium longe vilissima censetur. At vero hoc peccatum ob hanc potissimum causam committitur. Soli namque medicinae nula poena in rebuspublicis statuta est, praeterquam ignominiae: verum haec ipsa non afficit neque contingit eos, qui ex composito personam ipsius induerunt. Simillimi enim huiusmodi medici sunt personis, quae in tragoediis introducuntur. Quemadmodum enim illi figuram quidem et habitum ac personam eorum quos referunt, habent, illi ipsi autem vere non sunt: sic medici fama quidem et nomine multi, re autem et opere valde pauci.

(După Hippocrates, *Lex*, 1)

2. JURĂMÂNTUL MEDICULUI

Iuro per Apollinem Medicum et Aesculapium Hygeamque ac Panaceam deosque omnes itemque deas testes facio! Ego hoc iusiurandum et hanc contestationem conscriptam pro viribus et iudicio meo integre servabo. Praeceptorem sane, qui me edocuit hanc artem, parentum loco habebo, vitam communicabo eaque quibus opus habuerit impertiam; eos, item, qui ex eo nati sunt, pro fratribus masculis indicabo, artemque hanc, si discere voluerint, absque mercede et pacto edocebo; praeceptionum ac auditionum reliquaeque totius disciplinae participes faciam, tum meos, tum praeceptoris mei filios, imo et discipulos qui mihi scripto caverint et medico iureiurando addicti fuerint, alii vero praeter hos nulli.

Ceterum, quod ad aegros attinet, diaetam ipsis constituam pro facultate et iudicio meo commodam, omneque detrimentum et iniuriam ab eis prohibebo. Neque cuipiam venenum neque etiam ad hanc rem consilium dabo. Porro caste et sancte vitam et artem meam conservabo. Nec vero calculo laborantes secabo, sed viris chirurgiae operariis locum dabo. In quascumque autem domos ingrediar, ob utilitatem aegrotantium intrabo: ab omnique iniuria voluntaria et corruptione abstinebo: sive muliebria, sive virilia, liberorumque hominum aut servorum corpora mihi contigerint curanda.

Quaecumque vero inter curandum videro aut audiero, imo etiam ad medicandum non adhibitus, in communi hominum vita cognovero, ea, siquidem efferre non contulerit, tacebo et tamquam arcana apud me continebo. Hoc igitur iusiurandum mihi integre servanti et non confundenti, contingat et vita et arte feliciter frui at apud omnes homines in perpetuum gloriam meam celebrari. Transgredienti autem et peieranti, his contraria eveniant.

(După Hippocrates, *Iusiurandum*)

Scanned with OKEN Scanner

3. CALITĂŢILE FIZICE ŞI PSIHICE ALE MEDICULUI

Medicus bono colore et bona ac carnosa corporis habitudine praeditus sit, iuxta existentem in ipso naturam. Medici enim - ut vulgus existimat - qui non sic bene dispositum corpus habent, neque aliis bene prospicere possunt. Deinde vestitu decoro induatur. Postea animum habeat modestum, non solum quod ad taciturnitatem attinet, sed etiam circa reliquam vitam probe compositum. Maxime enim ad opinionem et ad auctoritatem conducunt boni ac honesti mores. Nam, cum talis fuerit, omnibus venerandus ac humanus iudicabitur. Promptitudo enim temeraria et facilitas contemnentur. Scopum autem praefigere oportet facultatum suarum potestatem. Nam eadem ad iisdem non abundantibus boni consuluntur. Figuram faciei habeat meditabundam ac subtristem, non tamen amarulente. Contumax enim videbitur et homines odio habens. Qui vero in risum exsolutus est ac nimium hilaris, onerosus iudicatur. Hoc itaque vitandum est vel maxime. Iustus autem sit ad omnem conversationem. Iustitia enim multum auxiliatur. Non exigua autem commercia aegris cum medico sunt. Nam se ipsos medicis subditos faciunt et omni hora uxoribus, virginibus et opibus maximi pretii illi occurrunt: continenter igitur ad omnia haec se habeant. Animo itaque ac corpore sic medicus dispositus sit.

(După Hippocrates, *De medico,* 1)

4. ASEMĂNAREA DINTRE MEDIC ŞI FILOZOF

Medicus enim philosophus est deo aequalis; neque enim multa est inter sapientiam et medicinam differentia. Nam omnia quae ad sapientiam requiruntur insunt in medicina: argenti contemptus, reverentia, verecundia, habitus submissus, auctoritas, iudicium, quies, obviam itio, munditia, doctrina, cognitio ad vitam utilium ac necessarium purificationum, alienitas a mercimoniis, alienitas a superstitione.

Habent enim quaecumque habent ad coercendum intemperantiam, inscitiam, avaritiam, cuncupiscentiam, rapinasque ac impudentiam. Haec enim est cognitio accedentium et usus eorum quae ad amicitiam pertinent et quomodo ad liberos ac quascunque res se gerere oporteat. Quatenus igitur cum hac societatem habet, sapientia quaedam est.

Nam et plurima ex his etiam medicus habet. Non enim est potestas in ipsa redundans. Nam et medici multa quidem aggrediuntur, multa vero etiam per se ipsa ipsis superantur. Quae vero nunc possidet medicina hinc exhibebit. Quae enim via ipsius sit in sapientia hactenus dictum est. Nam et illis ipsis hoc modo se res habet. Quae vero putant et confitentur ac profitentur sic habent. Quae circa corpora adsunt et adveniunt, quae sane per omnem ipsam artem procedunt, dum illa transformantur aut transmutantur. Quae item per chirurgiam sanant. Et

Scanned with OKEN Scanner

quae auxiliis et medelis aut victu curantur. Summa vero horum omnium tendat ad horum cognitionem.

Medicus comitatem quandam sibi adiunctam habeat. Austeritas enim et sanis et aegris difficilem accessum praebet ! Cum imperitis ne multa fabuletur, sed necessaria.

(După Hippocrates, *De decenti ornatu*, 5-7)

5. DIN << AFORISMELE >> LUI HIPPOCRATES

Ubi quidem peracutus est morbus, statim etiam extremos labores habet, et extremo tenuissimo victu uti necesse est. Ubi vero non, sed pleniore victu uti licet, in tantum subdescendendum est, in quantum morbus extremis (morbis) mollior fuerit (I, 7).

Qui crescunt, plurimum habent innatum calorem: plurimo igitur opus habent alimento; sin minus, corpus consumitur. Senibus autem modicus est calor: quapropter paucis fomitibus opus habent, a multis enim extinguuntur. Ob hanc etiam causam febres senibus non similiter acutae fiunt. Frigidum est enim ipsorum corpus (I, 14).

Ventres hieme et vere natura calidissimi sunt et somni longissimi. Quapropter in his temporibus alimenta plura exhibenda sunt. Nam innatum calorem ampliorem tunc habent: alimento igitur ampliore opus habent. Signum sunt aetates et athletae (I, 15).

Victus humidi omnibus febricitantibus conferunt: maxime vero pueris et aliis ita ali adsuetis (I, 16).

In quo morbo somnum laborem facit, mortale: si vero somnus prosit, non letale (II, 1).

Ubi somnus delirium sedat, bonum est (II, 2).

Somnus, vigilia, utraque modum excedentia, malum (II, 3).

Non satietas, non fames, neque aliud quicquam bonum est, quod naturae modum excedat (II, 4).

Lassitudines spontaneae denuntiant morbos (II, 5).

Quae multo tempore attentuantur corpora, lente reficere oportet; quae vero brevi, brevi (II, 7).

Famem vini potus solvit (II, 21).

Mutationes temporum maxime pariunt morbos, et in temporibus magnae mutationes frigoris aut caloris et reliqua iuxta rationem hoc modo (III, 1).

Naturarum aliae quidem ad aestatem, aliae vero ad hiemem bene aut male se habent (III, 2).

In autumno morbi acutissimi et omnino mortiferi. Ver autem saluberrimum et minime letale (III, 9).

Ex anni vero constitutionibus, in summa siccitates pluviosis salubriores sunt et minus letales (III, 15).

Scanned with OKEN Scanner

Morbi in pluviosis quidem plerumque fiunt, febres longae et alvi fluxiones et putredines et comitiales et siderationes at anginae. In siccitatibus vero tabes, lippitudines, arthritides, urinae stillicidia et dysenteriae (III, 16).

Secundum tempora, vere quidem et prima aestate pueri et qui his aetate cohaerent optime degunt et maxime sani sunt. Aestate vero et autummo aliquamdiu senes. Reliquo autumno et hieme mediam aetatem habentes (III, 18).

Morbi omnes quidem in omnibus temporibus fiunt; quidam tamen magis in quibusdam ipsorum et fiunt, exacerbantur. Vere etenim insaniae et atrae biles et comitiales et sanguinis fluxiones et anginae et gravedines et raucedines et tusses et leprae et impetigines et vitiligines et pustulae ulceroasae plurimae et tubercula et morbus articularis. Aestate vero et quidam ex his et febres continuae et ardentes et tertianae plurimae et quartanae et vomitus et alvi profluvia et lippitudines et aurium dolores et oris exulcerationes et papulae sudorosae. Autumno autem et ex aestivis multi, et febres quartanae et erroneae et splenes et hydropes et tabes et urinae stillicidia, et intestinorum levitates et dysenteriae et coxendices et anginae et anhelationes et volvuli et comitiales et insaniae et atrae biles. Hieme vero pleuritides, peripneumoniae, gravedines, raucedines, tusses, dolores pectorum, laterum et lumborum, capitis dolores, vertigines, siderationes (III, 19-23).

Tabes maxime fit aetatibus ab anno decimo octavo usque ad trigesimum quintum (V, 9).

Si timor et tristitia multo tempore perseverat, atrabilarium hoc signum est (VI, 23).

6. *INIMA*

Cor figura velut pyramis est, colore autem abunde puniceum et tunicam levem circumdatam habet, et est in ipsa humor modicus. Facta est autem ea gratia, ut sanum in custodia florescat. Habet autem humiditatem tantam, quanta satis est aestuanti in medelam. Ceterum hunc humorem cor emingit, bibendo ipsum assumens ac consumens, pulmonis nimirum potum lambens.

Cordi musculus est valde fortis non nervo, sed densitate ac constrictione carnis et duos ventriculos habet discretos in uno amiculo, ab utraque parte unum. Nihil enim inter se similes sunt. Alter enim in dextris ad osculum situs est, contingens alteram venam. Alter in sinistris. Totum enim cor in his sedem suam firmavit. Sed ille etiam omnino amplioris ventris et magis inanis quam alter est: neque extremitatem cordis attingit, sed caudam eius ambit; solidus item est, veluti extrinsecus assutus. Alter autem subter sinistram mamman maxime in directum situs est, ubi etiam saltus ipsius significationem sui praebet. Amiculum autem habet crassum itemque foveam. Foveae enim speciem prae se fert similem mortario. Sed enim hic etiam pulmonem subit cum mansuetudine et circumiectu ipsius caloris intemperantiam castigat.

(Hippocrates, *De corde*, 1, 4)

Scanned with OKEN Scanner

7. FELUL DE TRAI AL UNUI OM SĂNĂTOS

Sanus homo, qui et bene valet et suae spontis est, nullis obligare se legibus debet, ac neque medico neque iatralipta egere. Hunc oportet varium habere vitae genus: modo ruri esse, modo in urbe, saepiusque in agro; navigare, venari, quiescere interdum, sed frequentius se exercere; siquidem ignavia corpus hebetat, labor firmat, illa maturam senectutem, hic longam adulescentiam reddit.

Prodest etiam interdum balineo, interdum aquis frigidis uti; modo ungui, modo id ipsum neglegere; nullum genus cibi fugere quo populus utatur; interdum in convictu esse, interdum ab eo se retrahere; modo plus iusto, modo non amplius assumere; bis die potius quam semel cibum capere et semper quam plurimum, dummodo hunc concoquat. Sed ut huius generis exercitationes cibique necessariae sunt, sic athletici supervacui: nam et intermissus propter civiles aliquas necessitates ordo exercitationis corpus affligit, et ea corpora, quae more eorum repleta sunt, celerrime et senescunt et aegrotant.

(Celsus, *Medicina*, 1, 1, 1-3)

8. CHIRURGIA. CALITĂȚILE CHIRURGULUI

Tertiam esse medicinae partem, quae manu curet, et vulgo notum et a me propositum est. Ea non quidem medicamenta atque victus rationem omittit, sed manu tamen plurimum praestat, estque eius effectus inter omnes medicinae partes evidentissimus. Siquidem in morbis, cum multum fortuna conferat, eademque saepe salutaria, saepe vana sint, potest dubitari, secunda valetudo medicinae an corporis an beneficio contigerit. In iis quoque, in quibus medicamentis maxime nitimur, quamvis profectus evidentior est, tamen sanitatem et per haec frustra quaeri et sine his reddi saepe manifestum est: sicut in oculis quoque deprehendi potest, qui a medicis diu vexati sine his interdum sanescunt. At in ea parte, quae manu curat, evidens omnem profectum, ut aliquid ab aliis adiuvetur, hinc tamen plurimum trahere. Haec autem pars cum sit vetustissima, magis tamen ab illo parente omnis medicinae Hippocrate quam a prioribus exculta est. Deinde posteaquam diducta ab aliis habere professores suos coepit, multi alii celebres viri singuli quaedam reperierunt.

Esse autem chirurgus debet adulescens aut certe adulescentiae propior; manu strenua, stabili, nec umquam intremescente, eaque non minus sinistra quam dextra promptus; acie oculorum acri claraque; animo intrepidus; misericors sic, ut sanari velit eum, quem accepit, non ut clamore eius motus vel magis quam res desiderat properet, vel minus quam necesse est secet; sed perinde faciat omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriatur.

(Celsus, *Medicina,* VII, prohoem., 1-4)

Scanned with OKEN Scanner

9. FELURILE BOLILOR

Morbos in duas species Graeci diviserunt, aliosque ex his acutos, alios longos esse dixerunt. Idemque quoniam non semper eodem modo respondebant, eosdem alii inter acutos, alii inter longos rettulerunt; ex quo plura eorum genera esse manifestum est. Quidam enim breves utique sunt, qui cito vel tollunt hominem, vel ipsi cito finiuntur; quidam longi, sub quibus neque sanitas in propinquo neque exitium est; tertiumque genus eorum est, qui modo acuti, modo longi sunt, idque non in febribus tantummodo, in quibus frequentissimum est, sed in aliis quoque fit. Atque etiam praeter hos quartum est, quod neque acutum dici potest, quia non peremit, neque utique longum, quia, si occurritur, facile sanatur. Ego cum de singulis dicam, cuius quisque generis sit indicabo. Dividam autem omnes in eos, qui in totis corporibus consistere videntur, et eos, qui oriuntur in partibus. Incipiam a prioribus, pauca de omnibus praefatus.

In nullo quidem morbo minus fortuna sibi vindicare quam ars potest: ut pote cum repugnante natura nihil medicina proficiat. Magis tamen ignoscendum medico est parum proficienti in acutis morbis quam in longis: hic enim breve spatium est, intra quod, si auxilium non profuit, aeger exstinguitur: ibi et deliberationi et mutationi remediorum tempus patet, adeo ut raro, si inter initia medicus accessit, obsequens aeger sine illius vitio pereat. Longus tamen morbus cum penitus insedit, quod ad difficultatem pertinet, acuto par est. Et acutus quidem quo vetustior est, longus autem quo recentior, eo facilius curatur.

Alterum illud ignorari non oportet, quod non omnibus aegris eadem auxilia conveniunt. Ex quo incidit, ut alia atque summi auctores quasi sola vindicarint, prout cuique cesserat. Oportet itaque, ubi aliquid non respondet, non tanti putare auctorem quanti aegrum, et experiri aliud atque aliud, sic tamen ut in acutis morbis cito mutetur quod nihil prodest, in longis, quos tempus ut facit sic etiam solvit, non statim condemnetur, si quid non statim profuit, minus vero removeatur, si quid paulum saltem iuvat, quia profectus tempore expletur.

(Celsus, *Medicina*, III, 1)

10. APELE MINERALE DIN MOLDOVA

Moldavia numero aquarum mineralium haud cedit Transsilvaniae, cum tamen pleraeque montibus scaturiant praealtis, vel silvis recondantur densissimis, perparum noscuntur, eo minus quod incolae Moldaviae his prorsus non delectentur. Notae analysim desiderant chemicam et omni destituuntur ad excipiendos hospites institutione. Vehuntur non raro aquae minerales pluribus a fonte horis, calefiunt adminiculo ignis, sine omni cautela, balneatur frequentissime in casa virgis saepta (coliba), vento undique pervia, negliguntur quoad balneorum numerum, temperaturam omnia artis consilia, et tamen non raro salutaris evincitur aquarum efficacia in scabie, herpete, scrophulis, rheumate et arthritide chronicis, emphraxibus, fluore albo, amenorrhea etc.

Scanned with OKEN Scanner

Ad Borca in silvis aquae sunt minerales eminentissimae virtutis, quarum principia activa haud noscuntur. Strunga, haud procul a civitate Iassiensi, fontes habet medicatos frigidos, sulphur et ferrum tenentes. Slanic, in montibus Carpaticis, prope Ocna, plures habet fontes soterios, sulphur ut videtur et ferrum tenentes, quos Dr. Zotta, emeritus protomedicus Moldaviae, analysi subiecit chemicae ante aliquot annos.

(Dr. Const. Vârnav, *Rudimentum physiographiae Moldaviae,* 1836)

11. BOLILE SPORADICE DIN MOLDOVA

Praecipuis morbis sporadicis Moldaviae adnumerari debent: Apoplexiae. - Hydropes, frequentissime ex emphraxibus organorum abdominalium ortum ducentes, qui cum a plebe passim negliguntur, passim et morte terminantur. - Arthritis, cuius eadem a causa tristissimus saepe eventus; arthritis tamen podagrica rarissima. - Colicae, ob copiosum olei usum haud frequentes sunt.- Scabies frequentior, a plebe pessime tractatur. - Stomacace (Studinitza) contagione propagari videtur. - Scorbutus rarissime conscipitur. - Syphilis ruri rarior, in oppidis et civitatibus non infrequens, venere vulgivaga et nutricibus, quibus crudeles matres suos committunt infantes, propagatur; blenorrhoeae chronicum saepissime habent decursum, pertinacissime efficacissimis etiam remediis artis resistentes. Morbi mentis haud frequentes sunt, rarior melancholia, frequentior monomania religiosa et mania furiosa. Misserimi hi mortalium in defectu morocomii passim feruntur in monasterium Niamz, hic, ubi medicus omnisque desideratur persona rerum medicarum vel modice ignara, orationibus, incantationibus, imprecationibus, ieiuniis et similibus tractantur. Eodem modo tractantur hic etiam epileptici, chorea St. Viti aut convulsionibus laborantes, qui passim pro diabolo obsessis habentur. - Struma in Carpato hinc unde occurrit, nequaquam tamen ea, qua in vicina Transsilvania frequentia; cretinismus vix invenitur. - Gibbositas aliaeque deformitates vix noscuntur. - Oculis rarius laborat Moldavus, gravius adfecti, ob ophthalmiatri experti defectum, hucdum excaecati sunt vix non omnes. Morbi aurium sunt rari, rariores ii dentium. - Hydrophobia est rarissima, tametsi greges canum sibi relictorum omnem pervagentur Moldaviam.

(Dr. Const. Vârnav, *Rudimentum physiographiae Moldaviae,* 1836)

12. AQUA DESTILLATA SIMPLEX

Rp. *Aquae communis*
q.v.

Destilla lege artis. – Destillatum primum quamdiu plumbo acetico turbatur, reiciendum, dein abstrahantur totius aquae adhibitae duae tertiae.

Aquae grammata viginti post evaporationem nullum derelinquant residuum. – Solutionibus argenti nitrici, baryi chlorati, ammonii oxalici, et aqua hydrosulfurata tentata, nec praecipitatum edat, nec turbida evadat.

(*Pharmacopoea*, p. 57)

Scanned with OKEN Scanner

13. AQUA ROSARUM

Rp. *Olei Rosarum*	decigramma unum	0.1
Aquae destillatae tepidae	grammata ducenta	200

In lagena ampliori saepissime conquassando stent loco tepido per diem; dum additis.

Aquae destillatae	grammatibus ducenta	200

Misce et filtra

(*Pharmacopoea*, p. 63)

14. CITRUS

Arbor in India orientali indigena, in Europa meridionali culta

Cortex fructus Citri (Cortex Citri), e fructibus maturis detractus et siccatus e strato exteriori punctato, rugoso, vesiculis oleo aethereo fetis scatente, luteocitrino, aromatico, subamaro et ex interiore spongioso, albo, tenui constans. Ulteriore orbatus, sistit *Flavedinem Corticis Citri*. Odor grate aromaticus, sapor subamarus.

(*Pharmacopoea*, p. 129)

15. MORPHINUM

Morphium. Morphina, Morphia

Crystalli prismaticae, decolores, nitentes, saporis amari. Solvuntur in aquae fervidae partibus 500, in spiritus vini 90% partibus 90. Chloroformium nonnisi per exiguam quantitatem harum solvit, in aethere et in glycerino fere insolubiles sunt.

Solutio aquosa in chartam exploratoriam alcalium modo reagit, ferro sesquichlorato soluto colorem caeruleum induit, qui acidis exstinguitur.

Ignitum sine residuo comburat.

(*Pharmacopoea*, p. 289)

16. UNGUENTUM HYDRARGYRI

Unguentum mercuriale. Unguentum Neapolitanum.
Unguentum Hydrargyri cinereum.

Rp. *Hydrargyri*	grammata quadringenta	400
Sebi ovilis	grammata ducenta	200
Axungiae porci	grammata sescenta	600

Tere Hydrargyrum cum axungiae et sebi quantitate sufficienti, ad globulorum perfectam disparationem esque; tum admisce exactissime sebum et axungiam antea liquata, colata et semi refrigerata.

(*Pharmacopoea*, p. 475)

Scanned with OKEN Scanner

17. ULEIUL DE ROSMARIN (OLEUM ROSMARINI)

E follis Rosmarini officinalis L. Vaporibus aquae destillatae elicitur oleum hocce aethereum.

Est latex perquam tenuis, incolor, aut remissius flavus, fragrans, saporis subamaro – condimentarii. Densitas eius 0°900-0°910, ebullit gradu 178°-180°.

Olei cm. cub. 1, adiecto cm. cub. 0°25 spiritus 90% perlucidum misceri oportet, solutum hoc vero guttis 5 phenolphthaleini spirituosi guttissque 5 lixivii 0°1 norm. natrii roseum habeat colorationem.

Index iodobromicus, grt. 0°19-0°21 olei rosmarini determinatus, sane reperiatur inter 150-160.

18. ULEIUL DE TRANDAFIR (OLEUM ROSAE BULGARICUM)

Fit e petalis recentissimis Rosae Damascenae Miller ceterisque speciebus rosarum, vaporibus aquae destillatae.

Oleum tale gradu 25° - o tepidius laticem sistit subspissum, coloris subflavi, pariter odorem rosae centifoliae, saporis quidem mordacis. Densitas eius gradu 30° relata ad densitatem aquae graduum 4° est 0°855-0°860.

Olei rosae gutta 1, adiecta cma. cubico 1 spiritus 90% - arum, usque ad ebullitionem calefacte, praebeat solutum perlucidum, quod refrigerando temperie conclavis, copiosum dat stearopterum.

Index iodobromicus, olei grta. 0°14-0°16 capto determinatus, intra 200-210 esse reperiatur.

19. TINCTURA DE MUŞEŢEL (TINCTURA CHAMOMILLAE)

Maceratis in diem sextam.

Florum Chamomillae grtibus ducentis ..... 200 g

Spiritus diluti grtibus, mille ..... 1000 g

Fiat tincture parta grtum. mille ..... 1000 g

Offert liquorem spirituosum, clarum ac perlucidum, qui sapit radoletque chamomillam, coloris subviridi fusci, densitatis 0°900 - 0°905. Extracti sicci centisimas certo habeat 3°5%.

Scanned with OKEN Scanner

20. APĂ CALCICĂ (AQUA CALCICA)

$Ca(OH)_2 + Aq$, [$Ca(OH)_2 = 74^o1$]

In lebete procellaneo aspergito:

Calcii oxidati grta. centum ..... 100 g

Aquae grammatibus quingentis ..... 500 g

expectans, ut calx solvatur. Pultes deinde calcariam

aquae grtbus quinquies millibus ..... 5000 g

ablutam condite quassandam in lagena ampla, subere paraffinato obstructa.

Latice sedimentatione limpidato utitor. Esto perlucidus, colore carens, perquam lixiviosus. Tentamen eius solutione oxelatis kalii praecipitatum dat candidum, ex acido acetico insolubile. Ut neutralizata sint grammata 37 aquae calcis, indicatrice solutione phenilphtaleini, non minus, quam 13, attamen non plus quam 17 cmra. cubica acidi 0^o1 normalis hydrochlorici adhibenatur.

21. ALCOOL CAMFORAT (SPIRITUS CAMPHORATUS)

Solvito:

Spiritus concentratissimi grtibus, sescentis et decem ..... 610 g

Camphore comminutae grts, centum ..... 100 g

deinde sensim assidueque agitans, affunditto solutis.

Aquae destilatae grta, ducentis et nonanginta ..... 290 g

Filtrabis mixte per chartam. Liquor adest spirituosus, incolor, camphoreo odore notabilis, planum lucis polarisatae dextrorsum torquens. Densitatis 0^o890 - 0^o895.

Spiritus camphorati cma. cubica 10 in tubulo probatorio qui proprius ad aetherem investigandum spectat - cum cmis. cubicis 10 calcii chloridi concentrati soluti ac cmis cubicis 4 benzini quassata, straturis sacernentibus volumen partis benzinosae cma cubica 5 efficiat.

Praesto sit frigidus in vitreo apprime obturato servatus.

22. CEARA ALBĂ (CERA ALBA)

Fit a cera fulva albedinem trahens insolatione. Sistit massam albidam, qui subflavam propemodo inodorem. Densitatis est, 0^o960-0^o965. Calefacta liquamen offert pallidius flavum, crystallinzans gradu 60° -62°; iterum liquescit 63° -64°.

Utrum eadem as pure sit, iisdem legibus examinandam habeto, sicut ceram fulvam. Ceram rancidam in usus vocare vetitum est. Index cerae acidimetricus sit inter 19-21; esterimetricus autem 70-75.

Scanned with OKEN Scanner

23. CEARA GALBENĂ (CERA FLAVA)

Conficitur vi liquationis a methyde loto favi mellei. Sistit massam tenacem, fulvam, quae granulosa quidem at tepore pugni depsabilis est. Densitatis 0°960 - 0°965, calefacta perlucidum dat liquamen coloris subfusco – flavi, mellem grate redolentem. Crystallizans gradu 62°5-63°5; liquescit 64° -5°.

Ad statuendam densitatem cerae, excindito aliquot cubulos prope cmri. cubici unius, glabrans latera cubulorum cultro modice calide.

Misceto nunc spiritum et aqua proportione tali, ut cubuli, si adhaerentes bullulas aeris removeris, in latice illo spirituoso ad scalam caloris 20° redacto, ipsi pendeant; demum destinabis densitate, ipsius lacticis spirituosi.

Cerae gramma 1 fervefacito per singulas sexagesimas horae ex cmris-cubicis 10 spiritus diluti. Opus est ut spiritu frigidato, perque floccum gosypii traiecto, filtratum coloris paene expers oriatur. Huius portio, cmra. cubica 5 apiens, mixte pari copia aquae, tantum modo vix turbetur, addita autem lixivii natrii gutta 1, nequaquam induat colorem fuscum. Quodsi soluta permiscueris alliquot guttis solutionis spirituosae phenophtaleini, opus est mixta colore rosaceo tingi.

Statuito indicem cerae acidimetricum, immo et esterimetricum, rationibus quae iam in commentis isagogicis dabantur; his paractis indicem accideimetricum 19-21, esterimetricum 70-75 esse volumus.

24. COLODIUL (COLLODIUM)

Solutio spirituoso – aetherea, vigens vel 3°5-4% partibus centesimis nitratum cellulosae, offert liquorem coloris paene expertem, instar syrupi spissum, odoris aetherei, reactionis neutrius. Quodsi grta 5 collodii in pyxide siccatoria temperie gradu 25° haud arefierit, ut pondus adipiscatur immutabile, hoc sane efficiat gr 0°18-0°20.

Alsius servato apprime obturatum in vitero. Incendiosum est.

25. MENTOLUL (MENTHOLUM)

Camphora menthae

$C_{10}H_{10}(OH) = 156°15$

Crystalli acuminatae, fragiles, aciculis similes, sine colore, quibus ad cutem attritis frigorem sentimus. Sapiunt odorantque Oleum Menthae piperitae. Mentholum jam gradu C. 42-43° - c liquescens, ebullit gradu 215° - c etiam temperie conclavia sublimatur. Aqua vix solvitur, affatim tamen spiritu, aethere atque chloroformio. Non licet mentholum calefactum minore gradu liquefieri quam 42° - c. Mentholi gramma unum (1°) e patenula balneo vaporis diutius calefactum, penitus avolat.

Servandum in vasculo perite obturato.

Scanned with OKEN Scanner

26. SIROP DE MENTĂ (SYRUPUS MENTHAE)

Solvito in lagena medicinali.

Olei Menthae piperitae guttas viginti ..... 20 gtt
ex grtibus decem spiritus diluti ..... 10 g
Solutis admisceto Syrupi
simplicis grta. centum et nonaginte ..... 190 g
Syrupus fervidum traiicito per chartam, reficito
aqua fervefacta ut prodeant, grta ducenta .... 200 g
Esto syrupus paene limpidus, perlucidus, saporis
odorisque menthae. Densitatis: 1°28 - 1°29

Praesto sit in lagenis minoribus plane repletis.

27. DESPRE CAPSULE (DE CAPSULIS)

Capsulae gelatinosae et amylaceae sunt. Capsulae gelatinosae ex gelatina aqua et glycerino praeparantur. Sunt capsulae durae, capsulae elasticae et capsulae operculatae. Capsulae forma variae sunt. Capsulae gelatinosae elasticae et durae formam globuli aut ovi habent. Capsulae operculatae forma cylindricae sunt. Capsulae gelatinosae remediis fluidis aut duris implentur. Capsulae amylaceae ex amylo et farina tritico fabricantur. Forma capsularum amylacearum rotunda est. Capsulae amylaceae oblate nominantur.

(p. 38 KLL)

28. TEIUL (DE TILIA)

Tilia arbor procera est. Tiliae annosae in altitudinem saepe centum habent. Strips tiliae firma est, sed in sera aetate saepe cavum habet. Frons cacumen amplum et umbrosum formant. Folia serata cordis figuram habent. Flores parvi et turmis disponantur. Tiliae flores odore iucundo praestant. Odor florum praecipue apibus placet. Mel, e floribus tiliae et apibus captum, gratum est et colore aureo oculos delectat.

(p. 41, KLL)

29. DESPRE PLANTE (DE PLANTIS)

Plantae figura et forma variae ubique crescunt. Nullus est in terra locus qui plantis caret. Plantarum exemplaria varia non solum in hortis, in campis, in silvis, sed etiam super saxis, in aqua stagnorum, fluminum, marium videmus. Cibum plantis et aqua et aer praebent. E solo et aqua planta cibum, semper linquidum, radicibus sumit, ex aere foliis. Plantae aerem purgant et alimentum bestiis et hominObus praebent.

(p. 45, KLL)

Scanned with OKEN Scanner

30. MACUL (PAPAVER SOMNIFERUM)

Planta Papaver somniferum in medicina vetuste adhibetur. Papaveris somniferi succus lacteus ad aerem spissatus vocatur. Opium (a verbo Graeco „opos" – succus) multa alcaloida uttillissima ex opio fiunt.

Exempli causa alcaloidum papaverinum, alcaloidum morphinum (a verbo Graeco „morphos" – nomen dei somni apud Graecos antiquos), codeinum (a verbo Graeco „codeia" – capitulum Papaveris) etc. Opium pulveratum et praeparata opii (tincturae, extractum, praeparatum neogalenicum pantoponum seu omnoponum) sunt analgetica.

(p. 45, KLL)

31. DESPRE ACIZI (DE ACIDIS)

Acida sunt cum oxygenio et sine oxygenio. Acida cum oxygenio: acidum carbonicum, acidum sulphuricum, acidum sulphurosum, acidum nitricum, acidum nitrosum etc. Acida sine oxygenio: acidum hydrochloricum (seu acidum muriatiicum), acidum hydroiodicum, acidum hydrobromicum etc. Acidum nitricum fumans et acidum hydrochloricum concentratum acida fortissima sunt . Mixtura acidi nitrici cum acido hydrochlorico (1:3) „aqua regis" nominatur, quia etiam „regem metallorum" solvit. Medici acidum hydrochloricum purum dilutum contra dispepsiam adhibent.

(p. 58 KLL)

32. ULEIURI GRASE (OLEA PINGUIA)

Olea pinguia e seminibus fructibusque pressura conficiuntur. Olea, pressura frigida obtenta, ad praeparationem solutionum injectabilium adhibentur. Olea pinguia liquores oleosi sunt lucidi, colorati, aut odoris expertes aut cum odore infirmo; in aqua non solventur, bene solubila in chloroformio et aethere sunt.

(p. 65, KLL)

33. DEGETAR ROŞU (DE DIGITALIS PURPUREA)

Descriptio Digitalis prupureae: folia ovata oblonga sive oblongo – ovate, rugosa utrinque pubescentia. Radix perpendicularis, ramosissima, fere semper biennis, rami fibrillia numerosis tecti. Caulis erectus duo ad quattuor, pedes altus, teres pubescens, ad basim simplex, superius in ramos plures divisus. Folia

Scanned with OKEN Scanner

duo ad decem pollices longa, unus ad tres pollices, lata, petiolata, pubescentia, interdum duplicato – serrata. Flores racemosa, teretes. Racemus multiflorus, dimidium ad unus et dimidium (1/2 - 1/5) pedis longus est. Calix corolla fere quadruplo brevior, quinque partitus, lobis quattuor inferioribus ovatis (est). Corolla unius et dimidii aut duorum policum, ex coeruleo – purpurea colore est. Labium superior brevius, reflexum et angustium est. Labium inferius longius trilobum, lobo medio et maximo ad superficiem internam pilis longis obsessum est. Digitalis purpurea numeratur inter pluntes, quae actionem insignem in organismum non solum hominis, sed etiam animalium, exserunt. Iniectio infusi et decocti Digitalis purpureae aut solutiones. 3 g digitalini in venam iugularem canis et aliorum animalium semper mortem attalit.

(p. 81, KLL)

34. FRUNZE DE MĂSELARIȚĂ (HYOSCYUMI FOLIA)

Planta biennis ubique ad vias et in fimetis frequens. Odor herbae recentis narcoticus, ingratus, contusae tabacinus. Sapor fatuus. Odor siccorum debilis. Sapor nullus, vix acriusculus. Virtus narcotica phantastica, antispasmodica, emmenagoga, extus resolvens. Usus internus: paralysis, palpatio cordis, mania, convulsiones, melancholia, epilepsia, cephalalgia inveterata, colica saturnina; usus externus: tumores duri et convulsiones a nervo laeso.

(p. 92, KLL)

35. UNGUENTELE (UNGUENTA)

Unguentum est forma medicata ad usum externum consistentiam adipis suilli habens. Pro basi unguentorum vaselinum, lanolinum, adipes animalium, olea vegetabilia, cera, paraffinum, glycerinum et ceterae materiae adhibentur.

Remedia ingredientia sunt liquorem et pulveres varii. Ex pulveribus saepe recipimus: camphoram pulveratum, cantharides pulveratas, amylum solani, sulfur depuratum, hydrargyrum praecipitatum etc. Medicamenta in solubilia aut aegre solubilia antea ad pulverem subtilissimum in mortario conteruntur. Ad praeparationem unguenti camphorati lanolinum et vaselinum antea liquantur in balneo, postea in ea mixtione camphora solvitur. Liquorem colant per telam et refrigerant, agitando. Cetera unguenta aliis methodis praeparantur. Unguenta serantur in oliis bene clausis loco frigido et obscuro. Unguentum ophthalmicum ex tempore paratur et cito datur. Ex officina unguenta praecipue in oliis porcellanicis vel vitreis cum signatura flava dantur.

(p. 94, KLL)

Scanned with OKEN Scanner

36. APE (AQUAE)

Ad aquas pharmaceuticas adnumerantur aquae aromaticae destillatae, solutiones oleorum aethereorum in aqua et ceterae solutiones nonnullae.

Aquae aromaticae destillatae, praeparantur ex materiis vegetabilibus destillando cum aqua vel spiritu. Aquae ex plantes recentibus in annum, ex siccatis saepius parantur. Aquas ex oleis aethereis praeparant contenendo partem unam olei aetherei cum partibus decem talci in mortario, postea mixturam cum aqua calida fortiter agitant. Liquorem refrigeratum filtrant per colum chartaceum, prius aqua maceratum. Aquae ceterae solvendo vel miscendo materias varias cum aqua praeparantur. Sint omnes aquae aromaticae, lucidae, odorem materiarum ingredientium habentes, consistentiae mucilagineae expertes. Serventur in vitris bene clausis loco frigido.

(p. 98 KLL)

37. MĂTRĂGUNA: FRUNZE, RĂDĂCINĂ (BELLADONNAE: FOLIA, RADIX)

Beladonnae folia, radix, quae optima est biennis. Odor radicis, loco umbroso aëre non perflato siccate, vix ullus. Sapor ascriusculus, subnarcoticus, virtus sudorifera, resolvens, antispasmodica. Usus: rabies canina, cancer, epilepsia, melancholia, mania, hemiplegia. Foliorum vis et usus radicis consimilis. (101/KLL)

38. ELOGIUL MUZICII ŞI AL VIRTUŢILOR SALE (DE LAUDIBUS MUSICAE, EIUSQUE VIRTUTE)

Nec vero incredibile est, ad nostros natales musicam pertinere: haec enim, sive in voce tantummodo est, ut Socrates ait, ut Aristoxenus in voce et corporis motu, sive in his, et praeterea in animi motu, ut putat Theophrastus: certe multum obtinet divinitatis et animis permovendis plurimum valet. Nam, nisi grata esset immortalibus diis, qui constant ex anima divina, profecto ludi scenici, placandorum deorum causa instituti non essent: nec tibicem omnibus supplicationibus, in sacris aedibus adhiberetur; non cum tibicine triumphus ageretur: non Apollini cithara, non Musis tibiae; caeteraque id genus essent adtributa; non tibicinibus, per quos numina placantur, esset permissum, aut ludos publice facere, ac vesci in Capitolio, aut Quinquatribus minusculis, id est, idibus iuniis, urbem vestitu quo vellent, personatis temulentisque pervagari.

Hominum quoque mentes, et ipsae (quamvis Epicuro reclamante) divinae, suam naturam per cantus agnoscunt: denique, quo facilus sufferant laborem, vel in navis metu a vectore symphonia adhibetur: legionibus quoque in acie dimicantibus, etiam metus mortis classico depellitur. Quamobrem Pythagoras,

Scanned with OKEN Scanner

ut animum sua semper divinitate imbueret, prius quam se somno daret, et cum esset expergitus, cithara, et ferunt, cantare consueverat; et Asclepiades medicus phreneticorum mentes, morbo turbatas saepe per symphoniam suae naturae reddidit. Erophilus autem, artis ejusdem professor, venarum pulsus rhythmis musicis ait moveri. Itaque, si et in corporis, et animi motu est harmonia, procul dubio a natalibus nostris musica non est aliena. (Censorin - *Liber de die natali*, în volumul C/367)

Scanned with OKEN Scanner

Mic dicţionar medical latin-român

A

a, ab + abl., *prep.* din, de la
abditus, -a, -um, *adj.* necunoscut, ascuns
abdo, -ere, -didi, -ditum, *vb.* a îndepărta, a da la o parte
abdomen, -inis, *n.*abdomen
ablutio, -onis, *f.* , spălare, purificare
ablutus, -a, -um/ **abluo,** -ere, -ui, -utum, *vb.* spălat, purificat/ a spăla, a purifica
abortus, -us, *m.*avort
absolute, *adv.* complet, în întregime, categoric
accessio, -onis, *f.* apropiere, acces, creştere, sporire
accipio, -ere, -cepi, -ceptum, *vb.* a lua, a primi, a accepta
acetum, -i, *n.* oţet
acicula, -ae, *f.* ac
acidum, -i, *n.* acid
acidus, -a, -um, *adj.* acid, acru
acies, -es, *f.* tăiş, muchie, vârf
acre, *adv.* cu putere, cu tărie
acquiro, -ere, -sivi, -situm, *vb.* a adăuga, a obţine
acumen, -inis, *n.* vârf, ascuţiş
acus, -us, *f.* ac
acutus, -a, -um, *adj.* viu, ascuţit, tăios
ad + ac., *prep.* la, către, spre
adamantinus, -a, -um, *adj.* din oţel
adduco, -ere, -duxi, -ctum, *vb.* a aduce, a atrage
adhaereo, -ere, -si, -sum, *vb.* a fi legat, a se ataşa, a adera
adhuc, *adv.* până acum
adicio (adjicio), -cere, -eci, -ectum, *vb.* a pune lângă, a adăuga, a arunca în...
adinstar *vezi* instar
adipatus, -a, -um, *adj.* gras
adipiscor, ipisci, eptus sum, *vb.* a atinge, a dobândi, a obţine
adiposus, *vb. adj.* grăsos, încărcat cu grăsime
aditus, -us, *m.* acces, apropiere
adiunctus, -a, -um, *adj.* legat de, caracteristic
adiuvo, -are, -iuvi, -iutum, *vb.* a ajuta, a susţine
admisceo, -scere, -scui, -xtum, *vb.* a amesteca
admitto, -ere, -isi, -issum, *vb.* a admite, a îngădui, a primi
adsorbeo, -ere, -ui, -itum, *vb.* a absorbi
adversus, -a, -um, *adj.* care e în faţă, îndreptat spre
aeger, -gra, -grum, *adj.* bolnav
aegrotus, -a, -um, *adj.* bolnav
aequalis, -e, *adj.* egal, constant
aequus, -a, -um, *adj.* egal, neted, plan
aestuo, -are, -avi, -atum, *vb.* a arde, a fierbe
aether, -eris, *m.* eter
aetherius, -a, -um, *adj.* al eterului, eteric, eterat
aethereus, -a, -um, *adj.* de eter, eterat
affatim, *adv.* din plin, din belşug
affectus, -us, *m.* sentiment, stare sufletească
afficio, -ere, -feci, -fectum, *vb.* a se purta bine, a influenţa, a impresiona
affundo, -ere, -ndi, -usum, *vb.* a vărsa peste
ago, -ere, egi, actum, *vb.* a pune în mişcare, a conduce
ala, -ae, *f.* încheietura aripii (sau a umăru-lui), aripă, umăr
albidus, -a, -um, *adj.* albicios
albumen, -inis, *n.* albuş, albumină
albus, -a, -um, *adj.* alb, palid
alienus, -a, -um, *adj.* care este a altuia, străin
aliquid, *pron.* cineva, ceva

Scanned with OKEN Scanner

aliquis, aliquid, *pron.* vreunul, ceva, vreun
alius, alia, aliud, *adj.* altul, un altul
almus, -a, -um, *adj.* care hrăneşte
alsius, -a, -um, *adj.* friguros, răcoros
altero, -are, -avi, -atum, *vb.* a altera, a schimba
alter, -era, -erum *pron.* unul din doi
alveolus, -i, *m.* vas mic, alveolă
amarulente, *adv.* cu amărăciune
amarus, -a, -um, *adj.* amar
ambulo, -are, -avi, -atum, *vb.* a merge, a se plimba
amitto, -ere, -isi, -issum, *vb.* a trimite de la, a îndepărta
amo, -are, -avi, -atum *vb.* a iubi
amplus, -a, -um, *adj.* larg, vast
anaemia, -ae, *f.* anemie
analgeticus, -a, -um, *adj.* analgezic
aneurysma, -tis, *n.* dilataţie a vasului de sânge
angulus, -i, *m.* colţ, unghi
animus, -i, *m.* viaţă, inimă, spirit
annus, -i, *m.* an
anodynos, -on, *adj.* care calmează durerile
ante + ac., *prep.* înainte
anularis, -e, *adj.* circular
anus, -i, *m.* şezut, inel
aperio, -iri, -rui, apertum, *vb.* a deschide, a descoperi
apertura, -ae, *f.* deschidere
apex, -icis, *m.* vârf
apophysis, -is, *f.* apofiză
apotheca, -ae, *f.* farmacie
apothecarius, -ii, *m.* farmacist
apprime, *adv.* puternic
apte, *adv.* potrivit, drept, bine
aptus, -a, -um, *adj.* unit, legat, potrivit
aqua, -ae, *f.* apă
aquosus, -a, -um, *adj.* apos
arcus, -us, *m.* arc, boltă
ardeo, -ere, -si, -sum, *vb.* a arde, a încinge
argentum, -i, *n.* argint
ariditas, -atis, *f.* ariditate, uscăciune
arripio, -re,-ui, -eptum, *vb.* a apuca, a lua
articulatio, -onis, *f.* articulaţie, încheietură
artus, -us, *m.* legătură, încheietură
ascendo, -re, -di, -nsum, *vb.* a urca, a se înălţa
ascultatio, -onis, *f.* auscultaţie, ascultare
aspectus, -us, *m.* aspect, privire
asper, -era, -erum, *adj.* aspru, ascuţit
aspergo (adspergo), -gere, -si, -sum, *vb.* a răspândi, a arunca pe
assidue, *adv.* neîntrerupt
assisto, -ere, -stiti, -stitum, *vb.* a sta lângă, a asista
astrum, -i, *n.* stea
ater, -tra, -trum, *adj.* negru, întunecat
atrium, -ii, *n.* intrare, cameră, casă
attero, -ere, -trivi, -tritum, *vb.* a sfărâma
attritus, -a, -um, *adj.* strivit, sfărâmat
audio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a auzi, a asculta
auditus, -us, *m.* auz
auferro, auferre, abstuli, ablatum, *vb.* a lua, a suprima
aula, -ae *f.* sală, aulă
aurantiacus, -a, -um, *adj.* auriu
auratus, -a, -um, *adj.* de aur
aureus, -a, -um, *adj.* aurit
auricula, -ae, *f.* lobul urechii
auricularis, -e, *adj.* auricular, aparţinând urechii
auris, -is, *f.* ureche, auz
aurum, -i, *n.* aur
ausculto, -are, -avi, -atum, *vb.* a asculta
autem, *conj.* dar, însă
auxilium, -ii, *n.* ajutor
axilla, -ae, *f.* axilă, aripă

B

bacillus, -i, *m.* bacterie, bacil
balneum, -i, *n.* baie
basis, -is, *f.* bază
bene, *adv.* bine

Scanned with OKEN Scanner

benignus, -a, -um, *adj.* bun, prietenos
bibo, -ere, bibi, bibitum, *vb.* a bea
biceps, -cipitis, *adj.* bifurcat
bifariam, *adv.* în două locuri
bifurcatio, -onis, *f.* bifurcaţie
bilis, -is, *f.* fiere, mânie
bini, -ae, -a, *num.* (câte) doi
bis, *adv.* de două ori
bonus, -a, -um, *adj.* bun
brachium, -ii, *n.* braţ
bractea, -ae, *f.* foaie de metal
brevis, -e, *adj.* scurt
bronchitis, -idis, *f.* inflamaţie a bronhiilor, bronşită
bucca, -ae, *f.* gură
bulbus, -i, *m.* bulb
bursa, -ae, *f.* geantă, traistă

C

cachexia, -ae, *f.* caşexie
cadaver, -eris, *n.* cadavru, leş
cado, -ere, cecidi, casum, *vb.* a cădea
caecus, -a, -um, *adj.* orb
caedo, -ere, cecidi, caesum, *vb.* a tăia, a omorî
caelum, -i , *n.* cer
caeruleus, -a, -um, *adj.* albastru-azuriu
calcificatio, -onis, *f.* calcifiere
calcium, -ii, *n.* calciu
calculosus, -a, -um, *adj.* plin de calculi, pietros
calefacio, -ere, -eci, -actum, *vb.* a încălzi
caleo, -ere,-ui, *vb.* a fi cald
callosus, -a, -um, *adj.* tare, solid
callus, -i, *m.* piele groasă sau os
calor, -oris, *m.* căldură
calx, -cis, *f.* var
canalis, -is, *m.* canal
cancer, -eri, *m.* rac, cancer
candefacio, -ere, -eci, -actum, *vb.* a albi, a face alb
caninus, -a, -um, *adj.* canin (referitor la dinţi)
canities, -ei, *f.* păr alb, bătrâneţe
canus, -a, -um, *adj.* cărunt, alb
capax, -acis, *adj.* încăpător
capillus, -i, *m.* păr
capio, -ere, cepi, captum, *vb.* a lua, a prinde, a cuprinde
capitulum, -i, *n.* cap mic, cap
capsula, -ae, *f.* cutie mică
caput, capitis, *n.* cap
carbo, -onis, *m.* cărbune
carcer, -ris, *m.* închisoare, celulă
carcinoma, -atis, *n.* cancer, carcinom
cardiologia, -ae, *f.* cardiologie
caries, -ei, *f.* putrezire, putrefacţie, gust, miros urât
carnosus, -a, -um, *adj.* cărnos
caro, carnis, *f.* carne, trup
carpo, -ere, carpsi, carptum, *vb.* a culege, a smulge
cartilago, -inis, *f.* cartilagiu, cartilaj
casseosus, -a, -um, *adj.* brânzos
castus, -a, -um, *adj.* pur, cast, curat
casus, -us, *m.* cădere, caz
catarrhalis, -e, *adj.* cataral
catena, -ae, *f.* lanţ, şir
cauda, -ae, *f.* coadă (la animale)
causa, -ae, *f.* cauză, motiv
causticus, -a, -um, *adj.* caustic
caveo, -ere, cavi, cautum, *vb.* a se păzi, a se feri
cavo, -are, -avi, -atum, *vb.* a găuri
cavum, -i, *n.* gaură, cavitate
cavus, -a, -um, *adj.* gol, găunos
celer, -ris, *adj.* rapid, iute
celeritas, -atis, *f.* rapiditate, viteză
cella, -ae, *f.* cameră
cellula, -ae, *f.* celulă
celo, -are, *vb.* a ascunde
centifolia rosa, *f.* trandafir cu 100 de petale
centigramma, -atis, *n.* centigram

Scanned with OKEN Scanner

centrum, -i, *n.* centru
centum, *num.* o sută
cera, -ae, *f.* ceară
cerebellum, -i, *n.* cerebel
cerebrum, -i, *n.* creier
cerno, -ere, crevi, cretum *vb.* a distinge, a decide
certus, -a, -um, *adj.* sigur
cervicalis, -e, *adj.* de la gât, referitor la gât
cervix, -icis, *f.* gât
charta, -ae, *f.* hârtie
chirurgia, -ae, *f.* chirurgie
chirurgicus, -a, -um, *adj.* chirurgical
cholecystitis, -tidis, *f.* colecistită
choledochus, -i, *m.* canalul coledoc
chorda,-ae, *f.* coardă (la un instrument muzical)
chymus, -i, *m.* bol stomacal
cibo, -are, *vb.* a hrăni
cicatrix, -cis, *f.* cicatrice
cilium, -ii, *n.* cil, pleoapă; geană, sprânceană
circularis, -e, *adj.* circular
circumdo, -are, -dedi, -datum, *vb.* a înconjura
circumscribo, -ere, -psi, -ptum, *vb.* a descrie un cerc, a înconjura
cito, *adv.* repede
citra + ac., *prep.* dincoace, înaintea
clarus, -a, -um, *adj.* strălucitor, clar
claudo, -ere, -si, -sum, *vb.* a închide, a muri
claudus, -a, -um, *adj.* şchiop, nesigur
clavicula, -ae, *f.* claviculă
clepo, -ere, clepsi, cleptum, *vb.* a fura
clivus, -i, *m.* pantă, urcuş, înclinare
cloaca, -ae, *f.* canal de scurgere
coctio, -onis, *f.* coacere, digestie
coecus, -a, -um, *adj.* orb
coepi, coepisse, *vb.* a începe
cogito, -are, -avi, -atum, *vb.* a gândi
cognosco, -ere, -novi, -notum *vb.* a cunoaşte
cogo, -ere, -egi, -actum, *vb.* a aduna, a colecta
colitis, -itidis, *f.* inflamaţie a colonului
colliquo, -ere, -qui, *vb.* a se topi, a se lichefia
collis, -is, *m.* deal, pisc
colloco, -are, -avi, -atum, *vb.* a aşeza, a stabili
collum, -i, *n.* gât
colo, -ere, colui, cultum, *vb.* a cultiva
color, -ris, *m.* culoare
columna, -ae, *f.* coloană, sprijin
coma, -ae, *f.* păr
combustum, -i, *n.* ardere
commaculo, -are, *vb.* a murdări, a păta
commendo, -are, *vb.* a încredinţa, a da valoare
commotio, -onis, *f.* emoţie, comoţie
communio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a întări, a fortifica
communis, -e, *adj.* comun, obişnuit
compactus, -a, -um, *adj.* compact
compar, -ris, *adj.* egal, asemănător
comparo, -are, -avi, -atum, *vb.* a compara, a procura, a cumpăra
competens, -ntis, *adj.* potrivit, capabil
compleo, -ere, -evi, -tum, *vb.* a umple
complexus, -a, -um, *adj.* încolăcit, împletit, complex
compono, -ere, -sui, -situm, *vb.* a pune la un loc, a uni
compositus, -a, -um, *adj.* aranjat, liniştit
comprehendo, -ere, -di, -sum, *vb.* a prinde, a lua, a apuca
comprimo, -ere, -pressi, -pressum, *vb.* a condensa, a strânge
concentratus, -a, -um, *adj.* concentrat, comprimat
conclave, -is, *n.* loc închis (vas închis)
concoctio, -onis, *f.* digestie
concutio, -ere, -ussi, -ussum, *vb.* a clătina, a agita
condicio, -onis, *f.* situaţie, condiţie
confero, confere, contuli, collatum, *vb.* a aduna, a îngrămădi, a uni

Scanned with OKEN Scanner

conficio, -ere, -feci, -fectum, *vb.* a face, a fabrica, a prepara
confinium, -ii, *n.* limită, hotar
confirmo, -are, *vb.* a întări, a vindeca
conflo, -are, *vb.* a sufla, a aprinde
confluo, -ere, -xi, -xum, *vb.* a curge, a-şi uni apele
confusio, -onis, *f.* amestec, neorânduială, tulburare
congero, -ere, -gessi, -gestum, *vb.* a îngrămădi, a acumula
coniuctivitis, -itidis, *f.* inflamaţie a conjunctivei
coniungo, -ere, -iunxi, -iunctum, *vb.* a lega, a uni, a adăuga
conquasso, -are, *vb.* a scutura, a agita
consequor, -sequi, -secutus sum, *vb.* a urma, a veni după
consisto, -sistere, -stiti, -stitum, *vb.* a se opri, a înceta
constipo, -are, *vb.* a strânge, a aduna, a îngrămădi
constituo, -ere, -stitui, -stitutum, *vb.* a aşeza, a pune, a întemeia
consto, -are, -stiti, *vb.* a se opri, a sta, a se menţine
consumo, -ere, -psi, -ptum, *vb.* a distruge, a risipi, a ruina
contactus, -us, *m.* contact, atingere
contagio, -onis, *f.* contact, atingere, infectare
contagiosus, -a, -um, *adj.* contagios
contineo, -ere, -tinui, -tentum, *vb.* a păstra, a ţine, a menţine
contra + ac., *prep.* în faţă, împotriva, contra
contractio, -onis, *f.* contracţie, strângere
contractura, -ae, *f.* contracţie
contrarius, -a, -um, *adj.* contrar, opus
conturbo, -are, -avi, -atum, *vb.* a tulbura, a răscoli
contusio, -onis, *f.* zdrobire
convenio, -ire, -veni, -ventum, *vb.* a se întoarce, a se răsuci
converto, -ere, -ti, -sum *vb.* a se întoarce, a răsuci
coquo, -ere, -coxi, coctum, *vb.* a coace, a prepara la foc
cor, cordis, *n.* inimă
cornea, -ae, *f.* cornee
cornu, -us, *n.* corn
cornus, -i, *f.* corn (copac)
coronarius, -a, -um *adj.* în formă de coroană, coronarian
corono, -are, -avi, -atum, *vb.* a încorona
corrigo, -ere, -rexi, -rectum, *vb.* a îndrepta, a corecta
cortex, -icis, *m.*, *f.* scoarţă, înveliş, coajă
corticalis, -e, *adj.* din scoarţă, cortical
costa, -ae, *f.* coastă
coxa, -ae, *f.* coapsă, femur
cranium, -ii, *n.* craniu
crassus, -a, -um, *adj.* gros, des, dens
credo, -ere, credidi, creditum, *vb.* a crede, a se încrede
crisis, -is, *f.* criză
crocus, -i, *m.* şofran
cruciformis, -e, *adj.* cruciform
crudus, -a, -um, *adj.* crud, brut
crus, -uris, *m.* fluierul piciorului
crusta, -ae, *f.* înveliş tare, coajă
crystallum, -i, *n.* cristal
crystallus, -i, *f.* cristal
cubitus, -us, *m.* cot al braţului
cupio, -ere, -ivi, -itum, *vb.* a dori, a râvni
cuprum, -i, *n.* cupru, aramă
cura, -ae, *f.* grijă, îngrijire
curabilis, -e, *adj.* care poate fi vindecat
curo, -are, -avi, -atum, *vb.* a se îngriji, a trata un bolnav
cursus, -us, *m.* fugă, trecere rapidă, curs, durată
curvatura, -ae, *f.* curbură
curvus, -a, -um, *adj.* îndoit, aplecat, curb
cutaneus, -a, -um, *adj.* de piele, cutanat
cutis, -is, *f.* piele
cylindricus, -a, -um, *adj.* cilindric

Scanned with OKEN Scanner

D

damnosus, -a, -um, *adj.* dăunător
debeo, -ere, -ui, -itum, *vb.* a datora, a trebui
debilito, -are, avi, -atum, *vb.* a slăbi
decedo, -ere, -ssi, -ssum *vb.* a muri
decem, *num.* zece
decido, -ere, decidi, decisum, *vb.* a cădea, a se prăbuşi
declaro, -are, -avi, -atum, *vb.* a explica, a clarifica
declino, -are, -avi, -atum, *vb.* a se înde-părta, a evita
decoctum, -i, *n.* decoct
decoquo, -ere, -coxi, -coctum, *vb.* a fierbe
decubitus, -us, *m.* decubit
decumbo, -ere, -ui, -itum, *vb.* a se culca, a se aşeza, a sta întins
dedico, -are, -avi, -atum, *vb.* a dedica
defatigo, -are, -avi, -atum, *vb.* a obosi, a istovi
defectus, -us, *m.* defect
defendo, -ere, -si, -sum *vb.* a îndepărta, a respinge
deflagro, -are, *vb.* a arde în întregime
deformitas, -atis, *f.* diformitate, urâţenie
degeneratio, -onis, *f.* degenerare
degenero, -are, -avi, -atum, *vb.* a degenera
deinde, *adv.* apoi, după aceea
delecto, -are, -avi, -atum, *vb.* a desfăta, a face plăcere
demum, *adv.* tocmai, mai ales
denique, *adv.* apoi, în sfârşit, tocmai
dens, -tis *m.* dinte
dentalis, -e, *adj.* dental
dentitio, -onis, *f.* creşterea dinţilor
depello, -ere, -uli, -ulsum, *vb.* a înde-părta, a alunga
deprimo, -ere, -pressi, -pressum, *vb.* a apă-sa, a întrista, a face să coboare
depuratio, -onis, *f.* curăţare
depuro, -are, *vb.* a curăţa
dermatitis, -itidis, *f.* dermatită, infecţie a pielii
descendo, -ere, -di, -sum, *vb.* a coborî, a se da jos
describo, -bere, -psi, -ptum, *vb.* a copia, a descrie, a povesti
desipio, -ere, -ui, *vb.* a fi nebun
destillatus, -a, -um, *adj.* distilat
destillo, -are, *vb.* a distila
destino, -are, -avi, -atum, *vb.* a fixa, a stabili
desum, deesse, defui, *vb.* a lipsi, a părăsi
dexter, -tra, -trum, *adj.* din dreapta
dextrorsum, *adv.* spre dreapta
diabetes, -ae, *m.* diabet
diagnosis, -is, *f.* diagnostic
diaphragma, -atis, *n.* diafragmă
dico, -ere, -xi, -ctum, *vb.* a spune
dies, -ei, *m.*, *f.* zi
difficilis, -e, *adj.* greu, inaccesibil
digero, -ere, -gessi, -gestum, *vb.* a îm-părţi, a dizolva, a digera
digestorius, -a, -um, *adj.* digestiv
digitus, -i, *m.* deget
dilatatus, -a, -um *adj.* dilatat
dilato, -are, *vb.* a întinde, a mări, a dilata
diligentia, -ae, *f.* grijă, zel
diligo, -ere, -exi, ectum, *vb.* a îndrăgi, a iubi
diluo, -ere, -lui, -lutum, *vb.* a dilua
dilutus, -a, -um, *adj.* diluat
dimidium, -ii, *n.* jumătate
diminuo, -ere, *vb.* a micşora
directio, -onis, *f.* direcţie
dirigo, -ere, -rexi, -rectum, *vb.* a se îndrepta
disco, -ere, didici, discitum, *vb.* a învăţa, a şti
disputo, -are, -avi, -atum, *vb.* a discuta
dissero, -ere, -ui, -rtum *vb.* a discuta, a trata
distinguo, -ere, -nxi, -nctum, *vb.* a deosebi, a lămuri
diu, *adv.* lung timp
diuresis, -is, *f.* diurezã
diutius, *adv. (v. diu)* mult timp

Scanned with OKEN Scanner

diversus, -a, -um, *adj.* diferit
do, dare, dedi, datum, *vb.* a da, a oferi
doceo, -ere, -cui, doctum, *vb.* a învăţa
doctrina, -ae, *f.* învăţătură, educaţie, cultură
dolor, -ris, *m.* durere
donec, *conj.* cât timp, până când
dormio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a dormi
dorsalis, -e, *adj.* dorsal
ducenti, -ae, -a, *num.* două sute
duco, -ere, duxi, ductum, *vb.* a duce, a purta, a conduce
ductus, -us, *m.* acţiunea de a duce, trasare, mişcare
dulcis, -e, *adj.* dulce
duo, duae, duo, *num.* doi, două
duodenum, -i, *n.* duoden
durus, -a, -um, *adj.* dur, tare, aspru
dyspnoea, -ae, *f.* dificultate de respiraţie, dispnee

E

e, ex + abl., *prep.* din, de la, de pe
ebulio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a fierbe
ebur, -oris, *n.* fildeş, ivoriu
eburneus, -a, -um, *adj.* din fildeş, ivoriu
editus, -a, -um, *adj.* ridicat, înalt
edo, -ere, -didi, -ditum, *vb.* a da la iveală, a scoate
effero, efferre, extuli, elatum, *vb.* a scoate, a descărca, a ieşi, a produce
efficax, -acis, *adj.* activ, eficace
eiaculor, -ari, -atus sum, *vb.* a arunca, a proiecta, a da afară
efficio, -icere, -eci, -ectum, *vb.* a face, a alcătui
elasticus, -a, -um, *adj.* elastic
eligo, -ere, elegi, electum, *vb.* a smulge, a lua, a alege, a selecta
eluo, -ere, -ui, -utum, *vb.* a spăla
eminentia, -ae, *f.* înălţime, proeminenţă, relief
emitto, -ere, -misi, -missum, *vb.* a scoate, a da drumul, a trimite, a emite
emollio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a înmuia, a moleşi
emphysema, -atis, *n.* emfizem
empiricus, -i, *m.* doctor care practică medicina empirică
emplastrum, -i, *n.* plasture
encephalon, -i, *n.* encefal
endocarditis,-is, *f.* inflamaţie a endocardului
enim, *conj.* căci, anume, deci
enumero, -are, -avi, -atum, *vb.* a socoti, a enumera
epidermis, -idis, *m.* epidermă
epithelium, -ii, *n.* epiteliu
erigo, -ere, -xi, -ctum, *vb.* a ridica, a înălţa, a însănătoşi un om
erosio, -onis, *f.* eroziune, roadere
erro, -are, -avi, -atum, *vb.* a se rătăci, a greşi
etiam, *conj.* chiar, încă
eventus, -us, *m.* întâmplare, consecinţă, efect
evidens, -ntis, *adj.* clar
evolutio, -onis, *f.* evoluţie, desfăşurare
examen, -inis, *n.* examen, examinare (mulţime)
examino, -are, -avi, -atum, *vb.* a cântări, a cerceta, a examina
exanthema, -atis, *n.* erupţie
excello, -ere, -si, -sum, *vb.* a fi superior, a depăşi
excerbo, -are, -avi, -atum, *vb.* a irita, a provoca
excipio, -ere, -cepi, -ceptum, *vb.* a scoate, e excerpta
excerptum -i, *n.* extras, bucată aleasă
exemplum -i, *n.* exemplu
exerceo, -ere, -ui, -citum, *vb.* a aţâţa, a tulbura, a prelucra
exhibeo, -ire, -ui, -bitum, *vb.* a arăta, a da dovadă
exiguus, -a, -um, *adj.* subţire, mic, slab, neînsemnat

Scanned with OKEN Scanner

exorior, -iri, -ortus sum, *vb.* a se naşte, a ieşi, a deriva
expecto, -are, -avi, -atum, *vb.* a aştepta
experientia, -ae, *f.* încercare, probă, experienţă
experimentum, -i, *n.* încercare, experienţă
expers, -tis, *adj.* lipsit de, fără de
expono, -ere, -sui, -situm, *vb.* a îndepărta, a alunga, e expune, a explica
exsisto, -ere, stiti, *vb.* a se înălţa, a ieşi din, a se naşte, a exista
exsolvo, -ere, -solvi, -solutum, *vb.* a dezlega, a desface
extendo, -ere, -di, -sum, *vb.* a întinde, a lărgi, a extinde
externus, -a, -um, *adj.* extern
extremitas, -atis, *f.* extremitate, capăt
extrico, -are, -avi, -atum, *vb.* a scoate, a înlătura
extrinsecus, -a, -um, *adj.* de afară, din afară, în afară
exulceratio, -onis, *f.* ulceraţie, rană
exulcero, -are, -avi, -atum, *vb.* a răni, a irita

F

facialis, -e, *adj.* facial
facies, -ei, *f.* faţă, figură
facile, *adv.* uşor, cu uşurinţă
facilis, -e, *adj.* uşor, suplu, mobil
facio, -ere, feci, factum, *vb.* a face, a înfăptui
fagus, -i, *f.* fag
fames, -is, *f.* foame, poftă de mâncare
fascia, -ae, *f.* faşă, bandaj
fasciculus, -i, *m.* mănunchi, pacheţel
fatalis, -e, *adj.* fatal, hotărât de soartă
fauces, -ium, *f.* gât, gâtlej, laringe
faux, -cis, *f.* gât, gâtlej
febris, -is, *f.* febră
fel, fellis *n.* fiere, venin
femur, -oris, *n.* femur, coapsă
fero, ferre, tuli, latum, *vb.* a purta, a duce
ferrugineus, -a, -um, *adj.* de culoarea fierului
ferrum, -i, *n.* fier
fervidus, -a, -um, *adj.* cald, fierbinte
fibra, -ae, *f.* fibră
fio, fieri, factus sum, *vb.* a fi făcut, a deveni
firmo, -are, -avi, -atum, *vb.* a întări, a consolida
firmus, -a, -um, *adj.* tare, drept
fissura, -ae, *f.* crăpătură
fistula, -ae, *f.* deschidere, gaură
flamma, -ae, *f.* flacără
flavus, -a, -um, *adj.* galben, blond
flecto, -ere, flexi, flexum, *vb.* a îndoi, a încorda
flexor, -oris, *m.* muşchi (flexor)
flocossus, -a, -um, *adj.* păros, lânos
floreo, -ere, -ui, *vb.* a înflori
flos, -oris, *m.* floare
fluidus, -a, -um, *adj.* fluid
fluorescens, -ntis, *adj.* strălucitor
foetidus, -a, -um, *adj.* urât mirositor, murdar
folium, -ii, *n.* frunză
foramen, -inis, *n.* deschidere, gaură
forma, -ae, *f.* formă, figură, aspect
formo, -are, -avi, -atum, *vb.* a forma
formula, -ae, *f.* frumuseţe, formulă, definiţie
fortis, -e, *adj.* puternic
fossa, -ae, *f.* şanţ, canal, fosă
fractura, -ae, *f.* fractură
fragmentum, -i, *n.* fragment
frango, -ere, fregi, fractum, *vb.* a rupe, a fractura
frequens, -ntis, *adj.* frecvent
frigero, -are, *vb.* a răci, a răcori
frigidus, -a, -um, *adj.* rece, îngheţat
frigus, -oris, *n.* frig
frons, -ntis, *f.* frunte
frontalis, -e, *adj.* frontal
fructus, -us, *m.* fruct
fugio, -ere, fugi, fugitum, *vb.* a fugi, a scăpa
fulgur, -ris, *n.* fulger, trăsnet

Scanned with OKEN Scanner

functio, -onis, *f.* funcţie
fundus, -i, *m.* fund
furca, -ae, *f.* furcă
furio, -are, *vb.* a înfuria, a duce la nebunie
furor, -oris, *m.* furie, mânie
fuscus, -a, -um, *adj.* gălbui

G

gastritis, -idis, *f.* gastrită
gelidus, -a, -um, *adj.* rece, îngheţat
gemellus, -a, -um, *adj.* geamăn, dublu
gemino, -are, *vb.* a dubla, a repeta
gemitus, -us, *m.* geamăt, plânset
genero, -are, *vb.* a da viaţă, a crea
genitalis, -e, *adj.* fecund, rodnic, care creează
gens, -ntis, *f.* familie, specie, neam
genu, -us, *n.* genunchi
genus, -eris, *n.* naştere, origine, rasă
germanus, -a, -um, *adj.* din aceiaşi părinţi, frate
gero, -ere, -ssi, -stum, *vb.* a purta
gingiva, -ae, *f.* gingie
gingivalis, -e, *adj.* gingival
glans, -ndis, *f.* glandă
glaucus, -a, -um *adj.* verde albăstrui
globosus, -a, -um *adj.* globular, rotund
globus, -i, *m.* glob, sferă
glycerinum, -i, *n.* glicerină
gracilis, -e, *adj.* subţire, delicat
gradus, -us, *m.* pas, mers, treaptă, grad
gramen, -inis, *n.* iarbă, verdeaţă
granum, -i, *n.* grăunţă, bob, sâmbure
gravidus, -a, -um, *adj.* încărcat, greu, femeie însărcinată (gravida mulier)
gravis, -e, *adj.* greu, grav, important
gravitas, -atis, *f.* greutate, importanţă
gusto, -are, *vb.* a gusta
gustus, -us, *m.* gust, simţul gustului
gutta, -ae, *f.* picătură
gynecologia, -ae, *f.* ginecologie

H

habeo, -ere, -ui, -itum, *vb.* a avea
habito, -are, *vb.* a locui
habitus, -a, -um, *adj.* sănătos, robust
habitus, -us, *m.* constituţie, ţinută, aspect
haematoma, -atis, *n.* hematom
haesito, -are, *vb.* a fi împiedicat, a se opri, a ezita
halitus, -us, *m.* suflu, emanaţie, abur
halo, -are, *vb.* a sufla
haud, *adv.* nu, nu deloc
hemisphaerium, -ii, *n.* emisferă
hepar, -atis, *n.* ficat
hepaticus, -a, -um, *adj.* hepatic
hepatitis, -itidis, *f.* hepatită
herba, -ae, *f.* iarbă
heres, -edis, *m.* moştenitor
hernia, -ae, *f.* hernie
herpes, -etis, *m.* boală a pielii, herpes
hiatus, -us, *m.* deschidere
hic, haec, hoc, *pron.* acesta
hidrops, -opis, *m.* hidropizie
hodie, *adv.* astăzi
homo, hominis, *m.* om
homoiogenus, -a, -um, *adj.* omogen
hora, -ae, *f.* oră
horror, -ris, *m.* tresărire, tremur, agitaţie
hortor, -ari, -atus sum, *vb.* a sfătui, a încuraja
humanitas, -atis, *f.* umanitate
humanus, -a, -um, *adj.* uman
humidus, -a, -um, *adj.* umed, ud
humilis, -e, *adj.* mic, de jos, modest, umil
humor, -oris, *m.* lichid, secreţie, umoare
hydropicus, -a, -um, *adj.* care suferă de hidropizie
hymen, -inis, *m.* căsătorie, împerechere, himen

Scanned with OKEN Scanner

I

iaceo, -ere, -ui, *vb.* a sta întins, a face
iaculor, -ari, -atus sum, *vb.* a arunca
iam, *adv.* acum, tocmai
ibi, *adv.* acolo
ictus, -us, *m.* tulburat, mişcat
idem, eadem, idem, *pron.* aceleaşi, tot acela
idoneus, -a, -um, *adj.* potrivit, apt
iecur, iecoris, *n.* ficat
iciunus, -a, -um, *adj.* flămând, uscat
igitur, *adv.* aşadar, deci
ignis, -is, *m.* foc, flacără
ignotus, -a, -um, *adj.* necunoscut, neştiut
ille, illa, illud, *pron.* acela
imago, -inis, *f.* imagine
imbecillus, -a, -um, *adj.* slab, fără forţă
immaturus, -a, -um, *adj.* necopt, prematur
immineo, -ere, -ui, -utum, *vb.* a se înălţa, a ameninţa, a urmări
imminuo, -ere, -ui, -tum, *vb.* a micşora, a slăbi
immortalis, -e, *adj.* nemuritor
immunis, -e, *adj.* scutit, dispensat, imun
impar, -ris, *adj.* inegal, impar
impatiens, -tis, *adj.* care nu poate suporta, nestăpânit
impedio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a împiedica, a se opune
impotens, -ntis, *adj.* slab, neputincios
imprimis, *adv.* mai întâi
impurus, -a, -um, *adj.* necurat, impur
in + abl., *prep.* în, pe
in + ac., *prep.* în, la, pe
incipio, -ere, -cepi, -ceptum, *vb.* a începe
incisivus, -a, -um, *adj.* tăietor, ascuţit, incisiv
inclinatio, -onis, *f.* aplecare, înclinare
inclinatus, -a, -um, *adj.* înclinat
inclino, -are, *vb.* a se înclina
includo, -ere, -si, -sum, *vb.* a închide, a opri
incolor, -oris *adj.* incolor
incubo, -are, -ui, -itum, *vb.* a fi culcat, a fi întins, a cloci
incura, -ae, *f.* unire, legătură
incurabilis, -e, *adj.* incurabil
inde, *adv.* de acolo
index, -icis, *m.* indiciu, semn
indicatio, -onis, *f.* indicaţie, semn
infarctus, -us, *m.* infarct
infectio, -onis, *f.* infecţie
infectus, -a, -um, *adj.* nefăcut, nelucrat
infirmitas, -atis, *f.* slăbiciune, debilitate
infirmus, -a, -um, *adj.* debil, slab, bolnav
inflammatio, -onis, *f.* aprindere
infra + ac., *prep.* sub, jos
infundibulum, -i, *n.* tub, pâlnie
infusio, -onis, *f.* vărsare, infuzie
ingero, -ere, -essi, -estum, *vb.* a pune (în), a aduce, a aduna, a îngrămădi
ingrediens, -ntis, *adj.* igredient
ingredior, -edi, -essus sum, *vb.* a merge, a înainta, a intra
inguen, -inis, *n.* stinghia piciorului, partea de jos a bazinului
inicio, -ere, -ieci, -iectum, *vb.* a arunca, a zvârli, a pune mâna, a insufla
initium, -ii, *n.* început
iniuria, -ae, *f.* nedreptate, vătămare
innocens, -ntis, *adj.* nevătămător
insanabilis, -e, *adj.* incurabil
insanus, -a, -um, *adj.* nebun, furios, violent
insignis, -e, *adj.* care are semn distinctiv, însemnat
insipidus, -a, -um, *adj.* fără gust
insolatio, -onis, *adj.* expunere la soare
inspectio, -onis, *f.* examinare, explorare, inspecţie
inspiro, -are, *vb.* a sufla, a inspira
instar, *n. indecl.* dimensiune, greutate, măsură, valoare
instillo, -are, *vb.* a turna picătură cu picătură
instinctus, -us, *m.* imbold, impuls, aţâţare
instituo, -ere, -ui, -utum, *vb.* a stabili, a fixa, a institui

Scanned with OKEN Scanner

institutum, -i, *n.* întreprindere, proiect, subiect, învățătură
instrumentum, -i, *n.* instrument, unealtă
insufficientia, -ae, *f.* insuficiență
insuper, *adv.* deasupra
integer, -gra, -grum, *adj.* complex, neatins
intellectus, -us, *m.* cunoaștere, înțelegere, minte
intellego, -ere, -legi, -lectum, *vb.* a înțelege, a percepe, a simți
intendo, -ere, -tendi, -tentum, *vb.* a întinde, a încorda
intentio, -onis, *f.* întindere, tensiune, încordare
inter + ac., *prep.* între, la mijloc
interdum, *adv.* din când în când
interior, -oris, *n.* interior, centru
interitus, -us, *m.* distrugere, ruină
intermedius, -a, -um, *adj.* pus la mijloc, intercalat
intermissio, -onis, *f.* întrerupere, cercetare
internus, -a, -um, *adj.* intern, spațiu
intestinalis, -e, *adj.* intestinal
intestinum, -i, *n.* intestin
intestinus, -a, -um, *adj.* cel mai profund, cel mai intim
intra + ac., *prep.* mai intim, în, în interiorul
intraventricularis, -e, *adj.* intraventricular
intravertebralis, -e, *adj.* între vertebre
intro, -are, *vb.* a intra
introduco, -ere, -duxi, -ductum, *vb.* a introduce, a intra
invado, -ere, -vasi, -vasum, *vb.* a intra, a pătrunde, a invada
invalentia, -ae, *f.* stare proastă a sănătății, indispoziție
invaletudo, -inis, *f.* indispoziție
invalidus, -a, -um, *adj.* slab, debil, bolnav
inverto, -ere, -ti, -sum, *vb.* a întoarce, a răsturna
inversio, -onis, *f.* ironie, inversiune
investigo, -are, *vb.* a cerceta cu grijă
investigo, -are, *vb.* a cerceta, a descoperi
invicem, *adv.* pe rând, reciproc
ipse, ipsa, ipsum, *pron.* însuși, însăși
irascor, -asci, -atus sum, *vb.* a se mânia, a se supăra
irradio, -are, *vb.* a lumina cu razele, a iradia
irrigo, -are, *vb.* a iriga, a uda
irritatio, -onis, *f.* aţâţare, stimulare, iritare
irrito, -are, *vb.* a irita, a stimula, a supăra
is, ea, id, *pron.* acesta, aceasta, el, ea
iste, ista, istud, *pron.* acesta, aceasta
itaque, *conj.* aşadar
iugum, -i, *n.* jug, legătură, unire
iuniperus, -i, *f.* ienupăr
iuvenilis, -e, *adj.* tineresc
iuvenis, -e, *adj.* tânăr
iuvo, -are, iuvi, iutum, *vb.* a ajuta, a susține
iuxta + ac., *prep.* şi, *adv.* lângă, aproape

K

kalendarium, -ii, *n.* calendar
khalium kaliu, potasiu

L

labialis, -e, *adj.* labial
labium, -ii, *n.* buză
labor, labi, lapsus sum, *vb.* a aluneca, a cădea, a scăpa
laboratorium, -ii, *n.* laborator
laboro, -are, *vb.* a munci, a lucra
lac, lactis, *n.* lapte
lacertus, -i, *n.* muşchii părții superioare a brațului, braț
lacrima, -ae, *f.* lacrimă
lacrimalis, -e, *adj.* lacrimal
lacrimosus, -a, -um, *adj.* înlăcrimat
lactatio, -onis, *f.* lactație
lactuca, -ae, *f.* lăptucă
lactus, -a, -um, *adj.* de lapte

Scanned with OKEN Scanner

lacuna, -ae, *f.* şanţ, groapă
laedo, -ere, -si, -sum, *vb.* a strivi, a răni, a vătăma
laesus, -a, -um, *adj.* rănit, vătămat
laevus, -a, -um, *adj.* stâng, din stânga
lagoena, -ae, *f.* vas, sticlă
lamella, -ae, *f.* foiţă de metal, lamelă
languor, -oris, *n.* slăbiciune, oboseală
lapis, -idis, *m.* piatră
lapsus, -us, *m.* alunecare, curgere, greşeală, rătăcire
larynx, -ngis, *m.* laringe
latus, -a, -um, *adj.* lat, larg, mare
latus, -eris, *n.* coastă, şold, piept
laurus, -i, *m.* laur, dafin
lavo, -are, *vb.* a spăla
laxans, -ntis, *m.* laxativ
laxo, -are, *vb.* a lărgi, a mări, a uşura
lego, -ere, legi, lectum, *vb.* a culege, a aduna, a alege
legumen, -inis, *n.* legumă, plantă leguminoasă
lente, *adv.* încet, lent
lentiscinus, -a, -um, *adj.* de fistic
lentiscum, -i, *n.* fistic (arborele şi fructul)
lepra, -ae, *f.* lepră
letale, *adv.* mortal
letalis, -e, *adj.* mortal, ucigător
letargus, -i, *m.* letargie
levis, -e, *adj.* uşor
libido, -inis, *f.* dorinţă puternică, pasiune
lien, -nis, *n.* splină
ligamentum, -i, *n.* bandaj, fâşie
ligo, -are, *vb.* a bandaja
limpidus, -a, -um, *adj.* limpede
lingua, -ae, *f.* limbă
liquatio, -onis, *f.* topire
liquatus, -a, -um, *adj.* lichefiat, purificat
liquo, -are, *vb.* a lichefia
liquor, -oris, *m.* lichid, fluid
lividus, -a, -um, *adj.* livid, palid
livor, -ris, *m.* lividitate, paloare
lobus, -i, *m.* lob
locus, -i, *m.* loc
lumbago, -inis, *f.* lumbago, durere de şale
lumbalis, -e, *adj.* lombar
lumbus, -i, *n.* şale, spinare
luxatio, -onis, *f.* scrântitură, luxaţie
luxo, -are, *vb.* a scrânti, a luxa
lympha, -ae, *f.* apă limpede, limfă
lymphaticus, -a, -um, *adj.* nebunesc, delirant

M

macer, -cra, -crum, *adj.* slab, subţire
macero, -are, *vb.* a înmuia, a uda
macies, -ei, *f.* slăbiciune
macula, -ae, *f.* pată, semn
madesco, -ere, -ui, *vb.* a se înmuia, a se îmbiba
magnitudo, -inis, *f.* greutate
magnus, -a, -um, *adj.* larg, mare
malagma, -atis, *n.* cataplasmă, emolient
malaxo, -are, *vb.* a înmuia
male, *adv.* rău
maleodoratus (male odoratus), -a, -um, *adj.* rău mirositor
maleoleo, -ere, *vb.* a mirosi urât
malignus, -a, -um, *adj.* rău, vătămător
malum, -i, *n.* măr (fructul)
malus, -i, *f.* măr (arborele)
malva, -ae, *f.* nalbă
mamma, -ae, *f.* mamelă, sân
manus, manus, *f.* mână
mandibula, -ae, *f.* mandibulă
maneo, -ere, -si, -sum, *vb.* a rămâne, a poposi într-un loc, a dura, a rezista
marginalis, -e, *adj.* marginal
mas, maris, *m.* mascul, băiat
massa, -ae, *f.* masă, grămadă de obiecte
materies, -ei, *f.* materie
maternus, -a, -um, *adj.* matern
maturitas, -atis, *f.* maturitate, coacere
maturus, -a, -um, *adj.* copt, matur
maxilla, -ae, *f.* maxilar, falcă

Scanned with OKEN Scanner

maxillaris, -e, *adj.* de maxilar
maximus, -a, -um, *adj.* cel mai mare
meatus, -us, *m.* trecere, canal
medela, -ae, *f.* medicament, vindecare
medeor, -eri, *vb.* a îngriji, a vindeca
mediastinus, -a, -um, *adj.* de mijloc, mediastin
medicamen, -inis, *n.* medicament, remediu
medicamentum, -i, *m.* medicament, leac
medicatus, -a, -um, *adj.* medicinal
medicina, -ae, *f.* medicament, tratament, medicină
medico, -are, *vb.* a îngriji, a trata, a vindeca
medicus, -a, -um, *adj.* medicinal, medical
medicus, -i, *m.* medic, medicinal
medius, -a, -um, *adj.* mediu, de mijloc
medulla, -ae, *f.* măduvă a oaselor
mel, mellis, *n.* miere
melania, -ae, *f.* pată neagră pe piele
melisphyllum, -i, *n.* melisă, roiniţă
mellitus, -a, -um, *adj.* de miere, cu miere
membrana, -ae, *f.* membrană, scoarţă
membrum, -i, *n.* membru al corpului
memoria, -ae, *f.* memorie
meninx, -ngis, *f.* meninge, membrană a creierului
meniscus, -i, *m.* menisc (la genunchi)
mens, -ntis, *f.* minte, spirit
mensis, -is, *m.* lună
menstrualis, -e, *adj.* care se petrece lunar
menstruus, -a, -um, *adj.* care se petrece lunar
mensura, -ae, *f.* măsură
mentio, -onis, *f.* menţiune
mentum, -i, *n.* bărbie
metallicus, -a, -um, *adj.* metalic
metallum, -i, *n.* metal
metastasis, -is, *f.* metastază
metior, -iri, mensus sum, *vb.* a măsura
metuo, -ere, -ui, -utum, *vb.* a se teme
metus, -us, *m.* teamă, frică
mica, -ae, *f.* fărâmă, bob
mico, -are, *vb.* a se agita, a se mişca repede, a tremura
migro, -are, *vb.* a migra
mille, *num.* o mie
millefolium, -ii, *n.* coada şoricelului
minuo, -ere, -ui, -utum, *vb.* a rupe în bucăţi, a sfărâma
mirabilis, -e, *adj.* admirabil, minunat
misceo, -ere, -scui, -xtum, *vb.* a amesteca
mitigo, -are, *vb.* a înmuia, a calma
mitto, -ere, -si, -ssum, *vb.* a trimite, a da drumul
mixtura, -ae, *f.* amestec
mobilis, -e, *adj.* mobil, mişcător
mobilitas, -atis, *f.* mobilitate
modus, -i, *m.* mod
molaris, -e, *adj.* şi *n.* molar (dinte)
mollio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a înmuia
mollis, -e, *adj.* moale, delicat
moneo, -ere, -ui, -itum, *vb.* a face să-şi reamintească, a sfătui
monstro, -are, -avi, -atum, *vb.* a arăta, a demonstra
morbidus, -a, -um, *adj.* bolnav, nesănătos
morbus, -i, *m.* boală
moribundus, -a, -um, *adj.* muribund
morior, mori, mortuus sum, *vb.* a muri
mors, -tis, *f.* moarte
mortalis, -e, *adj.* mortal, muritor
moto, -are, *vb.* a mişca greu
motor, -ris, *m.* cel care mişcă
moveo, -ere, movi, motum, *vb.* a mişca
mox, *adv.* curând, îndată
mucosus, -a, -um, *adj.* cu mucus
mucus, -i, *m.* mucus
multiplex, -icis, *adj.* cel care are multe îndoituri, complex
multus, -a, -um, *adj.* mult, numeros
mundus, -i, *m.* lume, univers
munio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a fortifica, a se întări
mus, -ris, *m.* şoarece, şobolan
musculus, -i, *m.* şoricel, muşchi, fibră

Scanned with OKEN Scanner

mutatio, -onis, *f.* schimbare, alterare
muto, -are, -avi, -atum, *vb.* a schimba, a muta
mutus, -a, -um, *adj.* care tace, mut
mutuus, -ua, -uum, *adj.* mutual, reciproc
myocardium, -ii, *n.* muşchiul inimii
myosota, -ae (myosotis, -idis), *f.* nu mă uita
myrrha, -ae, *f.* smirnă
myrtus, -us(-i), *f.* mirt

N

naevus, -i, *m.* pată pe corp, neg
nanus, -i, *m.* pitic
nardum, -i, *n.* nard (arbustul şi parfumul)
naris, -is, *f.* narã, nas
nascor, nasci, natus sum, *vb.* a da naştere, a naşte
nasus, -i, *n.* nas
natrium, -ii, *m.* sodiu
natrium chloratum sarea obişnuită
natura, -ae, *f.* natura
nausea, -ae, *f.* rău de mare, greaţă
nec, *conj.* nici, şi nu, şi nici
necessitas, -atis, *f.* necesitate
necto, -ere, nexui, nexum, *vb.* a lega, a înlănţui
neglego, -ere, -lexi, -lectum, *vb.* a neglija
neonatus, -a, -um, *adj.* nou-născut
nephritis, -idis, *f.* nefrită
nephrolithiasis, -is, *f.* litiază renală
nervicus, -a, -um, *adj.* cel care suferă de gută
nervus, -i, *m.* nerv, vigoare
nescio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a nu şti, a ignora
neuter, -tra, -trum, *adj.* nici unul, nici altul, neutru
nigrum, -i, *n.* negru, culoarea neagră
nihil *adv.* nimic, deloc
nisi, *conj.* dacă nu, decât
nobilis, -e, *adj.* nobil, cunoscut
noceo, -ere, -ui, *vb.* a vătăma, a răni
nodosus, -a, -um, *adj.* noduros, cu multe noduri
nolo, nolle, nolui, *vb.* a nu voi, a nu consimţi
nomen, -inis, *n.* nume
nomenclatura, -ae, *f.* denumire, nomenclatură
nomino, -are, -avi, -atum, *vb.* a numi
nonnullus, -a, -um, *pron.* vreunul, câţiva, unii
nonnumquam, *adv.* câteodată
nota, -ae, *f.* notă, semn
notitia, -ae, *f.* faptul de a fi cunoscut, cunoaştere, notorietate
non, *adv.* nu
nox, noctis, *f.* noapte
noxa, -ae, *f.* daună, pagubă
noxius, -a, -um, *adj.* dăunător
nucleus, -i, *m.* miez, sâmbure de fructe, nucleu
nudus, -a, -um, *adj.* gol, descoperit
nullus, -a, -um, *adj.* nici un, nici o
numerabilis, -e, *adj.* care se poate număra
numerus, -i, *m.* număr
nunc, *adv.* acum
nutricium, -ii, *n.* grija de a hrăni
nutrico, -are, *vb.* a hrăni
nutrio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a hrăni, a îngriji
nux, nucis, *f.* nucă

O

obdo, -ere, -idi, -itum, *vb.* a pune înainte, a închide, a acoperi
obduco, -ere, -xi, -ctum, *vb.* a duce înainte, a pune în faţă
obiecto, -are, *vb.* a obiecta, a opune rezistenţă
obitus, -us, *m.* sfârşit, moarte
obligo, -are, *vb.* a lega, a angaja
obliviscor, -i, -itus sum, *vb.* a uita
observatio, -onis, *f.* grijă, observaţie

Scanned with OKEN Scanner

observo, -are, -avi, -atum, *vb.* a observa, a vedea
obstetricia, -iorum, *n. pl.* îngrijiri date de moaşă
obstetrix, -icis, *f.* moaşă
obstino, -are, *vb.* a fi ferm hotărât
obstruo, -ere, -xi, -ctum, *vb.* a construi în faţă, a închide, a astupa
obturo, -are, *vb.* a astupa, a închide, a bloca, a obtura
occido, -ere, -idi, -casum, *vb.* a cădea, a muri, a pieri
occiput, -itis, *m.* osul occipital
occlusio, -onis, *f.* obstrucţie, închidere
occulto, -ere, *vb.* a închide, a ascunde, a tăinui
oculogutta, -ae, *f.* picături de ochi
oculus, -i, *m.* ochi
odor, -ris, *m.* miros
odorus, -a, -um, *adj.* mirositor, parfumat
offero, offerre, obtuli oblatum, *vb.* a pune în faţă, a arăta, a expune
officina, -ae, *f.* atelier, laborator
officium, -ii, *n.* datorie, funcţie, rol
oleo, -ere, -ui, *vb.* a răspândi un miros, a mirosi urât
oleum, -i, *n.* ulei
olfacio, -ere, *vb.* a mirosi
olfacto, -are, *vb.* a mirosi, a adulmeca
olfactus, -us, *m.* miros, parfum, simţul mirosului
olla, -ae, *f.* oală, vas
omentum, -i, *n.* intestine, grăsime
omnis, -e, *adj.* tot, întreg
onus, oneris, *n.* greutate, povară
ophtalmicus, -a, -um, *adj.* oftalmic
oportet, -ere, -uit, *vb.* trebuie, se cade
oppono, -ere, -posui, -positum, *vb.* a pune înainte, a opune
optimus, -a, -um, *adj.* foarte bun
opto, -are, *vb.* a alege, a dori
ora, -ae, *f.* margine, hotar
oralis, -e, *adj.* oral
orbis, -is, *adj.* cerc, inel
orbita, -ae, *f.* orbită
ordo, -inis, *m.* serie, şir, ordine
organismus, -i, *m.* organism
organum (organon), -i, *n.* instrument muzical
origo, -inis, *f.* origine, sursă
orior, oriri, ortus sum, *vb.* a se naşte, a începe
oro, -are, *vb.* a vorbi, a spune
os, oris, *n.* gură
os, ossis, *n.* os
osseus, -a, -um, *adj.* osos
otitis, -idis, *f.* inflamaţie a urechii, otită
ovarium, -ii, *n.* ovar
ovum, -i, *n.* ou
oxygen (-i), -um, -ii, *n.* oxigen

P

paediatria, -ae, *f.* ştiinţă a educaţiei, pediatrie
palatum, -i, *n.* bolta palatină, cerul gurii
palleo, -ere, -ui, *vb.* a fi palid, a păli
pallidus, -a, -um, *adj.* pal, palid
pallor, -ris, *m.* paloare
palma, -ae, *f.* palmă, mână
palpo, -are, -avi, -atum, *vb.* a atinge uşor, a pipăi
palpatio, -onis, *f.* palpare
palpebra, -ae, *f.* pleoapă
palpito, -are, *vb.* a se zbate, a palpita
pancreas, -atis, *m.* pancreas
papilla, -ae, *f.* sân, papilă
parenchyma, -atis, *n.* parenchim
pareo, -ere, parui, *vb.* a apărea, a se ivi
paries, -tis, *m.* perete, zid
parietalis, -e, *adj.* parietal
pario, -ere, peperi, partum, *vb.* a naşte, a produce, a avea de gând
pars, -tis, *f.* parte
participio, -are, *vb.* a lua parte, a împărtăşi

Scanned with OKEN Scanner

partus, -us, *m.* naştere
parvulus, -a, -um, *adj.* mic
patella, -ae, *f.* farfurie
pater, patris, *m.* tată, părinte
patior, pati, passus sum, *vb.* a suferi, a îndura
patientia, -ae, *f.* răbdare, puterea de a suferi
paucus, -a, -um, *adj.* în număr mic, puţin
paulo, *adv.* puţin, cu puţin
pavidus, -a, -um, *adj.* fricos, tulburat
pectoralis, -e, *adj.* pectoral
pectus, -oris, *n.* piept
pellis, -is, *f.* piele
pello, -ere, pepuli, pulsum, *vb.* a lovi, a atinge
penetro, -are, *vb.* a intra, a pătrunde
per + ac., *prep.* prin, în, prin intermediul
percipio, -ere, -cepi, -ceptum, *vb.* a cuprinde, a primi, a percepe
perdo, -ere, -didi, -ditum, *vb.* a distruge, a pierde
perforo, -are, *vb.* a străpunge, a pătrunde
peritoneum, -ii, *n.* peritoneu
perluceo, -ere, -luxi, *vb.* a străluci, a fi transparent
permaneo, -ere, -mansi, -mansum, *vb.* a rămâne până la capăt, a dura
permultus, -a, -um, *adj.* în cantitate foarte mare
pernicies, -ei, *f.* distrugere, dezastru, primejdie
perniciosus, -a, -um, *adj.* primejdios, fatal
perpetuus, -a, -um, *adj.* continuu, neîntrerupt
perplexus, -a, -um, *adj.* încurcat, echivoc
pes, pedis, *m.* picior
petrosus, -a, -um, *adj.* pietros
pharmaceuticus, -a, -um, *adj.* farmaceutic
pharmacopaea, -ae, *f.* farmacopeea (carte despre medicamente)
pharmacopola, -ae, *m.* farmacist
pharynx, -ngis, *m.* faringe
physica, -ae, *f.* fizică
physiologia, -ae, *f.* fiziologie
pilula, -ae, *f.* pilulă
pilus, -i, *m.* păr
pinguis, -e, *adj.* gras, unsuros
placenta, -ae, *f.* prăjitură, placentă
planta, -ae, *f.* plantă, talpă a piciorului
planus, -a, -um, *adj.* neted, egal
plasma, -atis, *n.* plasmă
plenus, -a, -um, *adj.* plin, umplut
plerumque, *adv.* de obicei, de cele mai multe ori
pleura, -ae, *f.* pleură
pleuralis, -e, *adj.* pleural
plexus, -a, -um, *adj.* complicat
plurimus, -a, -um, *adj.* mulţi, în număr mare
plus, -ris, *n.* mai mult
pneumonia, -ae, *f.* pneumonie
pollex, -icis, *m.* degetul cel mare
polypus, -i, *m.* polip
populus, -i, *m.* plop
porus, -i, *m.* por
positus, -us, *m.* poziţie, loc
possum, posse, potui, *vb.* a putea, a fi în stare
post, *adv.* după aceea, după care urmează
posterior, -ius, *adj.* care e în urmă
posterus, -a, -um, *adj.* viitor, care urmează
postquam, *conj.* după ce
postpono, -ere, -possui, -positum, *vb.* a pune după
potentia, -ae, *f.* putere, tărie
potio, -onis, *f.* băutură
poto, -are, -avi, -atum, *vb.* a bea
prae + abl., *prep.* în faţă, înainte
praecox, -cis, *adj.* prematur, precoce
praeparo, -are, -avi, -atum, *vb.* a prepara
praescribo, -ere, -psi, -ptum, *vb.* a arăta dinainte, a intitula, a prescrie
praevenio, -ire, -veni, -ventum, *vb.* a o lua înainte, a preveni
proximus, -a, -um, *adj.* cel mai apropiat
prurio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a avea mâncărimi
puber, -eris, *adj.* crescut, adult

Scanned with OKEN Scanner

pubertas, -atis, *f.* pubertate, adolescenţă
pudor, -ris, *m.* pudoare
puella, -ae, *f.* fată
puer, -i, *m.* copil
pueritia, -ae, *f.* copilărie
pulmo, -onis, *m.* plămân
pulmonalis, -e, *adj.* pulmonar
pulpa, -ae, *f.* carne, pulpă
pulpitis, -idis, *f.* inflamaţie a pulpei, pulpită
pulso, -are, *vb.* a bate, a lovi, a pulsa
pulsus, -us, *m.* bătaie, puls
pulvis, -eris, *m.* pulbere, praf
pupilla, -ae, *f.* pupilă
pupillaris, -e, *adj.* pupilar
purgo, -are, -avi, -atum, *vb.* a curăţa, a uşura
purpureus, -a, -um, *adj.* purpuriu
purus, -a, -um, *adj.* curat, pur
pus, puris, *n.* puroi
puto, -are, -avi, -atum, *vb.* a curăţa
putridus, -a, -um, *adj.* putred, stricat
pylorus, -i, *m.* poartă, deschidere a stomacului
pyramidis, -idis, *m.* piramidă
pyxis, -idis, *f.* cutiuţă

Q

quaero, -ere, -sivi, -situm, *vb.* a căuta, a se informa, a cerceta
qualis, -e, *pron.* ce fel de, cum
quam, *adv.* şi *conj.* cât, cât de mult
quamvis, *adv.* oricât, deşi, cu toate că
quando, *adv.* şi *conj.* când, câteodată, uneori
quantus, -a, -um, *adj.* cât, cât de mare ?
quapropter, *adv.* pentru ce ?
quasi, *conj.* ca şi cum, ca şi când
quatio, -ere, quassi, quassum, *vb.* a clătina, a sfărâma
qui, quae, quod, *pron.* care, ce
quia, *conj.* fiindcă, din cauză că
quiesco, -ere, -evi, -etum, *vb.* a se odihni, a dormi
quietus, -a, -um, *adj.* calm
quis, quid, *pron.* cine, ce, care?
quisque, quidque, *pron.* fiecare, toţi, toate
quisquis, quisquid, *pron.* oricine, orice
quod, *conj.* pentru că
quot, *pron.* câţi, câte
quotidie, *adv.* în fiecare zi

R

rabidus, -a, -um, *adj.* turbat, furios
rabies, -ei, *f.* turbare, furie
radius, -ii, *m.* vergea, rază a cercului, os al antebraţului
radix, -cis, *f.* rădăcină
ramus, -i, *m.* ramură
rana, -ae, *f.* broască
rare, *adv.* rar
rationalis, -e, *adj.* raţional
recens, -ntis, *adj.* proaspăt, nou, recent
recessus, -us, *m.* întoarcere, retragere
recipio, -ere, -cepi, -ceptum, *vb.* a atrage înapoi, a retrage
rectalis, -e, *adj.* rectal, drept, direct
rectum, -i, *m.* linie dreaptă, drept, rect
rectus, -a, -um, *adj.* drept, direct
recurro, -ere, -curri, -cursum, *vb.* a alerga înapoi, a reveni
reduco, -ere, -duxi, -ductum, *vb.* a readuce, a rechema
reficio, -ere, -feci, -fectum, *vb.* a reface, a înlocui, a întregi
refluo, -ere, -xi, -xum, *vb.* a curge în direcţie opusă
regio, -onis, *f.* zonă, regiune, direcţie
regula, -ae, *f.* regulă
remisceo, -ere, -scui, -xtum, *vb.* a amesteca din nou
remissio, -onis, *f.* repaus, remisiune
remitto, -ere, -misi, -missum, *vb.* a trimite înapoi, a slăbi, a înceta
renalis, -e, *adj.* renal

Scanned with OKEN Scanner

renes, -um, *m.* rinichi
reparo, -are, *vb.* a pregăti din nou
reperio, -ire, repperi, repertum, *vb.* a regăsi, a descoperi, a întâlni
res, rei, *f.* lucru, obiect
resisto, -ere, -stiti, *vb.* a sta pe loc, a rezista
respiratio, -onis, *f.* respiraţie
respiro, -are, *vb.* a respira
rete, -is, *n.* reţea, plasă
retentio, -onis, *f.* oprire, reţinere
reticularis, -e, *adj.* reticular
reticulum, -i, *n.* reţea, plasă
rheumaticus, -a, -um, *adj.* cel care are guturai, reumatic
rhizoma, -tis, *n.* rizom
rigor, -oris, *m.* rigiditate, duritate
rimosus, -a, -um, *adj.* crăpat, spart
rivus (rivus lacrimalis), -i canalul lacrimal
robustus, -a, -um, *adj.* robust, solid, de gorun, de stejar, tare
rodo, -ere, rosi, rosum, *vb.* a mânca, a coroda
rogo, -are, *vb.* a ruga
roseus, -a, -um, *adj.* de trandafir, purpuriu
rostrum, -i (rostrum corporis callosi)[54], *n.* cioc, proeminenţă
rotundus, -a, -um, *adj.* rotund
ruber, rubra, rubrum, *adj.* roşu
rubor, -ris, *m.* culoarea roşie
ructus, -us, *m.* râgâit
rudis, -e, *adj.* brut, neprelucrat
rufus, -a, -um *adj.* roşu, roşiatic
ruga, -ae, *f.* încreţitură, rid
rumor, -ris *n.* zgomot, zvon, veste
ruptura, -ae, *f.* ruptură

[54] Luând în considerare numărul mare de termeni medicali perifrastici din limba latină, ne propunem să-i înglobăm într-un nou dicţionar medical latin-român, dicţionar care nu va mai fi o anexă a unui manual, ci o lucrare unitară cu existenţă independentă.

S

sacculus, -i, *m.* săculeţ
saccus, -i, *m.* sac, pungă
saepe, *adv.* adesea
saepio, -ire, saepsi, -ptum, *vb.* a îngrădi, a opri intrarea
saeptum, -i, *n.* barieră, zid
sagittalis, -e, *adj.* sagital, ca o săgeată
sal, -is, *m., n.* sare
saliva, -ae, *f.* salivă
salsus, -a, -um, *adj.* sărat
salubris, -bre, *adj.* prielnic, sănătos
salus, -utis, *f.* sănătate
salveo, -ere, *vb.* a fi sănătos
salvus, -a, -um, *adj.* sănătos, prosper
sanabilis, -e, *adj.* curabil
sanatio, -onis, *f.* însănătoşire, vindecare
sanatorium, -ii, *n.* sanatoriu
sanguineus, -a, -um, *adj.* de sânge, sângeros
sanguis, -inis, *m.* sânge
sanies, -ei, *f.* sânge stricat, puroi
sanitas, -atis, *f.* sănătate
sano, -are, -avi, -atum, *vb.* a însănătoşi
sanus, -a, -um, *adj.* sănătos
sarcoma, -atis, *m.* sarcom
satis, *adj.* suficient
satur, -ura, -urum, *adj.* gras, saturat
saturitas, -atis, *f.* saturare, belşug
saturo, -are, *vb.* a satura, a hrăni
scabies, -ei, *f.* asprime, râie, scabie
scalpellum, -i, *n.* scalpel
scapula, -ae, *f.* scapulă
sceletus, -i, *m.* schelet
scientia, -ae, *f.* cunoaştere, ştiinţă
scio, -ire, scivi, scitum, *vb.* a şti
scrotum, -i, *n.* scrot
sebaceus, -a, -um, *adj.* de seu, sebaceu
sebum, -i, *n.* seu, sebum
secerno, -ere, -crevi, -cretum, *vb.* a separa, a (se) despărţi
sectio, -onis, *f.* tăiere, operaţie, secţiune
sed, *conj.* dar

Scanned with OKEN Scanner

sedeo, -ere, sedi, sessum, *vb.* a sta
sedimentum, -i, *n.* sediment
sedo, -are, *vb.* a potoli, a calma
seliquo, -ere, -legi, -lectum, *vb.* a alege, a selecta
semen, -inis, *n.* sămânță, grăunte
semino, -are, *vb.* a semăna, a naște
semper, *adv.* întotdeauna
senectus, -utis, *f.* bătrânețe
senex, -nis, *adj.* , *m.* bătrân
senilis, -e, *adj.* senil, bătrânesc
sensorius, -a, -um, *adj.* senzorial
sensus, -us, *m.* sens, senzație
sentio -ire, sensi, sensum, *vb.* a simți, a percepe
series -ei, *f.* șir, rând
sero, -ere, sevi, satum, *vb.* a semăna, a planta
serosus, -a, -um, *adj.* seros
servo, -are, -avi, -atum, *vb.* a păstra, a observa
seu, sive, *conj.* sau, dacă, sau
severus, -us, *m.* sever, serios
sexus, -us, *m.* sex
si, *conj.* dacă
sic, *adv.* astfel, așa
sicco, -are, *vb.* a usca
siccus, -a, -um, *adj.* uscat
sicut, *adv.* ca, ca și
sigmoideus, -a, -um, *adj.* sigmoid, sigmoidal
signo, -are, -avi, -atum, *vb.* a face semn, a înscrie
signum, -i, *n.* semn, etichetă
similis, -e, *adj.* asemănător
simplex, -icis, *adj.* simplu, curat
sine + abl., *prep.* fără
sinister, -tra, -trum, *adj.* stâng
sinus, -us, *m.* încovoietură, adâncitură
sisto, -ere, stiti, statum, *vb.* a opri
situs, -a, -um, *adj.* așezat, situat
situs, -us, *m.* loc, poziție
soleo, -ere, solitus sum, *vb.* a avea obiceiul
solidus, -a -um, *adj.* tare
solubilis, -e, *adj.* solubil
solutio, -onis, *f.* soluție
solvens, -ntis, *adj.* solvent
solvo, -ere, solvi, solutum, *vb.* a dizolva, a face o soluție
soma, -atis, *n.* corp
somnium, -ii, *n.* vis
sono, -are, *vb.* a suna, a răsuna
sortior, -iri, -titus sum, *vb.* a trage la sorți, a alege
spargo, -ere, sparsi, sparsum, *vb.* a arunca, a împrăștia
specto, -are, -avi, -atum, *vb.* a privi
sperma, -atis, *n.* spermă
sperno, -ere, sprevi, spretum, *vb.* a îndepărta, a respinge
spero, -are, *vb.* a spera
spes, -ei, *f.* speranță
spina, -ae, *f.* spin, șira spinării
spinosus, -a, -um, *adj.* spinos, spinal
spiritus, -us, *m.* suflare, vânt
spiro, -are, *vb.* a respira
spongia, -ae, *f.* burete de mare
spongiosus, -a, -um, *adj.* spongios, poros
sponte, *adv.* de bunăvoie
squalidus, -a, -um, *adj.* aspru, acoperit
stabilis, -e, *adj.* stabil, tare
staticus, -a, -um, *adj.* static
statuo, -ere, -ui, -utum, *vb.* a pune, a așeza
status, -us, *m.* poziție
stearinum, -i, *n.* stearină
stellaris, -e, *adj.* stelar
stellatus, -a, -um, *adj.* stelat, strălucitor
sterilis, -e, *adj.* sterp, neproductiv, steril
sterilitas, -atis, *f.* sterilitate
sto, -are, steti, statum, *vb.* a sta în picioare, a rămâne
stomachus, -i, *m.* stomac
strictus, -a, -um, *adj.* strâmt, strâns
structura, -ae, *f.* construcție, aranjare
studium, -ii, *n.* studiu, preocupare
stultitia, -ae, *f.* prostie
stultus -a, -um, *adj.* nebun, prost
suadeo, -ere, suasi, suasum, *vb.* a recomanda, a sfătui

Scanned with OKEN Scanner

sub + ac. şi abl., *prep.* sub, pe sub, în josul
subeo, -iri, -ivi, -itum, *vb.* a merge, a fi sub, a suferi
subicio, -ere, -eci, -ectum, *vb.* a pune sub, a arunca sub
subigo, -ere, -egi, -actum, *vb.* a îndrepta, a împinge în sus
subscriptio, -onis, *f.* semnătură, înscriere
substantia, -ae, *f.* substanţă, esenţă
succus, -i, *m.* suc, sevă
sudor, -ris, *m.* transpiraţie
suffero, sufferre, sustuli, sublatum, *vb.* a suferi, a rezista, a pune sub
sulfur, -ris, *m.* sulf, pucioasă
sum, esse, fui, *vb.* a fi
sumo, -ere, sumpsi, sumptum, *vb.* a lua, a apuca, a prinde
super (abl. + ac.), *prep.* şi *adv.* pe deasupra, mai sus, sus
superficialis, -e *adj.* superficial
superficies, -ei, *f.* suprafaţă
superior, -ius, *adj.* mai înalt, care e mai sus
supero, -are, -avi, -atum, *vb.* a se ridica, a se înălţa, a ieşi
superrenalis, -e, *adj.* suprarenal
supraspinatus, -a, -um, *adj.* supraspinal
supremus, -a, -um, *adj.* cel mai înalt, cel mai de sus
surditas, -atis, *f.* surditate, surzenie
surdus, -a, -um, *adj.* surd
suspicio, -ere, -spexi, -spectum, *vb.* a privi în sus, a-şi îndrepta atenţia, a bănui
sutura, -ae, *f.* croitorie, sutură
suus, -a, -um, *adj.* al său, a sa, a lor
systema, -atis, *n.* sistem

T

tabuleta, -ae, *f.* tabletă
taceo, -ere, tacui, -itum, *vb.* a tăcea
tactus, -us, *m.* simţul pipăitului, atingere
taenia, -ae, *f.* panglică, tenie
talis, -e, *adj.* asemănător
talus, -i, *m.* gleznă, călcâi
tamen, *adv.* totuşi
tantus, -a, -um, *adj.* aşa de mare, aşa de mult
tango, -ere, tetigi, tactum, *vb.* a atinge, a lovi
tarde, *adv.* încet, târziu
tardus, -a, -um, *adj.* care merge încet, întârziat
tectus, -a, -um, *adj.* acoperit
tego, -ere, texi, tectum, *vb.* a acoperi, a înveli
tegumentum, -i, *n.* acoperământ, scut, veşmânt
tela, -ae, *f.* pânză
tempus, -oris, *n.* timp
tendo, -ere, tetendi, tentum, *vb.* a se întinde
teneo, -ere, tenui, tentum, *vb.* a ţine, a cuprinde
tensio, -onis, *f.* tensiune
tenuis, -e, *adj.* delicat, subţire
teres, -etis, *adj.* lung şi rotund
tergum, -i, *n.* spate, dos
termino, -are, -avi, -atum, *vb.* a mărgini, a limita
terminus, -i, *m.* margine, limită
terreo, -ere, terrui, *vb.* a înfricoşa, a speria
terror, -oris, *m.* frică, spaimă
testimonium, -ii, *n.* mărturie, depoziţie
testis, -is, *m.* martor
thorax, -cis, *m.* piept, torace
thyroideus, -a, -um, *adj.* tiroidian
tibia, -ae, *f.* tibia
tibialis ,-e, *f.* tibial
timeo, -ere, -ui, *vb.* a se teme
timor, -oris, *m.* teamă
tinctura, -ae, *f.* tinctură
titulus, -i, *m.* inscripţie, titlu, etichetă
tolerans, -ntis, *adj.* răbdător
tolero, -are, -avi, -atum, *vb.* a tolera, a îndura, a suporta

Scanned with OKEN Scanner

tondeo, -ere, totondi, tonsum, *vb.* a tunde, a rade
tonsillae, -arum, *f.* amigdale
torpor, -ris, *m.* amorţire, toropeală
trachea, -ae, *f.* trahee
tracto, -are, -avi, -atum, *vb.* a trage după sine
tractus, -us, *m.* tragere, înghiţire, respirare, drum
traho, -ere, -xi, -ctum, *vb.* a trage, a extrage
transfusio, -onis, *f.* trecere, transfuzie
transeo, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a trece, a traversa
transfero, -ere, -tuli, -latum *vb.* a transporta, a transfera
transplantatio, -onis, *f.* transplantare
transversalis, -e, *adj.* transversal, pieziş
transversus, -a, -um, *adj.* transversal, oblic, pieziş
trauma, -atis, *n.* traumă
tremo, -ere, tremui, *vb.* a tremura, a se zgudui
tremor, -oris, *m.* tremur
trepanum, -i, *n.* trepan
trigeminus, -a, -um, *adj.* triplu, întreit
tristis, -e, *adj.* trist
truncus, -i, *m.* trunchi
tuber, -ris, *n.* umflătură, nod
tuberculosis, -is, *f.* tuberculoză
tubulus, -i, *m.* tub mic
tubus, -us, *m.* tub
tumeo, -ere, -ui, *vb.* a fi umflat, ridicat
tumidus, -a, -um, *adj.* umflat, ridicat
tumor, -oris, *m.* umflătură
tumorosus, -a, -um, *adj.* cu multe tumori
tunica, -ae, *f.* tunica

U

uber, -eris, *n.* piept, sân, uger
ubi, *conj.* şi *adv.* unde, când
ubique, *adv.* oriunde
ulcerosus, -a, -um, *adj.* ulceros
ulcus, -eris, *n.* ulcer, rană
ulna, -ae, *f.* antebraţ
ulterior, -ius, *adj.* care este de partea cealaltă, ulterior
ultra + ac., *prep.* dincolo de
umbilicalis, -e, *adj.* ombilical
umbilicus, -i, *m.* ombilic
umerus, -i, *m.* umbră
umidus, -a -um, *adj.* umed
unguentum, -i, *n.* unguent, ulei parfumat
unus, -a, -um, *adj.* (unul) singur
ureter, -eris, *m.* ureter
urina, -ae, *f.* urină
urogenitales, -e, *adj.* urogenital
usus, -us, *m.* folosire, aplicare, uz
ut *conj.* ca să
uter, utra, utrum, *adj.* care din doi
uterque, utraque, utrumque *pron.* fiecare din doi
uterus, -i, *m.* uter, pântece
utilis, -e, *adj.* util, folositor
utor, uti, usus sum, *vb.* a folosi

V

vaccina, -ae, *f.* vaccin
vaco, -are, *vb.* a fi gol, a fi liber
vacuus, -a, -um, *adj.* gol, lipsit de
vagina, -ae, *f.* înveliş teacă; vagin
vagus, -a, -um, *adj.* rătăcitor, vagabond
valeo, -ere, -ui, *vb.* a fi puternic, a fi sănătos
valetudinarium, -ii, *n.* spital
valetudo, -inis, *f.* sănătate
valvula, -ae, *f.* valvă
varietas, -atis, *f.* varietate, diversitate
varius, -a, -um, *adj.* diferit, cu multe culori
varix, -icis, *f.* varice
vas, vasis, *n.* vas mic
vastus, -a, -um, *adj.* gol, pustiu, vast
vegeo, -ere, *vb.* a aţâţa, a agita
vegetativus, -a, -um, *adj.* vegetativ

Scanned with OKEN Scanner

vegetus, -a, -um, *adj.* sănătos, vioi, tare
veho, -ere, -xi, -ctum, *vb.* a trage, a duce, a transporta
vel, *conj.* sau, şi, încă
vena, -ae, *f.* venă, puls
venenum, -i, *n.* băutură de leac, otravă
venosus, -a, -um, *adj.* venos
venter, -tris, *m.* stomac
ventralis, -e, *adj.* stomacal
ventriculus, -i, *m.* stomac, ventricul
verbum, -i, *n.* cuvânt
veritas, -atis, *f.* adevăr, realitate
vermiformis, -e, *adj.* de forma unui vierme
vermis, -is, *m.* vierme
vero, *adv.* desigur, într-adevăr
verus, -a, -um, *adj.* adevărat, real
vertebra, -ae, *f.* vertebră
verto, -ere, verti, versum, *vb.* a se întoarce, a se îndrepta
vesica, -ae, *f.* băşică, vezică urinară
vestibulum, -i, *n.* vestibul, intrare
vestio, -ire, -ivi, -itum, *vb.* a se îmbrăca, a înveli
vetustas, -atis, *f.* bătrâneţe
video, -ere, vidi, visum, *vb.* a vedea
vinco, -ere, vici, victum, *vb.* a învinge, a ieşi victorios
vinum, -i, *n.* vin
violaceus, -a, -um, *adj.* violet
vir, -i, *m.* bărbat
viridis, -e, *adj.* verde
viresco, -ere, -ui, *vb.* a înverzi
virgo, -inis, *f.* fecioară
virilis, -e, *adj.* bărbătesc
vis, vim, vi, *f.* forţă, putere
viscera, -um, *n.* organe, viscere
visceralis, -e, *adj.* visceral
visus, -us, *m.* vedere, privire
vita, -ae, *f.* viaţă
vitium, -ii, *n.* defect, viciu
vito, -are, avi, -atum, *vb.* a evita, a se feri
vitreus, -a, -um, *adj.* de sticlă, sticlos
vitrum, -i, *n.* sticlă
vivo, -ere, -ixi, -victum, *vb.* a trăi
vivus, -a, -um, *adj.* viu, în viaţă
vocalis, -e, *adj.* cu voce, sonor
voco, -are, *vb.* a chema
volo, velle, volui, *vb.* a zbura, a veni
volumen, -inis, *n.* volum, operă, învârtire
vomer, -eris, *m.* fier al plugului (osul vomer)
vomitus, -us, *m.* vomă
vomo, -ere, -ui, -itum, *vb.* a voma, a vărsa
vulneratus, -a, -um, *adj.* rănit, suferind
vulnus, -eris, *n.* rană, suferinţă
vultus, -us, *m.* expresie a feţei, figură, chip

X

xerampelinus, -a, -um, *adj.* de culoarea frunzei veştede
xylinus, -a, -um, *adj.* de bumbac
xylon, -i, *n.* bumbac

Z

zona, -ae, *f.* brâu, cingătoare, zonă
zygomaticus (maior et minor) zigomaticul (mare şi mic)

Scanned with OKEN Scanner

Abrevieri folosite în domeniul farmaciei

add	adde!	adaugă!
ad. lib.	ad libitum	după preferinţă
ad man. med.	ad manus medici	în mâna doctorului
ad. pond. om.	ad pondus omnium	până la greutatea întregului
ad us. ext.	ad usus externum	pentru uz extern
ad us. propr.	ad usus proprium	pentru uz propriu
ad us. vet.	ad usus veterinarium	pentru uz veterinar
col.	colatura	se va strecura
conc. cont.	concide! contunde!	taie! sfarâmă!
concis	concisus	concis
contus	contusus	sfărâmat, pisat
coqu.	coque! coquatur, coquantur	fierbe! să fie fiert (-ă,-i,-e)!
coqu s.a. l.a.	coque secundum artem lege artis	se fierbe la aprecierea farmacistului
D.	Da! Detur!	Dă! Se dă!
D. ad caps. amyl	Da ad capsulas amylaceas	Dă în capsule amilacee
D. ad caps. cer.	Da ad capsulas ceratas	Dă (pune) în capsule cerate
D. ad. chart. cer.	Da ad chartam ceratam	Dă în hârtie ceratã
D. ad fict.	Da ad fictile	Dă, pune într-un vas de lut
D. ad. oll. tect.	Da ad ollam tectam	Dă în vas închis
D. ad sacc. papyr.	Da ad sacculos papyraceos	Dă (pune) în săculeţe de hârtie
D. ad scat.	Da ad scatulam	Se dă într-o cutie
D. scat. orig.	Da scatulas originales	Se dă în cutii originale
D. lag. orig.	Da lagaenam originalem	Se dă în sticluţă originală
D. tub. orig.	Da tubum originalem/ tubos originales	Se dă în tubul original/ în tuburi originale
D. t. d.	Da (dentur) tales doses	Dă în doze asemănătoare
Dec.	decoctum	decoct
Dil.	Dilutus, Dilue!	Diluat, Diluează!
Div. in p. aeg.	Divide in partes aequales!	Împarte în părţi egale!
Dist. Dest.	Distilla! Destilla!	Distilează!
Dos pro d.	Dosis pro die	Doză pentru o zi
empl.	emplastrum	plasture
extr.	extractum	extract
F.l.a.	Fiat lege artis	Să fie după regulă (legile artei)
fl.	flores	flori
fol.	folium	frunze
glob.	globulus	ovul
glob. vag.	globuli vaginales	ovule vaginale
Gm. or gma.	gramma	gram

Scanned with OKEN Scanner

gtta. gtts.	guttae, guttam	picătură
gtt. gtts.	guttae, guttas	picături
I.A.	intra arteriam	intraarterial
I. glut.	intra gluteum	în şezut, intramuscular
I.M.	intra musculum (musculos)	intramuscular, pentru injecţii intramusculare
I.V.	intra venam	intravenos (injecţii intravenoase)
inf.	infusum	infuzie
in ampull.	in ampullis	în fiole (sticluţe)
in tab.	in tabulettis	în tablete
lag.	lagaena, lagoena, lagena	sticlă, sticluţă
M.D.S.	Misce. Da. Signa	Amestecă. Dă. Se marchează
mixt	mixtura	amestec
N	numero	număr
Nocte	nocte	noaptea
ol.	oleum	ulei
ov.	ovum	ovul
p.	pars	parte
p. aeq.	partes aequales	părţi egale
pil.	pilula	pilulă
pulv.	pulvis, pulveres	praf, pulbere
per. rec.	per rectum	rectal
pro d.	pro die	pentru o zi
pro inf.	pro infante	pentru copii (sugari)
pro ini.	pro iniectione	pentru injecţii
pro inhal.	pro inhalatione	pentru inhalaţii
pro r.n.	pro re nata	în caz de necesitate
pro us. prop.	pro uso proprio	pentru uz propriu
qu. s	quantum satis	cantitate suficientă
qu. suff.	quantum sufficit	cantitate suficientă
R. Rp.	Recipe	Ia! (Se ia) Luaţi!
Rep.	Repetatur!	Să se repete! (Se repetă!)
ne Rep.	ne repetatur	nu se repetă
Rad.	Radix	rădăcină
Sc.	sub cutem	subcutanat
Seu sim.	seu similia	sau ceva asemănător (similar)
sol.	solutio	soluţie
solv.	solve!	dizolvă!
stat.	statim	imediat
spir. v.	spiritus vini	alcool
cito	cito	de urgenţă (repede)
sub sig. ven.	sub signo veneni	cu precizarea otrăvitor
supp.	suppositorium	supozitor(oare)

Scanned with OKEN Scanner

tab. tabl	tabletta, tabuleta	tabletă
t.i.d.	ter in die	de trei ori pe zi
b.i.d.	bis in die	de două ori pe zi
ung.	unguentum	unguent
vehic.	vehiculum	substanţă de transport
vitr.	vitrum	sticlă
vitr. al.	vitrum allatum	sticlă obişnuită
vitr. coll. ampl.	vitrum collo amplo	sticlă cu gât larg
vitr. gutt.	vitrum guttatorium	sticlă cu pipetă
vitr. pil. tec.	vitrum pileolo tecto	sticlă cu dop de cauciuc
vitr. fusc.	vitrum fuscum	sticlă neagră (vas închis la culoare)
pil. No XXXI	pilulae No. triginta et una	31 de pilule
supp. No XXIII	suppositoria No viginti et tria	23 de supozitoare
Div. in dos. aequ. No III	Divide in doses aequales No tres (III)	Împarte în 3 doze egale

Scanned with OKEN Scanner

Sigle şi abrevieri

AM	*Agendă Medicală*, Editura Medicală, Bucureşti, 1988.
KLL	Camerzan L. Obuh, P.A. *Limba latină pentru studenţii facultăţii de biologie*, Chişinău, 1972.
IE, I+II	Cantemir, D. *Istoria ieroglifică*, Editura Minerva, vol. I, II, Bucureşti, 1978.
C	Celse, *Medicina*, în volumul „*Oeuvres Complètes*" chez Firmin Didot Frères, fils et C^{le} Libraires, Paris, 1866.
NK	Chiriacopol, N. *Douăsprezece învăţături folositoare*, Iaşi, 1827.
D.G.Ex.	Dimitriu, C. *Gramatica limbii române explicată*, Editura Virginia, 1994.
DMM	*Dioscoride latino*, *Materia Medica*, Libro Primo, Tipografia Al Terek, Iaşi, 1938.
MAL	Munteanu, E.; Munteanu, L.G., *Aeterna Latinitas*, Editura Polirom, Iaşi, 1996.
PI	Plozza, B.L.; Iamandescu, I.B. *Dimensiunile psihologice ale muzicii – Introducere în muzicoterapie*, Editura Romcartexim, Bucureşti, 1997.
T.S.	Simenschi, Th. *Gramatica limbii latine*, Imprimeria Chişinău, 1937.

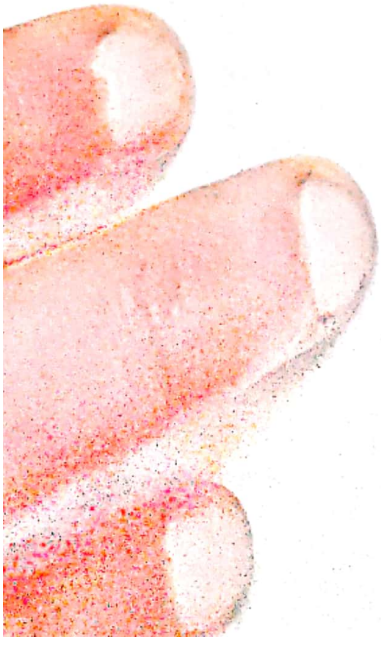

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie

Andriescu, Al., *Stil şi limbaj*, Editura Junimea, Iaşi, 1997.

* * * *Agendă Medicală*, Editura Medicală, Bucureşti, 1988.

Andronescu, E., *Vademecum fitoterapeutic*, Editura Medicală, Bucureşti, 1984.

Bachelard, G., *Dialectica spiritului ştiinţific modern*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986, vol. II.

Bercuş, P.I., *Pagini din trecutul medicinei româneşti*, Editura Medicală, Bucureşti, 1981.

Bujor, I. J.; Chiriac, Fr., *Gramatica limbii latine*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1958.

Camerzan L.; Obuh, P. A., *Limba latină pentru studenţii facultăţii de biologie*, Chişinău, 1972.

Cantemir, D., *Istoria ieroglifică*, Editura Minerva, vol. I, II, Bucureşti, 1978.

Celse, Vitruve, Censorin Frontin, *Oeuvres Complètes* chez Firmin Didot Frères, fils et Cie Libraires, Paris, 1866.

Chiriacopol, N., *Douăsprezece învăţături folositoare...*, Iaşi, 1827.

Ciobanu F.; Hasan F., *Formarea cuvintelor în limba română, vol. I, (Compunerea)*, Ed. Academiei, 1970.

Cârneci, M., *Ion Ţuculescu*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1984.

Dimitriu, C., *Caracterul romanic al vocabularului limbii române vechi* în volumul *„Limba română în texte fundamentale din sec. al XVI-lea şi al XVII-lea"* Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi, 1987.

Dimitriu, C., *Gramatica limbii române explicată*, Editura Virginia, 1994.

Dimitriu, C., *Gramatica limbii române explicată (Morfologia)*, Editura Junimea, Iaşi, 1979.

* * * *Dicţionar latin-român*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1962.

Dioscoride latino, *Materia Medica, Libro Primo*, Tipografia Al. Ţerek, Iaşi, 1938.

Delaveau, Pierre, *Dispute d'Hellenos et Latinus sur la memoire de la bouche à l'anus*, Edition Louis Pariente, Paris, 1992.

Episcopescu, St. V., *Oglinda înţelepciunii*, Bucureşti, 1843.

Ene, Cornelia, *Retoric şi funcţional în limbajul ştiinţific*, Limba română anul XXVII, nr. 6, 1978.

Flaişer, M., *Cartea doctorului N. Chiriacopol, Douăsprezece învăţături, folositoare. . .*, Revista Medico-Chirurgicală a Societăţii de Medici şi Naturalişti din Iaşi, vol. 98, nr. 1-4, 1994.

Scanned with OKEN Scanner

Flaişer, M., *Terminologia muzicii în limba română*, Editura Casa Demiurg, Iaşi, 1997.

Grigorescu, D., *De la cucută la Coca-Cola*, Editura Minerva, 1994.

Ghiţescu, G., *Antropologie artistică, sec. XIII-XX*, Editura Didactică şi Pedagogică, 1981.

Greimas, A. J., *Despre sens, Eseuri semiotice*, Bucureşti, 1975.

Heideger, M., *Repere pe drumul gândirii*, Editura Politică, Bucureşti, 1988.

Lascu, N., *Manual de limba latină pentru învăţământul superior*, Bucureşti, 1957.

* * * *Manual de limba latină pentru facultatea de farmacie – anul I*, I.M.F. Bucureşti, 1966 (uz intern).

Munteanu, E.; Munteanu L. G., *Aeterna Latinitas. Mică enciclopedie a gândirii europene de expresie latină*, Editura Polirom, Iaşi, 1996.

Nechifor, M., *Sisteme farmaceutice de cedare cu viteză controlată şi de transport la ţintă*, în Revista Medico-Chirurgicală a S.M.N. Iaşi, vol. 98, nr. 1-4, 1994.

Negruzzi, C., *Opere alese*, Proză, ESPLA, vol. I-II, 1956.

Niforos, N. A., *Lexicon latin-grec*, Atena, 1992.

Oprea, I., *Lingvistică şi Filozofie*, Ed. Institutului European, Iaşi, 1992.

Plozza, B. L.; Iamandescu, I. B., *Dimensiunile psihologice ale muzicii – Introducere în muzicoterapie*, Editura Romcartexim, Bucureşti, 1997.

Reinach, Solomon, *Grammaire Latine*, Librairie Ch. Delagrave, Paris, 1886.

Romalo; Guţu, V., *Corectitudine şi greşeală. Limba română de azi*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1972.

Simenschy, Th., *Gramatica limbii latine*, Imprimeria Chişinău, 1937.

Takacs, J., *Latin-English vocabulary*, Budapesta, 1989.

Takats, Istvanne, *Latin-Text book for medical students*, Szeged, 1987.

Ursu, N. A., *Formarea terminologiei ştiinţifice româneşti*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1962.

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

Prolegomena 3

Compendiu de gramatică a limbii latine 9

LECŢIA I. Noţiuni de fonetică 9

LECŢIA a II-a. Substantivul. Declinările I şi a II-a 12

LECŢIA a III-a. Verbul. Indicativul prezent. Declinarea a III-a 17

LECŢIA a IV-a. Declinarea a IV-a. Declinarea a V-a. Verbul sum, esse, fui 21

LECŢIA a V-a. Indicativul prezent pasiv. Verbele deponente. Adjectivele 25

LECŢIA a VI-a. Gradele de comparaţie ale adjectivelor. Modul imperativ 31

LECŢIA a VII-a. Numeralul 36

LECŢIA a VIII-a. Adverbul 41

LECŢIA a IX-a. Gradele de comparaţie ale adverbelor. Conjunctivul prezent activ şi pasiv 44

LECŢIA a X-a. Verbul (continuare). Crearea unor termeni medicali latineşti prin diferite procedee lexicale 48

LECŢIA a XI-a. Verbul. Gerunziul. Formarea cuvintelor 53

LECŢIA a XII-a. Verbul. Participiul. Prepoziţiile 56

LECŢIA a XIII-a. Verbul. Conjugarea perifrastică. Pronumele şi adjectivele pronominale 60

LECŢIA a XIV-a. Verbul. Verbele neregulate. Conjuncţiile 65

Culegere de texte medicale 70

Mic dicţionar medical latin-român 87

Abrevieri folosite în domeniul farmaciei 109

Sigle şi abrevieri 112

Bibliografie 113

Scanned with OKEN Scanner

Tipărit la S.C. UNIVERSUL S.A.

Scanned with OKEN Scanner

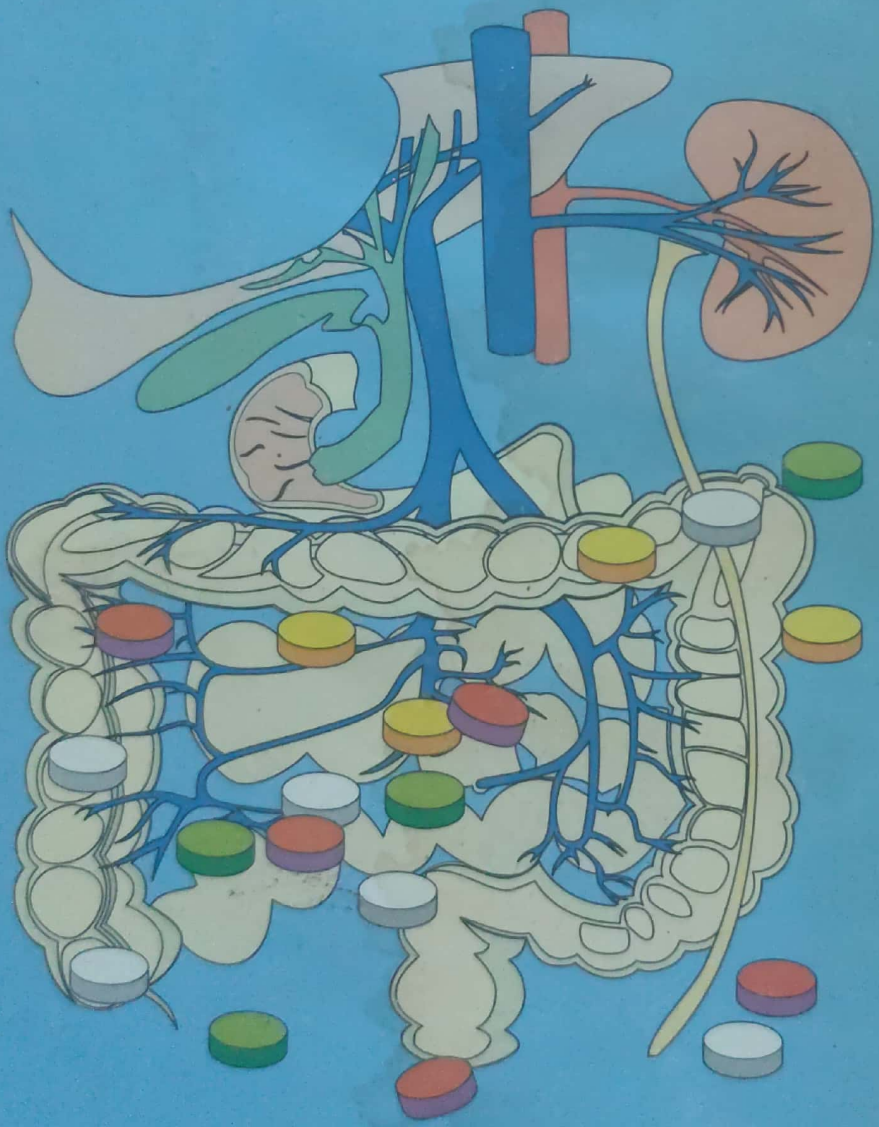

ISBN 973 - 30 - 3777 - 6

Scanned with OKEN Scanner